

prosvetni delavec

25let

List delavcev v vzgojno-izobraževalnih zavodih

Ljubljana, 24. maja 1974 – številka 10

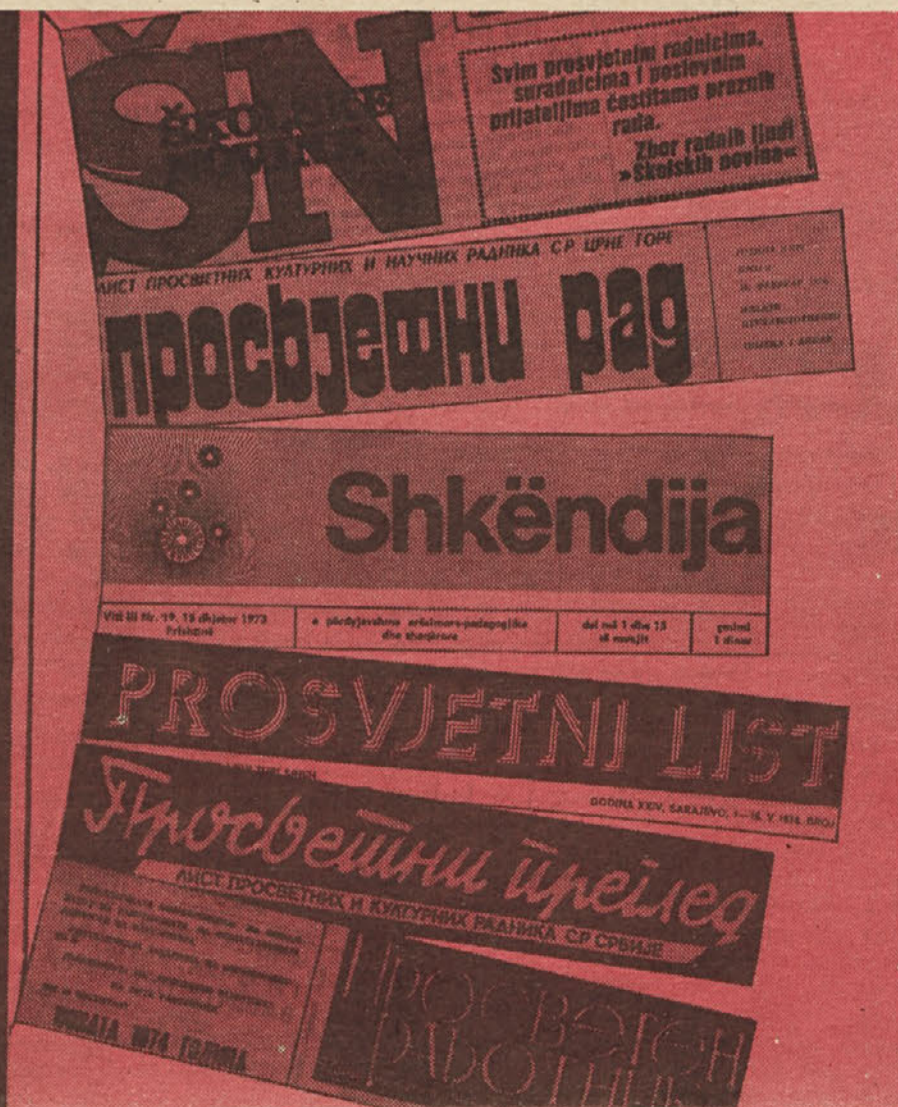

BOJ ZA SOCIALIZEM — BOJ ZA IZOBRAZBO

Letošnjega 9. maja, na dan zmage, je Stane Dolanc, sekretar izvršnega biroja Zveze komunistov Jugoslavije, priredil sprejem za vseh sedem urednikov republiških in pokrajinskega prosvetnega lista. Z njimi se je pogovarjal o pomembnosti vzgoje in izobraževanju, posebno še za socialistično družbo, ki hoče napredovati ter zgraditi zares samoupravne odnose. Dejal je: „Ves dosedanji razvoj je pokazal, da je boj za socializem in samoupravljanje najtesneje povezan z bojem za višjo stopnjo izobraževanja in strokovnosti ter tudi idejne in politične usmerjenosti, predvsem mlade generacije.“

V imenu prosvetnih listov je predstavil njihovo dejavnost tako v posameznih primerih kot v jugoslovanskem merilu Milija Knežević (urednik „Prosvetnega pregleda“). Med drugim je poudaril, da predstavljajo prosvetni delavci v Jugoslaviji močno armado v boju za napredek, saj jih je okrog 300.000. Najaktivnejši med njimi so tudi sodelavci in soustvarjalci naših oziroma svojih prosvetnih listov. „Naši prosvetni listi imajo malo poklicnih novinarjev, zato pa ima vsak od njih veliko zunanjih sodelavcev — nekateri celo več kot tisoč. S ponosom lahko trdimo, da so to listi prosvetnih delavcev, tudi po nastajanju, ne samo po naročnikih.“

(Na fotografiji: Stane Dolanc v pogovoru z uredniki prosvetnih listov)

Pozdrav X. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije

Zveza komunistov Jugoslavije bo na svojem X. kongresu obravnavala celoten razvoj države med dvema kongresoma, kritično razčlenila in ocenila svojo dejavnost, napore, uspehe in napake ter sprejela stališča in sklepe o nadaljnjem boju za socialistično samoupravno preobrazbo Jugoslavije. Kongresni dokumenti bodo dosežek skupnih naporov v iskanju najboljših poti v socializem. To bodo temelji in kačipot, naloge in obveznosti, ki jih prevzema avantgarda delavskega razreda v imenu vseh delovnih ljudi in občanov. To bo jasno določen program partije v njeni naporni, organizirani in pogumni revolucionarni akciji, s katero se uresničujejo vizije klasikov marksizma in leninizma.

Po mnenju Zveze komunistov Jugoslavije „delavski razred kot temeljni nosilec družbenega razvoja uresničuje svojo zgodovinsko nalogo, tj. ukinjanje razredov s tem, da nadaljuje s samoupravno socialistično preobrazbo in premišljeno vključuje vzgojo in izobraževanje v svoje revolucionarne družbene akcije“. Zato bo X. kongres še posebej razpravljal o idejnih temeljih za samoupravno socialistično preobrazbo vzgoje in izobraževanja in o tem sprejel posebno resolucijo.

Predsedstvo Zveze komunistov Jugoslavije je dalo v javno razpravo dokument „Idejni temelji samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja“, o katerem so razpravljali prosvetni delavci po vsej naši državi na svojih sestankih, v sindikalnih in partijskih organizacijah, vzgojno-varstvenih zavodih, šolah, šolskih centrih in na fakultetah. Povsod so se strinjali s stališči partije ter predlagali in menili, naj postaneta vzgoja in izobraževanje čimprej močan in odločilen dejavnik napredka naše družbe, dejavnik, od katerega je veliko odvisno, kako bo uresničen interes delavskega razreda v njegovem boju za popolno osvoboditev človeka.

To vsestransko soglasje prosvetnih delavcev s stališči partije vsebuje zahtevo, naj družba v prihodnje bolj odločno rešuje ključne probleme vzgoje in izobraževanja mladih generacij, delovnih ljudi in občanov ter z odločnimi ukrepi izboljša materialni položaj vzgoje in izobraževanja; še posebno je poudarjena socialistična vzajemnost.

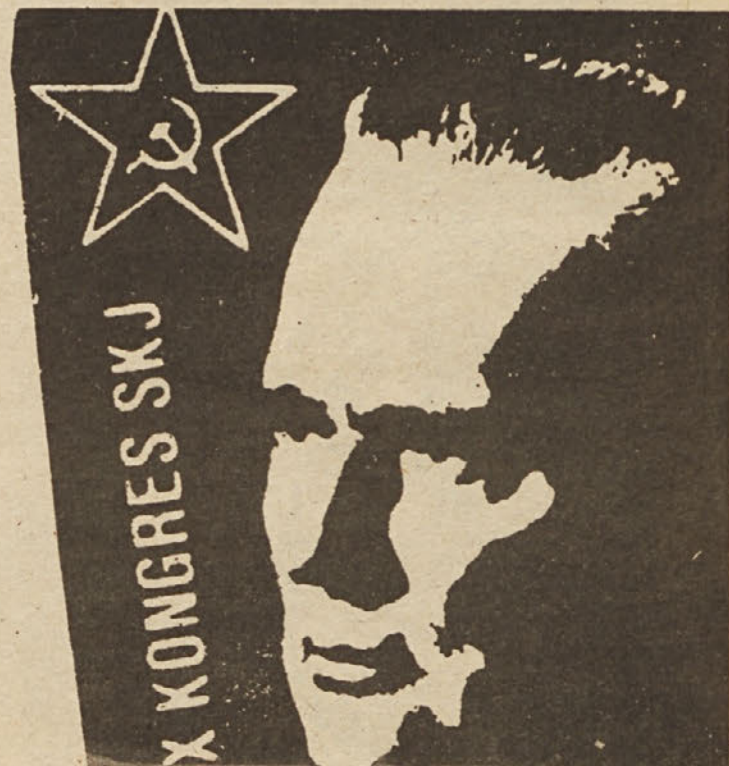
Armada prosvetnih delavcev, učencev in študentov upravičeno pričakuje, da bo X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije zelo spodbudil razvoj vzgoje in izobraževanja na novih temeljih in da bo to pomemben korak v boju „za temeljno spremembo družbenega položaja vzgoje in izobraževanja kot dejavnosti v skladu s socialističnim samoupravnim značajem temeljnega proizvodnega odnosa v naši družbi.“

S sprejetjem novih ustav, oblikovanjem temeljnih organizacij združenega dela, s sklepi in stališči republiških in pokrajinskih kongresov Zveze komunistov se je začela nova pot: združeno delo je dobilo močno orožje v boju za svoj napredek, vzgoja in izobraževanje pa ostajata nenadomestljivi dejavniki nadaljnega razvoja Titove Jugoslavije.

Z željo, da bi prispevali k predkongresni dejavnosti in da bi čim bolj ustrezno izrazili podporo jugoslovanskih prosvetnih delavcev X. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, izdajajo prosvetni listi naših republik in pokrajin: „Prosvetni rad“ (Črna gora), „Prosvetni list (Bosna in Hercegovina), „Prosvetni radnik“ (Makedonija), „Prosvetni delavec“ (Slovenija), „Prosvetni pregled“ (Srbija), „Skondija“ (Kosovo) in „Školske novine“ (Hrvaška) — to skupno urejeno številko.

Z njo pozdravljamo X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije!

To številko so pripravila uredništva vseh prosvetnih listov Jugoslavije v čast X. kongresu ZKJ

Veljko Vlahovič:

POGOJNA VZPOREDNICA

Pred nedavnim je izšla pri Beograjskem grafičnem zavodu knjiga „Revolucija in ustvarjalnost“, ki jo je napisal Veljko Vlahovič, član predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije. To je zbirka predavanj, ki jih je imel na fakulteti za politične vede. Izmed približno 30 predavanj o revoluciji in ustvarjalnosti — v najširšem pomenu smo izbrali prispevek „Pogojna vzporednica“. Prepričani smo, da bodo širina razglabljanja, vsebina članka in čudovit stil pritegnili pozornost naših bralcev.

Če potegnem vzporednico med revolucijo in umetnostjo in jima poiščem skupne imenovalce, s tem ne želim poenostavljati pojmov in odnosov, da bi poistovetil to, kar pripada samo revoluciji in revolucionarnemu boju, in ono, kar je značilno samo za umetniško ustvarjalnost.

Zaradi tega uporabljam besede revolucija in umetnost v njenem širšem pomenu, kot je to sicer v navadi. Zame je Lenin revolucionar in umetnik. Samo tisti lahko razvname domišljijo milijonov ljudi, ki je sam sposoben sanjariti in to sanjarjenje prenašati v akcijo, v stvarnost. Zame ima Emile Zola v sebi bojevito pariških komunardov, Gorki pa me spominja na delavca — boljševika iz putilovskih zavodov.

Revolucija ni ukrojena po isti meri, tako kot mislijo mnogi. To je vsestranska. Tudi umetnost ni uniformna. Revolucija je novo oblikovanje sveta. Umetnost je oblikovanje domišljije. Revolucija ima moč, da v milijonih ljudi zbudi potrebo, da se osebno vključijo v akcijo. Umetnost zbujajo občutek osebne sodelovanja pri delu.

Revolucije pomenijo osvoboditev ljudskega duha — tudi umetnost ga osvobaja po svoje.

Revolucija spodbuja domišljijo milijonov ljudi, posebno domišljijo ponižanih, brezpravnih in revnih. Tudi umetnosti si ne moremo predstavljati brez osvoboditve in spodbude domišljije. Revolucija poraja dvome, na-

sprotna stališča, spore. Prav tako tudi umetnost.

Revolucije se ne porajajo brez novih idej, ki ustrezajo potrebam ljudi. Tudi umetnost se razvija in bogati na temelju novih idej.

Za revolucije so značilni veliki upi, pa tudi velike bojazni. Podobno je tudi z umetnostjo.

Če hoče revolucionar pridobiti ljudi za akcijo, mora obstoječi stvarnosti dodati realne sanje, mračnim barvam pa rožnate vizije. In umetnik? Mar slika pravi umetnik samo stvarnosti neke druge poteze, barve, misli in ideje, ki prenehajo biti zgolj stvarnost?

Vsaka revolucija rodi trajnejšo, kakovostno novo, družbeno aktivnost, ki se vgrajuje v temelje družbenega razvoja. Podobno je z umetnostjo: če je v resnici umetniška, revolucionarna, močna, nikdar ne izgubi svoje umetniške aktualnosti.

Za resnično revolucijo ni prepovedanih tem. Prav tako jih ne sme biti za umetnost.

Obe — revolucija in umetnost sta stekani iz sanj, boja in stvarnosti. Revolucije so prodori družbenih potreb, ki jih žene moč mladosti in želja po večji svobodi. Tudi umetnost je zankanje nesvobode. Tako kot se ne more bogatiti umetnost brez bogastva človeka in družbe, tako tudi revolucije ne morejo začeti ljudje, ki imajo premalo duha in sanj, pa zvrhano mero revščine in malodušja.

Revolucija je ustvarjanje v

nemiru, gibanju, v tokovih življenja, ki spominjajo na slapove narasnih rek ali na poplave. Ali ni tudi umetnost ustvarjalni nemir?

Pravi revolucionar ve, kaj hoče, toda ne ve, kako bo ustvaril to, kar želi ustvariti. Tudi pravi umetnik ne ve, ko začne svoje delo, kakšne oblike, barve ali tone bo dobilo to delo v procesu ustvarjanja. Kadar se zdi revolucija nekaterim končana, se izkaže, da je še ni konec, da se nadaljuje. Umetniško delo, čeprav na videz končano, je vedno nedokončano, vedno ga je mogoče nadaljevati, v novih oblikah, z novimi potezami, novimi zvoki, z bolj ubranim ali umirjenim utripom.

Revolucija se ne rodi brez začrtka, brez dolgotrajnega porajanja v telesu družbe. Rojstvo je mučno. Največkrat je to kirurški carski rez. Tudi pravo umetniško delo nastaja v umetniških občutjih in mislih, toda vsaka revolucionarnost v umetnosti je največkrat nasilje nad dotodanjimi oblikami, prav tako neka vrsta carskega reza.

Revolucionarna vizija ni zgolj intuicija. Revolucionar odkriva revolucijo v sebi, v drugih ljudeh, v družbenih odnosih, v vsakdanjem življenju in stvarnosti. Vedno pa jo odkriva na nov in poseben način. To velja tudi za umetnika. Verovati zgolj v intuicijo je isto, kot verjeti v posmrtno življenje.

Revolucije se ne ponavljajo. Čeprav so si bile nekatere podobne, je bila vendarle vsaka samosvoja. Posnemanje revolucije ni več revolucija. To je rutina. Tako delajo ponavadi uradniki revolucije, ne pa revolucionarji. Podobno je v umetnosti. Spret-

ni ponarejevalci in obrtniški posnemovalci ne bodo prišli v zgodovino umetnosti. Če pa pomočnika zaidejo, bodo kmalu pozabljeni.

Naša revolucija ni vzkrla nenadoma, v julijskih dneh leta 1941. Nosili smo jo več let, v vsaki stavki, v zaporih, v avlah univerz, na bojiščih Španije, v pohodih sestradanih, v pesmih upora, grafikah revščine, „Materah“ Gorkega, v Barbussejevem „Ognju“ ali Sinclairovih „Železnih petah“. Tudi umetniško delo se rojeva več let. Njegovi mozaiki so sestavljeni iz trpljenj, burij in življenjskih radosti, iz ljudskega žita in plevela.

Revolucionar si predstavlja revolucijo v najplemenitejših oblikah, v zmagoslavju vsega tistega, kar je pristno ljudsko.

Resničnost je bolj prozaična. Ne gre vse tako, kot je zamišljeno, pa tudi vsi ljudje ne vidijo in ne občutijo, kaj se dogaja. Tudi umetnost temelji na plemenitosti, toda vsi ljudje je ne doživljajo tako. Veliko jih je, ki plemenitemu obračajo hrbet. Iz tega se rodita anti-umetnost in kontrarevolucija.

Revolucije vznemirjajo. Pri nekaterih zbujejo vznemirjenje, pri drugih strah, pri tretjih prezir, pri četrth kontrarevolucijo. Tudi prava umetnost zbega, navdušuje, doživlja pa tudi posme, sumničnje in anti-umetniško dejavnost.

Revolucije se ne porajajo v danih, obstoječih razmerah. Obstajajo, spreminjajoč obstoječe, s pogledom na jutrišnji dan. Tudi umetnost ni statični izraz obstoječega. Izhajajoč iz obstoječega je z vsemi svojimi tokovi usmerjena v jutrišnji dan.

In tako kot revolucionarni tokovi v svojih iskanjih novega pogosto zaidejo v slepo ulico, tudi umetnost, iščoč izhoda iz statičnega, tava, doživlja brodolome, padce in histerije.

Revolucijo bremeni minulo, preteklost, poganja pa jo čas, ki teče in bo tek, jutrišnji čas. prihodnost. Umetnost je še bolj utesnjena, tesni jo preteklost, vendar pa vedno znova najde tisto oporno točko, ki jo usmerja v prihodnost.

Tako v revolucijah kot v umetnosti se pojavlja tisto, kar nekateri imenujejo intuicija, toda ne kot mistična moč, temveč kot imaginacija, kot predvidevanje tistega, za kar se še ne ve ali sluti, tistega, česar danes še ni, bo pa neizbežno jutri. Taka umetniška in revolucionarna intuicija temelji in izhaja iz resničnosti, iz življenja, iz globokega poznavanja življenjskih tokov.

Revolucije so vedno kritika obstoječe stvarnosti. Umetniška ustvarjalnost vsebuje zelo podarjeni kritični odnos do stvarnosti. Vendar pa je ta kritični odnos zelo sestavljen. Ne gre samo za drznost. Kritični odnos tudi ni samo psihološka kategorija.

Tako v revolucionarnih gibanjih kot v umetnosti se kritični odnos spreminja v družbeno moč, če izhaja iz globlje spoznanja sestavljene družbene stvarnosti. To omenjam zato, ker se večkrat srečujemo s površno, evazivno ali modno kritiko.

Iz zgodovine revolucionarnih bojev vemo, koliko pravih umetnikov je identificiralo sebe in svoje delo s tem bojem. Tako je bilo tudi zato in zaradi tega,

ker so besede vsake revolucije globoke, močne in resnične.

Veliki pesnik lord Byron je padel v osvobodilnem boju grškega naroda. Veliki francoski slikar Courbet je napadal v dneh komune skupaj s pariškimi proletarci na trgu Vandom. Koliko je podobnih zgledov v naši revoluciji!

Revolucionarni boj zahteva tudi revolucionarno trdnost, ki je nima vsak. Spremljajo jo razna kolebanja tudi med umetniki.

Za zgled naj navedem samo velikega ameriškega pisca triloge ZDA don Passosa — avtorja filma Španska dežela, pristaša komunističnega gibanja, ki je kasneje postal pristaš Tafta in ameriške reakcije.

Ne upam si deliti književnikov in umetnikov na realiste, moderniste, abstrakcioniste itn., temveč jih delim na tiste, ki znajo v umetniškem jeziku izraziti najfinejša občutja in najgloblja človeška spoznanja, ter druge, ki so se posvetili umetnosti zaradi poklica, naziva, zato da bi pripadali tako imenovani eliti. Prvi so vedno zažigali grmado revolucije in revolucionarnih sprememb, drugi so postajali, če hočete, prepisovalci, birokratske duše umetnosti. Med enimi in drugimi je nenehen, prikrit spor. V resnici gre za spor med zaupanjem in nezaupanjem v človeka.

V dejavnosti pravega revolucionarja in pravega umetnika se očitno kaže skupna želja, da bi uskladila harmonijo in kaos, zavest in spontanost, življenjsko radost in žalost. Eni in drugi ne vidijo v boju in umiranju podaljševanja življenja, temveč njegovo obogatitev.

Jože Marolt:

ODGOVORNE NALOGE SINDIKATA

Z novimi ustavami so ustvarjeni potrebni pogoji. Politične odločitve, sprejete na kongresih in konferencah Zveze komunistov v socialističnih republikah in avtonomnih pokrajinah, ter predlogi sklepov skorajšnjega X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije so začrtali določne smernice politične akcije. S tem so jasno postavljene tudi naloge

vseh samoupravno organiziranih socialističnih sil z Zvezo komunistov na čelu za temeljno spremembo družbenoekonomskih razmer in politične vloge delavskega razreda.

V ustavi sta jasno opredeljena položaj in vloga sindikata kot širše družbenopolitične organizacije delavskega razreda v uresničevanju njenih razred-

nih interesov in smotrov. Po ustavi se delavci, prostovoljno organizirani v sindikatu, bojujejo za uresničevanje socialistični samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, za odločujočo vlogo delavcev in delavskega razreda v upravljanju z družbeno reprodukcijo, za zagotavljanje enakopravnosti delavcev pri združevanju dela in sredstev, ustvarjanju in delitvi dohodka, enotnih meril za delitev, za samoupravno povezovalje in združevanje različnih področij družbenega dela itn.

Svoje družbene funkcije in naloge uresničuje sindikat tako, da sodeluje pri samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju.

Zato da bi lahko učinkovito uresničil svoje funkcije in naloge, se mora tudi sam reorganizirati in spremeniti način dela; okrepiti mora osnovne organizacije kot temelj za celotno organizacijo sindikata.

To je treba upoštevati, kadar ocenjujemo organizacijo in delovanje osnovnih sindikalnih organizacij na vzgojno-izobraževalnem področju. Zavedati se je treba, da so interesi in potrebe delavcev in delavskega razreda skupni in enotni, ne glede na značaj in področje družbenega dela, na katerem so zaposleni. Povedno drugače: za resnično samoupravno organiziranje vzgoje in izobraževanja so zainteresirani ne samo delavci na tem področju dela, temveč tudi delavci v drugih dejavnostih in vsa družba. Na temelju medsebojne odvisnosti in pogojev vzgoje in izobraževanja ter drugih področij družbenega dela se lahko uresničujejo njihovi skupni interesi in potrebe (z družbeno delitvijo dela in samo-

upravnim združevanjem dela in sredstev). To je posebno pomembno za utrjevanje razredne socialistične zvesti in doseganje akcijske idejno politične enotnosti vseh samoupravnih organiziranih socialističnih sil z Zvezo komunistov na čelu.

Dejavnost sindikalnih organizacij z vzgojno-izobraževalnega področja bo zato usmerjena na:

- samoupravno organiziranje vzgoje in izobraževanja;
- svobodno menjavo dela in ustvarjanje enakih družbenoekonomskih razmer delavcev na vzgojno-izobraževalnem področju, kakršne imajo delavci v drugih organizacijah združenega dela;
- samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje;
- načrtovanje dela in razvoja družbenih dejavnosti;
- izvajanje reforme vzgoje in izobraževanja.

Sindikalne organizacije s tega področja morajo doseči, da se bodo temeljito spremenili odnosi tako v organizacijah združenega dela y vzgojno-izobraževalni dejavnosti kot na relaciji izobraževanje — drugo združeno delo — družba.

Svobodna menjava dela je nova ustavna kategorija. Je ekonomski temelj za doseganje dohodka v družbenih dejavnostih in združevanju teh dejavnosti z drugimi področji združenega dela. Pomembna je pri ustvarjanju enakega družbenoekonomskega položaja delavcev s področja vzgoje in izobraževanja, kakršnega imajo delavci v drugih dejavnostih. Kot taka mora biti dosledno vgrajena v samoupravni mehanizem ustvarjanja dohodka ter materialne in

samoupravne reprodukcije te dejavnosti. Sindikalne organizacije morajo posvetiti posebno pozornost uresničevanju oblik svobodne menjave dela, izdelavi družbenih meril za vrednotenje prispevka vzgoje in izobraževanja k razvoju proizvodnih sil družbe, povečanju družbene produktivnosti dela in skupnemu družbenemu razvoju. Določeno je treba izdelati načeli bruto osebne dohodka in vzajemnosti. Pri tem je treba skrbeti za družbeno lastnino, družbeni dohodek in enoten produkcijski odnos.

Ustanavljanje samoupravnih interesnih skupnosti je zelo zapletene in odgovorna naloga sindikalnih organizacij na področju vzgoje in izobraževanja. Posebno pozornost je treba posvetiti družbeni vsebini interesnih skupnosti, in sicer z vidika uresničevanja marksistične zasnove o svobodni zvezi delavcev, uresničevanja svobodne menjave dela, združevanja proizvodnega in neproizvodnega dela oziroma spreminjanja presežka dela v potrebno delo

(bruto osebni dohodek) itn. Pri ustanavljanju interesnih skupnosti morajo sindikalne organizacije zagotoviti, da bodo uresničena ustavna načela in rešitve.

Kar zadeva samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje s področja družbenih dejavnosti, morajo sindikalne organizacije vzgoje in izobraževanja upoštevati celoten ustavni koncept.

Posebna naloga sindikalnih organizacij na področju vzgoje in izobraževanja je izvajanje reforme vzgojno-izobraževalnega sistema. Izbojevatelj morajo samoupravno socialistično preobrazbo vzgoje in izobraževanja na enotnih idejnih temeljih. Pri tem je treba upoštevati: razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter samoupravne organizacije vzgoje in izobraževanja, izobraževalne vsebine in tehnologijo vzgoje in izobraževanja. Pri reševanju vsakega od teh problemskih področij bo potrebno posebno skrbno, načrtno sodelovanje sindikalnih organizacij.

NAKNADNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST

Vodstva šol in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodov obveščamo, da bo izšel NAKNADNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST za učitelje in vzgojitelje v šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodih v SR Sloveniji v letu 1974 letošnjega 5. julija. Prosim, da pošljete razpise republiškega sekretariatu za prosveto in kulturo Ljubljana, Zupaničeva 3, NAJKASNEJE DO 15. JUNIJA. Na dopis napišite občino, v kateri je šola in oznako „ZA NAKNADNI RAZPIS“.

Če razpisa ne boste poslali do določenega roka, ga v zadnji letošnji številki ne bomo mogli objaviti.

Uredništvo
PROSVETNEGA DELAVCA

NALOGE ZVEZE KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE IN MESTO PROSVETNIH DELAVCEV V NAŠI DRUŽBI

Pogovor s Stanetom Dolancem, sekretarjem izvršnega biroja predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije

VPRAŠANJE:

Prosvetna javnost je z velikim odobravanjem sprejela dokument o temeljiti samoupravni socialistični preobrazbi vzgoje in izobraževanja, pripravljen za X. kongres. To je prvi dokument Zveze komunistov Jugoslavije, ki obravnava to področje v celoti in sistematično.

— Ogronne rezultate, ki jih je dosegla naša država v razvoju izobraževanja, pa tudi velik prispevek, ki ga daje izobraževanje našemu družbenoekonomskemu razvoju. Iz tega izhajamo v temeljih in o tem ni treba posebej govoriti.

— Razvoj družbe in same izobraževalne dejavnosti ter spremembe, ki jih hočemo uresni-

nje sta bila ločena v teoriji in praksi, vsi vzgojno-izobraževalni dejavniki niso sprejeli in razvijali marksizma enako — kot idejni temelj vzgojno-izobraževalnega dela.

VPRAŠANJE:

Posebno temeljita reforma je predvidena na področju srednjega in visokega šolstva. Za

učinkovitost, odgovornost, profile kadrov).

Z dosedanjim sodelovanjem je bilo že precej narejenega. Kali tega novega so vidne, nič novega ne odkrivamo. To zahteva praksa (Bor, EI, Energoinvest, Sisak itn.). Naloga komunistov je, da najdejo določne rešitve za neposredno povezovanje. Rezultati so. Možnosti je

dročju. Področje za skupno akcijo je obširno: izdelava učnih načrtov in predmetnikov, izdajanje učbenikov, usklajeno mednarodno sodelovanje in drugo.

VPRAŠANJE:

Med prosvetnimi delavci je zelo razširjeno mnenje, da njihov družbeni in materialni po-

delovati prosvetni delavci — komunisti.

Biti moramo tudi stvarni in priznati, da se je družbeni in materialni položaj prosvetnih delavcev v zadnjih letih precej spremenil: na materialnem področju smo z ustanavljanjem samoupravnih interesnih skupnosti prešli etatične odnose in prepustili prosvetnim delav-

Zakaj se je Zveza komunistov Jugoslavije odločila izdati prav sedaj ta posebni dokument o velikih spremembah v vzgoji in izobraževanju?

ODGOVOR:

Zveza komunistov meni, da sta vzgoja in izobraževanje zelo pomembna za vodenje našega komunističnega gibanja, utrjevanje družbene in materialne moči, za razvoj socialističnih samoupravnih odnosov in razvoj svobodne angažirane osebnosti.

Kot veste, bo na X. kongresu sprejeta posebna resolucija o nalogah Zveze komunistov Jugoslavije v socialistični samoupravni preobrazbi vzgoje in izobraževanja.

čiti, so z vso ostrino odkrili mnoga protislovja, ki se sedaj pojavljajo kot jasni razlogi za naše opredelitve.

V idejnih temeljih so ti razlogi zelo natančno opredeljeni:

— Različni vidiki etatičnega in vsakršnega drugega posredovanja med izobraževanjem in delom onemogočajo, da bi delavski razred obvladal tudi tisti del družbene reprodukcije, ki zadeva vzgojo in izobraževanje; to zavira razvoj samoupravnih odnosov na tem področju.

— Vzgoja in izobraževanje nista dovolj povezana z delom in zato ne ustrezata potrebam razvoja človeka in družbe.

— Vzgoja in izobraževanje nista dovolj prispevala k zmanjšanju socialnih razlik.

njeno uresničitev je nujno neposredno sodelovanje združenega dela v gospodarstvu in izobraževanju. Tega je za sedaj še zelo malo. Prosimo vas, da povežite, katere so temeljne naloge komunistov na drugih področjih, še posebej komunistov — prosvetnih delavcev?

ODGOVOR:

Res je, kar pravite. Opozoril pa bi na to, da zadeva reforma prav tako tudi druga področja izobraževanja in ne samo srednje in visoko šolstvo. To povem zato, ker nekateri tako mislijo. Znano je, da predvidevajo idejni temelji temeljite in revolucionarne spremembe, in sicer od predšolske vzgoje (tu še posebej) prek osnovnega šolstva

precej. Potrebna je ustvarjalna pobuda, vztrajno delo, raziskovanje. Prav gotovo bomo naleteli na nerazumevanje in odpor, inertnost pri enih in drugih. Zato so naloge komunistov velike, zamotane in težke.

VPRAŠANJE:

„Idejni temelji samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja“ govore o enotnosti šolskega sistema v Jugoslaviji. Mnoga vprašanja s področja izobraževanja, znanosti in kulture se v zadnjem času uspešno rešujejo z medrepubliški dogovori. Katera vprašanja s teh področij se vam zdijo še posebno pomembna za skupni dogovor republik in pokrajin?

ODGOVOR:

Ne gre „za enoten šolski sistem“ v tradicionalnem pomenu besede. Najbrž s svojim vprašanjem tega tudi niste mislili. Dokument X. kongresa opozarja, upoštevajoč enoten interes delavcev, enotnost družbeno-političnega sistema, na nujnost, da se vzgoja in izobraževanje gradita na enotnih idejnih temeljih. Ti idejni temelji enotnosti vzgoje in izobraževanja so zajeti v dokument kot temelj opredelitve za prihodnjo akcijo komunistov in vseh naprednih sil, za določne rešitve v povezovanju izobraževanja in dela v izgradnji vzgojno-izobraževalnega sistema, v uravnavanju družbenih odnosov, v programsko-metodološki usmerjenosti, v razredno idejni usmerjenosti sistema in vzgojno-izobraževalnega procesa, izražajo pa tudi potrebo, da delujejo vsi dejavniki idejno enotno.

— Marksizem, ki je ideologija socialističnega samoupravljanja in Zveze komunistov Jugoslavije, bi morala biti temelj celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema in njegove vsebine — to je nujna smernica in predpostavka te enotnosti. Nenehno sodelovanje republik in pokrajin pri vseh bistvenih vprašanjih vzgojno-izobraževalnega sistema, in politike medsebojnega dogovarjanja — vse to ustvarja temelj enotnega delovanja na tem po-

ložaj ne ustreza pomenu, kakršnega ima njihov poklic v družbi. Družba jim nalaga vedno več zahtevnih nalog — strokovnih in moralno-političnih. Kaj mislite o tem?

ODGOVOR:

Moram reči, da je vaša ugotovitev deloma resnična. Strinjam se, da so strokovnost in moralno-politične lastnosti prosvetnih delavcev najpomembnejši dejavniki, ki bodo zagotovili nadaljnji razvoj v preobrazbi socialistične vzgoje in izobraževanja. Zveza komunistov mora posvetiti temu vprašanju še večjo pozornost, pri tem pa morajo še posebno zavzeto so-

cem, da sami odločajo o razdeljevanju denarja. Najbrž še žive ostanki starih odnosov, tudi nekatere težave so ostale, toda v novi ustavi imamo trdno določena stališča — zato jih moramo sedaj uresničiti v vsakdanem življenju.

Tudi kongresni dokumenti so kažipot za akcijo — zato je treba z optimizmom gledati v prihodnost. Akcija je odvisna predvsem od prosvetnih delavcev in njihovih sposobnosti ter interesov, da jo organizirajo na novih temeljih. Še bolj razvito družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje bo zagotovo pomagalo odpraviti zadnje ostanke starih, preživelih odnosov.

Dragi Tito! Dan mladosti je Tvoj in naš praznik — Tvoja prizadevanja so spodbuda skupnih prizadevanj naših ljudi. Vsi pa želimo Tebi in sebi, da bi še dolgo skupaj slavili dan mladosti in skupaj delali za napredek — Foto: J. Žnidaršič

Dosedanji razvoj je pokazal, da je boj za socializem in samoupravljanje najbolj neposredno povezan z bojem za višjo stopnjo izobraženosti in strokovnosti pa tudi idejne in politične usmerjenosti, predvsem mlade generacije.

Glede na to lahko poudarimo dvoje:

— Družbeni dejavniki, ki so vir vplivov na mladino in odrasle, niso delovali dovolj usklajeno in idejno enotno; zato sta se funkcija in odgovornost za socialistično vzgojo zreducirali pretežno na delovanje šole.

— Idejnovzgojna funkcija izobraževalnega sistema je zanemarjena, vzgoja in izobraževa-

in naprej. Z vidika družbenih odnosov in ekonomskih povezav med izobraževanjem in drugimi področji dela pričakujemo najpomembnejše spremembe prav na teh dveh stopnjah. Bistvo je v tem, da zajema združeno delo vse elemente izobraževalne politike (financiranje, programiranje, načrtovanje,

Srečanje urednikov vseh jugoslovanskih prosvetnih listov s Stanetom Dolancem

Dr. Pero Šimleša, predsednik prosvetnega sveta Hrvatske

Funkcija učiteljev določa način njihovega izobraževanja

Po odmiranju prvotne ljudske skupnosti in potem ko je nastala razredna družba, je vzgoja prevzela razredni značaj. Tako je bilo v sužnjeposestniški, fevdalni in kapitalistični družbi in tako je tudi v socialistični družbi, ker tudi v tej družbi razredi še niso povsem odmrli. Šele v prihodnji komunistični družbi, ko bodo razredne razlike povsem odpravljene, bo vzgoja izgubila razredni značaj. V vsaki razredni družbi določa vladajoči razred smoter in naloge vzgoje in tako vpliva na izbor izobraževalnih vsebin, na uporabo vzgojnih in izobraževalnih metod in postopkov.

To je splošni zakon vzgoje, ki velja tudi za našo socialistično družbo. Pri nas ima oblast delavski razred, ki je potem ko je prevzel politično in ekonomsko oblast, pridobljeno s socialistično revolucijo, začel prevzemati tudi „vzgojno oblast“. Naš delavski razred stremi za tem, da bi vzgojo in izobraževanje podredil svojim revolucionarnim interesom, izgradnji samoupravne socialistične družbe. Za razliko od vzgoje v prejšnjih razrednih družbah je naša vzgoja, čeprav v službi vladajočega, tj. delavskega razreda, ali prav zaradi tega, usklajena z interesi velike večine ljudstva.

Te v pedagogiki že zdavnaj znane resnice poudarjamo samo zato, ker pri nas na to vse prevečkrat pozabljamo. Če bi ta znanstvena spoznanja upoštevali, ne bi govorili o nekakšni vzgoji na sploh, o nevtralnem, apolitični vzgoji, o vzgoji, ki jo sprejemajo vsi brez izjeme, celo pripadniki razlaščenega kapitalističnega razreda. Treba je biti torej pogumen in priznati sebi in drugim, da v naši državi ni in ne more biti brezrazredne vzgoje in da mora vsak vzgojitelj vzgojno delovati v skladu z revolucionarnimi naporami našega delavskega razreda, da se mora vsak, ki vzgaja istovetiti z drugimi pripadniki delavskega razreda. Za tistega, ki tega ne želi in ne zmore, je bolje, da ne postane učitelj.

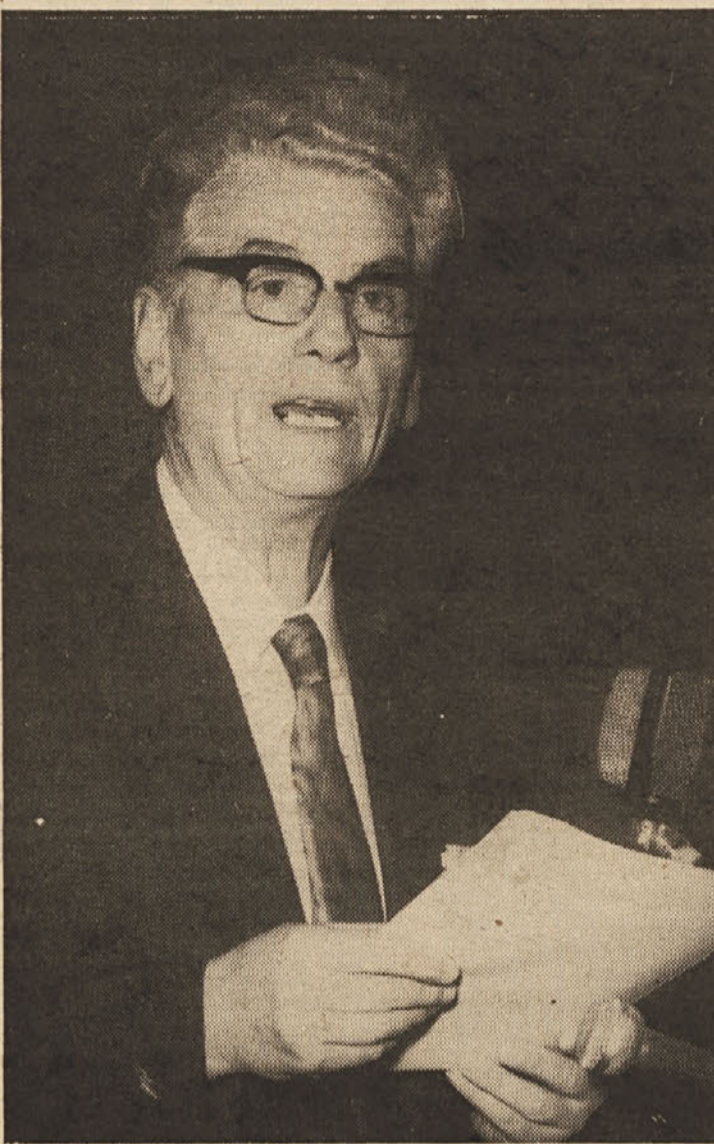
Iz obrazložitve o razrednem značaju vzgoje v naši državi sle-

di, da je vsa vzgoja utemeljena in prežeta z marksizmom kot naukom in znanstveno metodologijo; marksizem pa je revolucionarna ideologija delavskega razreda. Pripadniki mlade generacije naj bi v procesu vzgoje in izobraževanja osvojili poleg drugega tudi znanstveni svetovni nazor, to je marksistični pogled na svet. Spoznati morajo marksistično znanost in metodologijo, teorijo in prakso samoupravnega socializma. Ta znanja morajo postati njihovo prepričanje in vodilo za revolucionarno družbeno prakso.

Ne bi smeli pozabiti, tako kot pozabljajo včasih celo nekateri učitelji, da na področju ideologije ne more biti sožitja. Niti v soli niti pri drugih vzgojnih dejavnikih ni mogoče tolerirati vpliva tuje in delavskemu razredu sovražne ideologije. Vsebine, organizacija in metode vzgoje in izobraževanja morajo biti ne samo usklajene z marksistično znanostjo in splošno revolucionarno ideologijo delavskega razreda, temveč tudi v dejavnem, borbenem odnosu do vseh idealističnih pojmovanj. Opravljati morajo aktivno funkcijo v procesu ustvarjanja, prepričanja in svetovnega znanstvenega nazora prihodnjih občanov in graditeljev samoupravne socialistične družbe.

Učitelj in vzgojitelj, ki ne bi poznal teorije marksizma ter teorije in prakse samoupravnega socializma, in ki ne bi zavedno, dejavno in trajno vplival na ustvarjanje svetovnega znanstvenega nazora pri svojih učencih, ne bi mogel in smel biti vzgojitelj. Tega se morajo zavedati vsi, ki sprejemajo novo oseboje v učiteljski poklic.

Vzgoja in izobraževanje sta enoten proces, sta pravzaprav samo dve strani istega fenomena. Tako kot ni danes vzgoje brez izobraževanja, tako tudi ni izobraževanja, ki ne zmore vzgajati. Poznavalci te problematike niso niti najmanj začuden nad ugotovitvijo, da nekateri ne sprejemajo te znanstvene resnice. To so tisti, ki so pripravljani učence solidno izobra-

ževati, jih seznaniti z znanstvenimi dejstvi in zakonitostmi, toda nič več kot to. Ne zanima jih vzgojna plat pouka in šole — saj menijo, da je vse to zadeva družine, pionirskih in mladinskih organizacij ter drugih družbenih dejavnikov. Taki, ki so pravzaprav pristaši teorije o vzgojno-nevtralnem šoli, praviloma ne sprejemajo marksistične teorije in metode; so nosilci nekega drugega, idealističnega svetovnega nazora. Teorija o idejno-nevtralnem šoli ima samo to nalogo, da prekrije njihovo osebno ideologijo, za katero sami vedo, da ni v skladu z ideologijo delavskega razreda.

Kdor bi bil torej rad samo predavatelj, kdor želi samo pomagati svojim učencem, da sprejemajo objektivno znanstveno faktografijo, in dviga roke od marksističnega vzgojnega delovanja — za tega je bolje, da ne poskuša priti v učiteljski poklic. Kajti vsak učitelj, od osnovnošolskega do univerzitetnega, mora biti tudi vzgojitelj.

Čeprav so se organizacija, oblike, metode in postopki pouka precej spremenili in se še vedno spreminjajo ter dopolnjujejo — je učitelj ne samo bil — temveč je še vedno najpomembnejši vzgojni dejavnik. V času, ko se spreminja sodobna učna

tehnologija in uporabljamo najmodernejša učila in učne pripomočke, se mesto, vloga in način učiteljevega delovanja samo spreminja, ni pa se niti najmanj zmanjšala. Programirani učbeniki, stroji za učenje, elektronske učilnice in računalniki ne morejo spodrinuti in nadomestiti učitelja, temveč samo spreminjajo njegovo funkcijo v učnem procesu.

To pomeni, da je nesprejemljiva koncepcija, ki jo v zadnjem času „uvažamo“ v naši državo, da postaja učitelj tehnolog in tehnik, da upravlja samo s stroji in učnimi pomagali in da zato ne opravlja več nikakršne vzgojne funkcije, da v razmerah nove učne tehnologije izginja medosebni odnos med učencem in učiteljem, da učiteljeva idejna usmerjenost in vzgojna funkcija sploh nista več pomembni.

Treba je jasno povedati in poudariti, da šole niso tovarne in da to nikdar ne bodo postale, da učni proces še zdaleč ni proces programirane in avtomatizirane proizvodnje materialnih dobrin. V vsakem pravem vzgojno-izobraževalnem procesu ohranja učiteljeva osebnost še naprej ne samo velikanski, temveč tudi temeljni pomen. In če je tako, mora biti družba — in to v resnici tudi je — zainteresirana na vzgojne lastnosti učiteljeve osebnosti.

Glede na prejšnje štiri teze ni težko sklepati o značilnostih izobraževanja prihodnjih učiteljev. Ponuja se nam tako rekoč samo po sebi. Poleg strokovno predmetnega izobraževanja, seveda na temelju solidne splošne izobrazbe, je poleg psihološkega, pedagoškega, didaktičnega in metodičnega izobraževanja najpomembnejše marksistično izobraževanje in prav tako vzgoja prihodnjih učiteljev. Strokovnjaki morajo oblikovati vsebino, že sedaj pa vemo, da mora vsebovati marksistično izobraževanje temelje marksistične filozofije, sociologije, politične ekonomije ter teorije in prakse samoupravnega socializma. Jasno in ne-

dvoumno je, da brez marksističnega izobraževanja ni in ne more biti marksistične vzgoje. Če hočeš izobraževati in vzgajati, moraš biti tudi sam izobražen in vzgojen.

Ni torej kompromisa glede zahteve po razširjenem marksističnem izobraževanju prihodnjih učiteljev. Kdor si take izobrazbe noče pridobiti, je bolje da se ne vpiše v pedagoško šolo

Dodajmo še to, da velja tudi za marksistično izobraževanje zahteva o njegovi permanentnosti in trajnosti, tako kot velja načelo permanentnega izobraževanja tudi za strokovno in pedagoško izobraževanje.

Vem, da bodo mnogi bralci rekli, da se postavljajo za učiteljevo osebnost ne samo težke in delikatne, temveč celo prevelike zahteve. Ni dvoma — te zahteve so v resnici velike, toda ne tolikšne, da jih ne bi bilo mogoče uresničiti. Dokaz za to so zgledi: na deset tisoče naših sodobnih učiteljev zavedno in uspešno opravlja svoje vzgojiteljsko poslanstvo. Uspešno vzgajajo mlade ljudi, da bodo nadaljevali revolucionarni boj za razvoj naše države in izgradnjo samoupravne socialistične družbe.

Strinjam se tudi z drugo pripombo, ki mi jo bo najbrž postavilo veliko bralcev. Če je že učiteljevo delo tako delikatno in težko, če zahteva strog izbor prihodnjih učiteljev, tedaj bi morala družba prosvetne delavce bolj pravilno in bolje vrednotiti, kot jih sedaj. Res, priznati moramo, da je treba precej izboljšati celotni socialni položaj učiteljev. Razumljivo, da zahteva to tudi ustrezno materialno nagrado za opravljeno delo. Če delamo, tj. če mlado generacijo izobražujemo in vzgajamo, tako kot pričakuje od nas naša družba, tedaj imamo pravico zahtevati najmanj to, da so prosvetni delavci enakopravni z delavci drugih področij materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti.

Anatolij Damjanovski, pedagog — Makedonija

Pri programiranju vzgojno-izobraževalnih vsebin je potrebno izpopolnjevanje

Že dalj časa se kaže upravičeno nezadovoljstvo, poudarjen je kritičen odnos do različnih vidikov v teoriji in praksi programiranja vzgojno-izobraževalnih vsebin. Opozarjamo na slabosti pri usklajevanju učnih načrtov s človekovimi in delovnimi potrebami v samoupravni socialistični družbi in znanstveno tehnični revoluciji, kažemo na njihovo pozitivistično-enciklopedično usmerjenost in neustrezen obseg, kritično ocenjujemo prepočasno vključevanje najnovejših znanstvenih in kulturnih dosežkov v učne načrte in podobno. Večino pomanjkljivosti, ki označujejo in spremljajo vzgojno-izobraževalno dejavnost, najpogosteje neposredno ali posredno povezujemo s slabostmi učnih načrtov in tako še bolj aktualiziramo resnost in zapletenost tega poglobljenega teoretičnega in praktičnega problema.

In vendarle se to ponavlja že precej časa.

Kljub znatnim dosežkom na tem področju še vedno nismo bistveno premagali tradicionalno nezadovoljljivih razmer in prišli do sodobne teorije in prakse pri programiranju vzgojno-izobraževalnih vsebin in dejavnosti. Aktualiziranje tega problema v idejnih temeljih za samoupravno socialistično preobrazbo vzgoje in izobraževanja je pomembno potrdilo za to:

Vprašujemo: kaj moramo storiti in v kateri smeri naj se razvijajo določene znanstveno-strokovne in praktične dejavnosti?

Res je, da je celotno in analitično osvetljevanje slabosti takega programiranja zelo pomembna zahteva za uveljavljanje bistvenih sprememb, ki se nanašajo na način, kako se lotimo načrtovanja in snovanja programskih vsebin. Dosedanja praksa v zvezi s tem ne zagotavlja vedno celotne in znanstveno zasnovane diagnoze teh razmer. V dosedanjih kritičnih pogledih so sicer že poudarjene nekatere bistvene slabosti učnih načrtov, toda pri tem je pogosto v ospredju enostranskost in začasnost (pri tem mislimo predvsem na to, da učni načrti niso dovolj sodobni in da je v njih marsikaj odveč), ter očitno začelnost in nezadostna analitična zasnovanost. Če hočemo res kaj spremeniti, moramo razvijati znanstveno — strokovno kritiko, ki naj premaguje navedene težave ter s svojo ysestranskostjo in analitičnostjo ustvarja temelj za sodobno programiranje. V tesni zvezi s to dejavnostjo je tudi potreba po uveljavljanju zavesti, da se programiranje vzgojno-izobraževalnih vsebin v sodobnih razmerah srečuje z novimi problemi ter raznimi protislovji in kritičnimi stanji, ki jih je treba reševati na novem temelju in na nov ne-

tradicionalen način. Vse bolj očitno postaja, da ni mogoče premagati slabosti, ki so se nabrale pri programiranju, če ne razumemo novih potreb in razmer. Upoštevat moramo tudi neposreden vpliv takih pojavov našega zgodovinskega časa, kot so: spremembe v značaju, delitvi in potrebah dela; samoupravna socialistična preobrazba družbe in spremenjena vloga ter perspektiva osebnosti; intenziven razvoj znanosti in strukturalne spremembe, ki nastajajo v posameznih znanstvenih disciplinah in znanstvenem sistemu; spremenjena vloga znanosti v sodobnem življenju in pomembno skrajševanje obdobja, ki mine od znanstvenega odkritja do njegove praktične uporabe; več človekovega prostega časa in možnosti, da si človek nenehno prisvaja znanstvene in kulturne vrednote z najrazličnejšimi sredstvi sodobnega komuniciranja; zaostrovanje naprotij med obsegom in značajem znanstvenih in kulturnih vrednot ter obsegom in značajem izobraževalnih vrednot na raznih stopnjah in v raznih oblikah izobraževanja; spremembe v smotrih in nalogah vzgoje in izobraževanja; permanentnost izobraževanja in nova spoznanja pri poučevanju in načinih za njegovo racionaliziranje itd. Ti in drugi podobni pojavi našega časa in tega, kar prihaja, povzročajo korenito spre-

membo položaja in nujno zahtevajo drugačno programiranje.

Praksa pri programiranju bo napredovala le, če bomo upoštevali razne težnje in dosežke pri vsebinskem pomlajanju izobraževanja v raznih drugih državah. Znano je, da so v zadnjih desetih ali petnajstih letih te spremembe postale zelo hitre in temeljite. Opažamo jih na vseh področjih vzgojno-izobraževalnih vsebin. Lahko pričakujemo, da bo val vsebinskega pomlajanja izobraževanja v prihodnjem desetletju še intenzivnejši in širši. Informacije o značaju in rezultatih mnogih načrtov v drugih državah kažejo, da uvajajo ti zanimive vsebinske in metodične spremembe pri pouku raznih predmetov. Zagotavljajo enotnost smotrov, vsebin in dejavnosti pri pouku. Zato je za napredovanje te dejavnosti važno, da ocenimo, koliko gre naša teorija in praksa programiranja, ki temelji na marksistični znanosti in na lastnih izkušnjah, v korak s svetovnimi težnjami in dosežki in koliko kritično izrablja tovrstna spoznanja in izkušnje. Posamezne primerjave kažejo, da se pouk v naših šolah prepočasno pomlaja.

Ti in drugi vzroki aktualizirajo potrebo po izpopolnjevanju metodologije programiranja in konstituiranje koherentne teorije za programiranje. Očit-

no je, da opažamo v zvezi s tem precejšnje zaostajanje in začetniško pri izdelovanju učnih načrtov. Premalo se posvečamo proučevanju izobraževalnih potreb, logični analizi vsebin, premalo poudarja vodilne ideje in težnje v posameznih in sorodnih znanstvenih disciplinah. Premalo skrbno določamo vlogo in funkcije slehernega dejstva, pojma, zakona, teorije ter njihovih medsebojnih odnosov v sistemu znanosti in učnih predmetov pri obdelavi in ugotavljanju veljavnih odnosov med smotri, vsebinami in aktivnostmi pri posameznih učnih predmetih, pri proučevanju psiholoških zahtev, pri pouku in učenju ipd. Nimamo tudi dovolj razvitega sistema za ocenjevanje konceptov posameznih načrtov po poti eksperimentalne verifikacije pripravljenih načrtov ter za kontinuirano spremljanje njihove praktične uporabe idr. Zato tudi ni naključje, da pri mnogih programskih izpopolnitvah, kljub znatnemu napredku opažamo prisiljene in ne dovolj utemeljene rešitve, da te premalo presegajo tradicionalne slabosti učnih načrtov in da ne uveljavljajo določenih sodobnih načel in vzorov. Zato se ne smemo vdajati iluziji, da lahko programske vsebine in aktivnosti znatno izpopolnimo samo z uporabo tradicionalne metodologije. V tej smeri so potrebne korenite spremembe in izpopol-

nitve. Kolikor hitreje ustvarjamo strokovno-znanstveni temelj in vključujemo znanstvene kadre in strokovnjake z raznimi profili in izkušnjami, toliko hitreje in s toliko večjo gotovostjo bomo pospešili to dejavnost in postali kos novim potrebam in razmeram.

Pri vsem tem razmišljanju moramo računati s tem, da si pri vzgojno-izobraževalnem delu znatno omejimo možnosti za pomlajanje posameznih vidikov, če nekateri od teh ohranijo svojo tradicionalno obliko in funkcijo. Takšen vpliv imajo po navadi učni načrti, če ohranijo svojo tradicionalno strukturo. Na tej podlagi nastajajo tudi razna nasprotja, in sicer: med smotri in nalogami pouka in programiranih vsebin; med koncepti učnih načrtov in potrebo po uveljavitvi sodobnega učnega dela; med programi in sodobno izobraževalno tehnologijo itd. Ni naključje, da so kritične pripombe o določenih slabostih pri izvajanju smotrov in nalog vzgoje in izobraževanja, o enostranskosti oblik in metod pouka ter učnih knjig povezane med drugim tudi s slabostmi učnih načrtov in da si jih tako tudi razlagamo.

Reševanje nasprotij, ki nastajajo pri pouku, je torej treba povezovati z izpopolnjevanjem metodologije programiranja in s spreminjanjem koncepcije učnih načrtov in predmetnikov.

NAŠ ČAS IN PERSPEKTIVE IZOBRAŽEVANJA

Vladeta Cvijović, namestnik republiškega sekretarja, za izobraževanje, kulturo in znanost Črne gore

Najpomembnejše in najusodnejše obdobje

Ni pretirano, če rečem, da je sedanje obdobje za razvoj izobraževanja v Črni gori eno od najpomembnejših in morda tudi najusodnejših. To področje je institucionalno že povsem zakroženo, hkrati pa je na začetku pomembnih kakovostnih sprememb, ki jih zahteva naš sodoben družbeni razvoj.

Dinamičen razvoj izobraževanja po vojni je povzročil v naši republiki precej neusklajenosti. Odpravljali smo jih postopoma, nekatere pa so ostale vse do sedaj in resno ovirajo sodobne zamisli na področju vzgoje in izobraževanja. Posebno značilna je neusklajenost v razvoju posameznih vzgojno-izobraževalnih stopenj. Po številu otrok, ki obiskujejo vzgojno-varstvene zavode, je naša republika med zadnjimi v državi (približno 6%). Število otrok, ki obiskujejo osnovno šolo, je nekoliko nad jugoslovanskim povprečjem, v srednjem in visokem šolstvu pa je Črna gora med prvimi. Težišče izobraževalne piramide je torej na vrhu, s tem pa je ogrožena njena stabilnost. Odpravljanje te pomanjkljivosti je ena od pomembnih nalog dejavnosti družbe; rezultati so že sedaj spodbudni. V zadnjih dveh letih posvečamo posebno pozornost razširitvi mreže predšolskih ustanov, v obvezni osnovni šoli bodo kmalu vsi otroci, v usmerjenem izobraževanju pa se vsebinske spremembe šele začnejo.

Prizadevamo si, da bi izobraževanje čim bolj posodobili, da bi bilo čim bolj učinkovito, dostopno in povezano s sprotnimi ter dolgoročnimi potrebami gospodarskega in družbenega razvoja republike. Glede na to so posebno pomembne spremembe na področju srednjega izobraževanja. Ta proces se je začel pred dvema letoma, ko smo sprejeli načrt dolgoročnega razvoja in izpolnjevanja srednjega izobraževanja. V njem so

bile nakazane poti vsebinske reforme na tej izobraževalni stopnji, ki jih nakazuje tudi idejni temelji za X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

Ta reforma je razmeroma dolgotrajen proces programskega preoblikovanja organizacijskega, kadrovskega in materialnega usposabljanja za sodobno funkcijo izobraževanja. Nekatere od teh postavk se že kar uspešno uresničujejo. Naštetimo samo nekaj zgledov, ki že zrcalijo pozitivne premike, v skladu z navedenim načrtom. Gre za razširjanje vzgojno-izobraževalnih ustanov in ustanavljanje razmeroma močnih šolskih centrov, posebno v razvitih okoljih. Ti centri so bolj opremljeni, imajo ustrezno kadrovskega zasedbo, za strokovno-pedagoško izpolnjevanje učiteljev je bolj poskrbljeno, učni načrti so posodobljeni, vzgojna funkcija šole se je povečala itn.

Novi zakon o srednješkolskem izobraževanju, ki bo kmalu sprejet, bo pripomogel, da bodo ti procesi hitreje potekali. Po tem zakonu srednješkolsko izobraževanje ni osredotočeno na sistem institucij, temveč se izgrajuje kot sistem izobraževalnih programov, prožnih in nenehno aktualiziranih, sprejemljivih za sodobne dosežke znanosti in za potrebe gospodarstva in družbe. Pomembno mesto v tem zakonu ima uvajanje skupnih splošno izobraževalnih temeljev srednješkolskega izobraževanja. Nanj se bodo navezoval različne oblike poklicnega usposabljanja s širokimi možnostmi za izobraževanje ob delu in za delo.

Po novih ustavnih spremembah je usmerjeno izobraževanje bolj neposredno povezano z združenim delom; le-to bo odločilno vplivalo na strukturo srednješkolskega izobraževanja in še posebno na program njegove druge, sklepne faze, pa tudi na profile kadrov.

Novi zakon naj bi začel ve-

ljati v začetku prihodnjega šolskega leta.

Posebno pomembna v sodobnem razvoju izobraževanja v Črni gori je pred nedavnim ustanovljena univerza v Titogradu, ki združuje pet visokoškolskih ustanov in tri znanstvene. Program razvoja visokega šolstva pa s tem še ni končan. V prihodnjih letih bodo odprte nove visokošolske in znanstvene ustanove v Črni gori, kjer je sedaj več kot 8000 študentov.

V razvoju visokega šolstva je posebna pozornost posvečena konceptu izobraževanja. Nova univerza in enote, ki jo sestavljajo, se srečujejo sicer z mnogimi težavami, ki jih univerze s tradicijo ne poznajo, imajo pa tudi svojo prednost — niso obremenjene s tradicionalizmom, ki je drugod velika ovira v razvoju visokega šolstva. To je treba izrabit. Prepričani smo, da novim visokoškolskim ustanovam ni treba posnemati klasičnih fakultet in da lahko uberejo svojo pot. Postanejo lahko učno-znanstveni inštitut ali pa se kako drugače oblikujejo.

Uresničevanje razvojnega programa visokega šolstva zahteva veliko naporov: za visokoškolsko izobraževanje je treba zagotoviti denar in predavatelje, mladim ljudem pa dati kar najboljše možnosti za študij.

Skupnost je zagotovila denar za gradnjo nekaterih novih objektov za visoke šole v Titogradu, nekaj je dala tudi za sodobno opremo, uspešno se izvaja program šolanja in strokovnega ter znanstvenega usposabljanja osebja, v gradnji je nov študentski dom itn.

Pripravljamo tak sistem stipendiranja in kreditiranja študentov, ki bo omogočil — posebno nadarjenim mladim ljudem — da bodo lahko ne glede na svoje socialne razmere dosegli najvišjo stopnjo izobrazbe.

obrazovanja; le-to se bo začelo s šolskim letom 1974/75.

Med študenti po strokovnih profilih prevladujejo študentje pravno-ekonomskih znanosti, ki jih je 41,51% od skupnega števila vpisanih študentov, študentov tehničnih znanosti pa je 23,75%. Tak odnos ni v skladu z družbenimi potrebami po kadrih, predvidenimi v družbenem načrtu za razvoj SR Makedoniji od leta 1971-1975. Zaradi bolj stvarnega pregleda in načrtovanja kadrovskega potreb bo do konca leta 1974 izdelan tudi načrt za potrebe po kadrih in kadrovskega profilih v SRM do leta 1986. Kot pomemben pripomoček za kadrovsko usmerjanje si obetamo uvedbo izrazitejših kadrovskega meril za stipendiranje in kreditiranje učencev in študentov. Socialna sestava učencev in študentov, ki se je v zadnjih letih hitreje spreminjala v korist podmladka delavskega razreda, mora biti še naprej v središču pozornosti iz-

obraževalne politike na novo ustanovljene samoupravne splošne izobraževalne skupnosti.

Naša posebna skrb je bila zadnje dve leti izdelava koncepta za reformo univerze in disperzija visokoškolskih ustanov ter izdelava programa za uresničitev tega načrta, če bo sprejet. Poudariti moramo, da je bil ta koncept izdelan in sprejet kot glavna usmeritev; izdelan je bil tudi kompletan program za spremenitev strukture razvoja in disperzije visokoškolskih ustanov v SR Makedoniji za dobo od leta 1974 do 1990, pripravljamo pa se tudi na njegov sprejem. S tema dvema dokumentoma smo prerasli fazo razprav o reformi visokega šolstva, začeli smo temeljito spreminjati razmere. V skladu s tema dvema dokumentoma odpravljamo preveliko osredotočenost visokoškolskih ustanov v Skopju; te ustanavljamo v že razvitih pokrajinah republike. Namen vse-

ga tega je, da dobimo bolj funkcionalno univerzo, ki se bo približala potrebam neposrednih porabnikov izobraževalnih stopenj. Koncept in program vodita predvsem k večji racionalizaciji organizacije visokega izobraževanja, k združenju učnega in znanstvenega dela, k hitrejšemu združenju visoke izobrazbe in interesov združenega dela, temeljitejšim spremembam socialne sestave študentov in dr.

V SR Makedoniji se pripravljamo tudi na sprejem novega zakona o visokem šolstvu, ki prinaša več novih rešitev glede življenja univerze; te bodo vplivale tudi na njeno novo reformno usmeritev.

Pričakujemo, da bodo vsi ti koraki, ki so povezani z ustanovitvijo nove samoupravne interesne skupnosti, precej pospešili proces prilagajanja izobraževanja spremenjenim družbenim potrebam.

Dragan Lacić, v. d. republiškega sekretarja za prosveto in kulturo Bosne in Hercegovine

Hotenja in možnosti

Vsako razmišljanje o šoli mora temeljiti na zahtevah, ki jih določa družba. Nekatere od teh so stare toliko kot družbena skupnost, nekatere pa se uvrščajo med odredbe socialistične skupnosti. Nekatere zahteve se nenehno razvijajo; to so odločitve, ki jih ponavadi imenujemo sprotne politike.

Glede na pomen izobraževanja zahteva družba na tem področju veliko predpisov. Za družbenoekonomski položaj šole so zelo pomembni složno politični in ustavni predpisi ter predpisi s področja samoupravljanja in države. Sprotna, praktična politika je splet teh dejavnikov, dobra politika pa je njihovo srečno izbrano sorazmerje. Nekateri rezultati v Bosni in Hercegovini to očitno potrjujejo. Spregovoril bom o tem, kako obravnavamo problematiko financiranja osnovnoškolskega izobraževanja in o akciji, da do določenega roka uresničimo obveznost o osnovnem izobraževanju, ki nam jo nalaga ustava.

Skupnosti za osnovno izobraževanje so ustanovljene na temelju nove ustave. Edina omejitev v organizaciji skupnosti je v tem, da se morajo vsi delovni ljudje občine združiti v isto skupnost za osnovno izobraževanje. Ustanovljenih je 70 skupnosti (prej jih je bilo 22); 60 skupnosti je ustanovljenih na področju ene same občine, v drugih 10 pa so združeni delovni ljudje iz 46 občin. Nekatere od prejšnjih skupnosti so „razpadle“, nekatere pa so bile nove ustanovljene in so se razširile. To so podatki, zbrani ob koncu leta 1973, v novejšem času pa dobivamo informacije o drugačnem organiziranju na nekaterih naših območjih. Očitno je, da organizacija skupnosti ni odvisna samo od naravnih dejavnikov; odloča predvsem to, kako so razporejene družbene sile. Ker so materialne razmere v občinah zelo različne, je jasno, da usode osnovnoškolskega izobraževanja ne moremo prepušiti zgolj samoupravnim odločitvam. Na temelju ocene materialnih razmer občine in poprečne porabe (na učenca) se v osnovnem izobraževanju za to leto z zelo jasnimi računom (in z zakonom) določa materialna obveznost republike do osnovne šole vsake občine (ne glede na to, v kateri skupnosti je). Račun upošteva učenca, ki je edini odprti račun v naši repub-

liki. Povedano drugače: če pripada osnovnemu šolstvu ene občine za vsakega novega učenca, ki je končal razred, vsaj dinar republiške dotacije, bo dobilo osnovno šolstvo dotacijo v višini povprečnih stroškov, ki je izračunana na temelju republiškega povprečja. Ta odprti račun ni tveganje, ker se tako velike številke počasi spreminjajo. Če se materialne možnosti občine ne bi spremenile in če bi do leta 1980 zajeli v osnovno šolo vse šoloobvezne otroke, bi se sedanja pomoč republike, ki znaša 30 milijard starih dinarjev, podvojila. To sploh ni veliko, če gre za tako pomembno zadevo.

V Bosni in Hercegovini nameravamo do leta 1980 doseči, da bi vsi šoloobvezni otroci obiskovali osnovno šolo. Zato je potreben denar in zavzeto sodelovanje vseh družbenih sil. Zgraditi je treba nove in nadomestiti dotrajane šolske zgradbe. Gre za 1000 šol, približno 500 telovadnic, približno 250 milijard starih dinarjev in za milijon kvadratnih metrov šolskega prostora (ali 1,5 kvadratnih metrov na učenca). In vse to bi bilo treba narediti v borih šestih letih! Vseeno verjamemo, da je to uresničljivo. Mogoče tudi zato — ker je treba. Prišli smo do tiste stopnje razvoja družbene skupnosti, ko materialni temelji in razporeditev družbenih sil spreminjajo neko posplošeno željo v aksiom družbene ureditve. Po obsežnih strokovnih in političnih pripravah je bil izdelan zelo natančen program gradnje šol; v njem je zapisano, kdo bo dal denar in zagotovil politični vpliv.

Vse to je natančno zapisano v družbenem dogovoru, ki so ga podpisale republiške družbenopolitične organizacije, skupščina, občine in izobraževalne skupnosti. Izdelan je program o zapovrstni gradnji v vsaki občini (izobraževalni skupnosti), izdelani so normativi šolskih prostorov in opreme, tipski projekti (za tiste, ki ne žele projektilirati po svoje), z zakonom so natančno določene obveznosti republike do leta 1980 (po sedanjih ocenah okrog 80 milijard starih dinarjev), približno 80% občin je razpisalo samopriprave za gradnjo šol idr. Če ob vsem tem predvidevamo, da se bo gospodarstvo v Bosni in Hercegovini hitreje razvijalo, lahko verjamemo, da bo vse to tudi uresničeno.

Razumljivo je, da se sedaj lahko vprašamo, kaj je s tistimi,

ki so še vedno nepismeni (v naši republiki so to velike številke — med zaposlenimi je kar 18.000 nepismenih, med delovno aktivnim prebivstvom pa je 130.000 nepismenih.) Socialistična zveza, sindikat in izobraževalne skupnosti vseh občin so že podpisale dogovor za zmanjšanje nepismenosti. Akcija je poteka. O tem je bilo veliko napisanega, prve rezultate pa bomo kmalu objavili. Novi podatki so ohrabrujoči.

Tudi v izobraževanju se je že doslej veliko spremenilo. Osnovne šole delajo že drugo leto po novem učnem načrtu in predmetniku. Mnoge učbenike pripravljamo, z novim šolskim letom bomo imeli nove že vse učbenike. Morda spremembe vsebine učnih načrtov niti niso tako pomembne. Novost je vsekakor v tem, kako se lotiti dodatnega in dopolnilnega pouka in kako uresničevati kulturno poslanstvo šole. Z načrtom so določene kulturne in splošne družbene naloge šole v njenem okolju.

Največ reformnih sprememb je v srednjem šolstvu. Menim, da se prav na tem področju najtesneje povezujejo interesi šole in okolja in šol med seboj. Mnogo sprememb v srednjem šolstvu je zasnovanih glede na zahteve, ki so izražene v dokumentu za X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

Pri nas poteka v zadnjih dveh letih obsežna akcija za temeljito reformo visokega šolstva. Zelo pomembno je, da sodelujejo pri tem visokošolske ustanove, družbenopolitične organizacije, zbornice in gospodarske organizacije, Zveza študentov in skupnost za visokoškolsko izobraževanje. Najpomembnejše je novo ozračje, spoznanje, da lahko samo s skupnim dogovorom izpopolnjujemo sistem visokoškolskega izobraževanja.

Z dolgotrajnim prizadevanjem se nam je posrečilo doseči celo to, da imamo v osnovni in srednji šoli po statističnih podatkih najboljše kvalifikacijsko strukturo učiteljev. Z nekaterimi težnjami, ki se pojavljajo v zadnjih dveh letih, nismo zadovoljni. Ocenili smo razmere in prav sedaj se dogovarjamo (samoupravno sporazumujemo) o tem, kaj bi morali narediti in kdo bo kaj naredil.

Gremo po vrsti... Ko bomo temeljito ocenili razmere in možnosti, bomo nadaljevali z akcijami, ki bodo zagotovile, da bo naša šola ustrezala svoji družbeni funkciji.

Ljupčo Koprovski, republiški sekretar za izobraževanje in znanost SR Makedonije

Novosti in izboljšave

Naša neposredna skrb je konstituiranje samoupravnih interesnih skupnosti. Pričakujemo, da bo s tem aktom dobilo izobraževanje nov položaj, na področju združevanja izobraževanja in interesov združenega dela pa bomo sprožili nove procese.

Že v začetku moramo samoupravne interesne skupnosti seznaniti z več bistvenimi vprašanji izobraževalne politike. Samoupravne interesne skupnosti za osnovno izobraževanje bodo postavljene pred problem povečanega generacijskega priliva (ta je letos 90,4%, do 1975. leta pa bo dosegel 95%) z investicijami za razširitev učnih prostorov in za nakup moderne opreme ter potrebnih učnih pripomočkov, ki naj omogočijo sodobnejšo izobraževalno tehnologijo. Posebno pozornost je treba posvetiti tudi razvoju mreže predšolskih ustanov, posebno v razvitih mestnih središčih, kjer je največja potreba po varstvu in vzgoji predšolskih otrok.

Temelj za bolj kakovostno izobraževalno in vzgojno delo v osnovni šoli in predšolskih ustanovah so tudi dobri učitelji in vzgojitelji. Kvalifikacijska sestava učnega osebja je precej izboljšana; v tem šolskem letu je

na naših šolah 83% kvalificiranih učiteljev.

Novost v osnovnoškolskem izobraževanju je uvedba občinskih in republiških normativov za materialno in kadrovsko opremljenost osnovnih šol. Po zakonu o samoupravnih interesnih skupnostih ne morejo biti občinski normativi nižji od republiških. Republiške normative predpisuje skupščina SRM, dodaten denar za njihovo uresničitev pa bo vsako leto dajala nerazvitim občinam republika.

Za srednje, višje in visoke izobraževanje bo v SR Makedoniji v začetku ustanovljena splošna samoupravna interesna skupnost kot skupnost za celotno usmerjeno izobraževanje. S pomočjo te skupnosti bo treba že v začetnem obdobju doseči hitrejšo usklajevanje srednjega, višjega in visokega izobraževanja z zahtevami združenega dela, vertikalno povezavo srednjega, višjega in visokega izobraževanja ter korenito spremembo sestave srednjega in visokega izobraževanja. Posebno pomemben problem, ki ga bo morala rešiti splošna samoupravna interesna skupnost, bo sprememba sestave srednjega in visokega šolstva, ki ne ustreza dovolj potrebam družbe, spremenila pa

naj bi tudi socialno sestavo učencev in študentov.

V sedanji sestavi srednjih šol zavzemajo eno tretjino gimnazije, ki pripravljajo mladino ne-

posredno za univerzo. Opažamo, da se počasi zmanjšuje število učencev, ki obiskujejo gimnazije. Da bi se lahko več učencev vpisalo v druge srednje šole, bo treba povečati zmogljivosti teh šol. Pri tem bo pomagala tudi nova načrtna usmeritev srednjega izobraževanja, ki dobiva položaj usmerjenega iz-

NAŠ ČAS IN PERSPEKTIVE IZOBRAŽEVANJA

Dr. Milenko M. Nikolić, pokrajinski sekretar za izobraževanje, znanost in kulturo SAP Vojvodine

Pot k enotnemu splošnemu izobraževanju

Čprav se je izobraževanje v Vojvodini v primerjavi z drugimi predeli naše države razvijalo nekoliko počasneje, je zaradi višje „izhodiščne točke“ za sedanji trenutek razvoja izobraževanja v naši pokrajini značilna visoka raven izobraževanja na vseh stopnjah. V ustanovah za predšolsko vzgojo in izobraževanje je več kot 30.000 otrok, starih od 3 do 7 let, kar pomeni 30 % otrok te starosti. V mnogih občinah so skoraj vsi otroci v vzgojno-varstvenih zavodih. 98 % odstotkov otrok, starih od 7 do 15 let, obiskuje osnovne šole. Več kot 90 % učencev, ki končajo osnovno šolo, nadaljuje redno izobraževanje v srednjih šolah — od tega jih je skoraj polovica v šolah za kvalificirane delavce. Skupnost vovodinskih fakultet (novosadska univerza) se je z zadnjimi odločbami skupščine SAP Vojvodina razširila od 8 na 12 fakultet, ki so v treh visokošolskih središčih: Novem Sadu, Subotici in Zrenjaninu. Višje šole so razporejene v sedmih mestih pokrajine. V zadnjih petih letih je bilo zgrajenih in prenovljenih 140 osnovnih šol, z izgradnjo filozofske fakultete pa bodo vse fakultete nameščene v novih zgradbah. Lahko rečemo, da je z institucionalnega vidika izobraževalni sistem v pokrajini v glavnem izgrajen.

Poleg izjemnih rezultatov, doseženih v zadnjem desetletju, je v pokrajini očitno zastala kakovost izobraževanja, posebno na idejno-pedagoškem področju. Zaradi raznih odklonilnih pojmovanj in težnj staja se učinkovitost in kakovost pedagoškega dela tako zelo poslabšala, da sta na nižji ravni kot sta bili ob prvi reformi šolskega sistema. Akcije po pismu tovariša Tita in Izvršnega biroja so to sicer zavre, toda organizirano delo za temeljito spremembo razmer je še pred nami.

S široko razpravo so bila v Vojvodini sprejeta vsa temeljna stališča, ki jih vsebuje Idejni temelji samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji. Razprava ni samo podprla stališče, temveč je tudi mobilizirala vse, naj jih tudi v praksi uresničijo. Začeta dejavnost se bo nadaljevala v

prizadevanjih, da bo zagotovljen vpliv delavskega razreda in socialističnih družbenih sil na razmere in tokove izobraževanja. Nadaljnje naloge so izpopolnjevanje samoupravne organizacije izobraževanja, zagotavljanje razredne marksistične zamisli celotnega pedagoškega dela, ustvarjanje najustrežnejših razmer za enakopravnost izobraževanja vseh narodnostnih skupnosti, ki žive v Vojvodini, in temeljna reforma usmerjenega izobraževanja.

ENAKOPRAVNOST V IZOBRAŽEVANJU

V Vojvodini, ki je skupnost več narodnosti, je vedno znova aktualno vprašanje, kako ustvariti najustrežnejše možnosti za enakopravnost vseh pripadnikov različnih narodnostnih skupnosti Vojvodine na vseh področjih družbenega življenja. Ustava Vojvodine zagotavlja popolno enakopravnost petih jezikov: srbohrvaškega oziroma hrvaškossrbskega, madžarskega, slovaškega, romunskega in rusinskega. Ustvarjene so najustrežnejše možnosti, da vsak otrok in odrasel občan lahko pridobi osnovno izobrazbo v enem od navedenih petih jezikov; srednje šole so v vseh petih jezikih.

Z novimi načrti in predmetniki bo v predšolskih ustanovah, osnovnih in srednjih šolah narejen nov, kakovosten premik, zagotovljena bo narodnostna enakopravnost v izobraževanju pripadnikov vseh narodov in narodnosti v Vojvodini. Narejenih je pet različnih učnih načrtov, ki se razlikujejo samo po jeziku in vsebini iz posebnosti narodnostnih kultur. Kar najbolj se uresničujejo naloge in vsebine skupne vzgoje in izobraževanja. Namesto petih zelo različnih učbenikov, kolikor jih je bilo sedaj za en predmet v enem razredu, pripravljajo enoten učbenik v petih jezikih.

POSTOPEN PREHOD NA ENOTNO DESETLETNO SPLOŠNO IZOBRAŽEVANJE

Temeljite spremembe v usmerjenem izobraževanju (srednjem, višjem in visokem)

bodo zelo vplivale na sistem, organizacijo, smotre, oblike in vsebine tovrstnega izobraževanja. Odpravljanje dvotirnosti, uvajanje permanentnega izobraževanja z delom in ob delu, uresničevanje vertikalne povezanosti vseh oblik in programskih celot na enem področju, odpravljanje ostrih mej med posameznimi strojnimi, so štirje „temeljni kamni“, na katerih gradimo celoten sistem usmerjenega izobraževanja. To pa hkrati pomeni konec obstoječega tradicionalnega sistema tovrstnega izobraževanja.

Sprejet je koncept o skupni in enotni prvi fazi usmerjenega izobraževanja, ki vsebuje splošnoizobraževalne vsebine. Predvideno je, da bodo letošnjega junija že sprejeti novi učni načrti — prvi dve šolski leti bosta v vseh vovodinskih šolah potekali po skupnih učnih načrtih in predmetnikih. To bo prav gotovo spremenilo tudi obstoječo mrežo srednjih in osnovnih šol. Srednje šole se bodo združevale v izobraževalne centre, v prvi fazi bodo ustanovljene izobraževalne enote, marsikje v Vojvodini pa bosta prvi dve leti srednje šole organizacijsko povezani z osnovnimi šolami. Postopoma, z ustvarjanjem materialnih in kadrovskih možnosti bo to postala najbolj množična organizacijska oblika izobraževanja.

V drugi fazi uresničevanja reforme usmerjenega izobraževanja predvidevamo, da bodo ustvarjene potrebne možnosti za izdelavo enotnega programa desetletnega splošnega izobraževanja. Tako se bomo izognili pomanjkljivosti, ki nastajajo največkrat zaradi vsebin v osnovni šoli in v prvih dveh razredih srednjih šol.

Reforma usmerjenega izobraževanja je sestavljen proces, ki zahteva zavzeto sodelovanje vseh družbenih dejavnikov in ustvarjanje različnih možnosti. Cilja, ki si ga postavljamo, ni mogoče doseči v eni sapi. Koraki, ne glede na to, kolikšni so in koliko jih je, ne smejo biti negotovi, da ne bi kompromitirali ideje naše reforme usmerjenega izobraževanja, ki je ena najnaprednejših pedagoških stvaritev.

Osnovna šola v Ivanovici—Kosovo, zgrajena z ljudskim posojilom

Čprav družba vse to z razumevanjem podpira, pa še zdaleč niso izpolnjeni normativi, potrebni za sodoben pouk.

Ustvariti je treba možnosti za spremembo družbenega položaja vzgoje in izobraževanja kot družbene dejavnosti. Izvajanje ustavnih sprememb bo pripomoglo do takih odnosov, v katerih bo delavski razred vplival na skupno družbeno reprodukcijo, se pravi tudi na vzgojno-izobraževalno politiko.

Uspešnega razvoja izobraževanja, znanosti in kulture ter izvajanje zakonskih predpisov in

normativov si ni mogoče zamisliti brez usklajenega sodelovanja interesnih skupnosti, vzgojno-izobraževalnih, kulturnih in znanstvenih ustanov, gospodarstva ter drugih zainteresiranih, pokrajinske administracije in pokrajinske skupščine.

Ustavne spremembe že vplivajo na delo vzgojno-izobraževalnih ustanov: spremenjeni so učni načrti in predmetniki, izobraževalni proces je intenziviran, marksizem in samoupravna socialistična ideologija postajata idejni temelj vsega vzgojno-izobraževalnega sistema.

Mag. Vladimir Stevanović, republiški sekretar za izobraževanje in znanost SR Srbije

Korenite, kakovostne spremembe

Sedmi kongres Zveze komunistov Srbije je vsestransko pretehtal dosežke na vzgojno-izobraževalnem področju naše republike. Razčlenil je protislovja, ki so jih spremljala, in na temelju teh ugotovitev začrtal smernice nadaljnjega razvoja. S tem je prispeval k utrjevanju in nadaljnemu uresničevanju smeri in politike Zveze komunistov Jugoslavije na tem področju. Zadovoljen je vse člane in organizacije Zveze komunistov, da v družbeni praksi uresničijo sprejete odločitve.

Temeljna odločitev kongresa Zveze komunistov Srbije je, da je treba v sedanjih razmerah korenito, kakovostno preobraziti vzgojo in izobraževanje v skladu s splošnimi družbenimi spremembami in potrebami našega socialističnega samoupravnega razvoja. Taka zahteva pomeni hkrati tudi boj za ohranjanje vrednot, izbojevanih v naši revoluciji, za utrjevanje samoupravljanja, za odločitve in interese našega delavskega razreda ter vseh naših narodov in narodnosti.

Te celostne naloge pa bo mogoče uresničiti le, če bodo zavzeto sodelovali vsi subjekti naše družbe, dejavniki vzgojno-izobraževalnega sistema, predvsem tisti, ki delajo na tem zapletenem in občutljivem področju dela in oblikujejo družbeno zavest številnih generacij.

Če hočemo imeti sodobno šolo in doseči, da se napredna gibanja naše socialistične samoupravne družbe, gospodarski, znanstveni in tehnični razvoj vsebinsko povezujejo, moramo nenehno skrbeti za prosvetne delavce, njihovo šolanje in permanentno izpopolnjevanje. Obvladati moramo problem — peščico takih učiteljev, ki niso sposobni vzgajati in izobraževati. Ne smemo dopustiti, da bi ti razvrednotili napor množice prosvetnih delavcev, ki opravljajo svoje delo kar najbolj marljivo in vestno.

Mislim, da je bilo minulo obdobje zelo pomembno za ustvarjanje možnosti, potrebnih za začetek kakovostnih procesov na tem področju.

Pismo predsednika Zveze komunistov Jugoslavije in Izvršnega biroja predsedstva sta spodbudila k nastanku pomembnih študij, raziskav in analiz o pomanjkljivosti in smernicah akcij na vzgojno-izobraževalnem področju.

Veliko smo razpravljali o

veznih otrok. To pomeni, da bodo v osnovni šoli kmali vsi šoloobvezni otroci. Številne akcije ter zakon o osnovnošolskem izobraževanju in vzgoji, ki ga je pred nedavnim sprejela skupščina SR Srbije, zagotavljajo, da bodo vsem otrokom tudi v resnici zagotovljene pravice, zapisane v ustavi in sprejete v naši družbi.

Največji problem v naslednjem obdobju bo odpravljanje osipa v osnovni šoli in povečevanje kakovosti dela. Vedno bolj aktualen je smoter, kako

Osnovna šola „Janko Veselinović“ v Beogradu

dejavnikov na področju izobraževanja in vzgoje, ter na to, da je treba posvetiti vso pozornost in skrb družbe izenačevanju možnosti za izobraževanje.

Pri tem sta posebno pomembna pedagoška teorija in raziskovanje, ki ju je treba nenehno povezovati z vzgojno-izobraževalno prakso. Od tega, ali bodo vse te zahteve izpolnjene, so odvisne mnoge rešitve, pravičen odnos do vsebin in metod dela in mnoga zapletena vprašanja ustvarjanja novega vzgojno-izobraževalnega sistema na temelju samoupravljanja. V pedagoški teoriji zelo zastajamo, zaostalo pa je treba čimprej nadomestiti. To pa je posebna naloga prosvetnih delavcev.

Novi procesi so se v naši republici že začeli.

Z ustanavljanjem skladov za otroško varstvo smo začeli odločno reševati probleme v predšolski vzgoji. Sprejet je poseben zakon, poskrbljeno je za izpopolnjevanje osebja v vzgojno-varstvenih zavodih in študijsko obravnavo problematike tega področja.

Nadaljnjih kakovostnih sprememb bosta deležna tudi osnovnošolska vzgoja in izobraževanje. V osnovni šoli je že sedaj velik odstotek šoloob-

Število nepismenih narašča zato, ker veliko učencev ne obiskuje redno osnovne šole in zaradi velikega osipa. Zato je ena glavnih nalog zagotoviti vsem otrokom, da bi končali obvezno osnovno šolo.

Resolucija zvezne skupščine pa tudi potrebe Pokrajine so povzročile, da je reforma srednjega šolstva na tem območju že v fazi načrtovanja in usklajevanja.

Zavedamo se težav, ki bodo nastale pri reformi srednješolskega izobraževanja — pri spreminjanju strukture srednješolskega izobraževanja v korist strokovno poklicnega. Zaradi slabo razvitega gospodarstva imamo premalo delavnic, v katerih bi lahko imeli učenci praktični pouk, pa še te so slabo opremljene. To je bil eden glavnih vzrokov, da so doslej na Kosovem prevladovala gimnazije, ki so pripravljale učence predvsem za študij, ne pa za delo.

Reforma bo najbolj spremenila srednješolsko izobraževanje. V Pokrajini se zavedamo, da moramo začeti reševati ta problem čim bolj strokovno — v skladu s sprejetimi dokumenti pa tudi ob upoštevanju naših kadrovskih, prostorskih in delovnih razmer.

Mag. Fazli Syta, pokrajinski sekretar za izobraževanje in kulturo SAP Kosovo

Reforma v skladu s posebnostmi

Za sedanjo stopnjo razvoja izobraževanja pri nas so značilni splošni procesi demokratizacije naše družbe, nadaljnjega

razvoja samoupravnih odnosov, večjega vpliva neposrednih proizvajalcev in boja za temeljito preobrazbo celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema ter socialističnega preoblikovanja družbe. Ti procesi so značilni za preoblikovanje vse jugoslovanske družbe. Temeljito na resoluciji o izpopolnjevanju vzgojno-izobraževalnega sistema v

SFRJ, ki jo je sprejela zvezna skupščina, na programu Zveze komunistov Jugoslavije, kongresni resoluciji, resoluciji III. konference ZKJ, na temeljih za X. kongres ZKJ in drugih.

Ti procesi imajo tudi svoje posebnosti — v vsaki republici in pokrajini, še posebno v naši pokrajini kot najbolj nerazvitem območju države.

Čimprej je treba sprejeti samoupravne sporazume o financiranju izobraževanja, znanosti in kulture, s katerimi bi se moralo strinjati tudi gospodarstvo. Zanimivo pa je, da vse do danes še nikjer niti na zvezni ravni ni bilo določeno, kdo naj bi podpisal te sporazume v imenu gospodarstva. Pri nas v Pokrajini Kosovo je ta problem celo bolj zapleten kot drugod prav zato, ker imamo več učencev, pa manj gospodarstva. Zaradi teh posebnosti je ustanavljanje interesnih skupnosti oteženo. Zahteva veliko akcijo ne samo odgovornih organov in ustanov, temveč tudi vseh družbenopolitičnih in upravnih struktur naše pokrajine. Težave se porajajo zato, ker je bil razvoj šolstva v

naši pokrajini zadnjih deset let neenakomeren in prepočasen.

Sprejeti predpisi iz vzgojno-izobraževalnega področja ne smejo biti rezultat kabinetnega dela ali spretno prilagajanje prakse drugih krajev našim razmeram.

Prav zato je za sedanjo stopnjo razvoja samoupravnih socialističnih odnosov v izobraževanju zelo pomembno aktivno ustvarjanje sodelovanja prosvetnih delavcev pri izpopolnjevanju vzgojno-izobraževalnega sistema. Le tako bodo naše rešitve izvirne, vse, kar bomo sprejeli, bo odsev naših dobro proučenih posebnih razmer in lastne prakse. Prav v tem obdobju je namreč razvoj vzgoje in izobraževanja in izboljšanje izobraževalne strukture prebivalstva ena najpomembnejših nalog naše družbe.

Razvoj vzgoje in izobraževanja v Pokrajini zavira pomanjkajne denarja, strokovno usposobljenih učiteljev, učnih pripomočkov in šolskih prostorov. Otroci in mladine je vedno več, starši se vedno bolj zavedajo, kako pomembno je, da so njihovi otroci izobraženi.

NAŠ ČAS IN PERSPEKTIVE IZOBRAŽEVANJA

Ela Ulrih-Atena, republiška sekretarka za prosveto in kulturo SR Slovenije

Prvo dejanje je za nami

Kongres ZKJ bo sklenil pomembno obdobje, ki ga označuje visoka in dolgotrajna idejno-politična in splošno družbena dejavnost, v kateri smo opredelili smotre in sredstva nadaljnje revolucionarne družbene preobrazbe. Družbena

osvoboditev dela je kot temeljni družbeni smoter v središču pozornosti in delovanja vseh zavodnih socialističnih sil in še posebej delavskega razreda. Prav temu dajejo kongresni dokumenti in nove ustave novo idejno orožje ter institucionalne možnosti za premagovanje vseh oblik odtujenosti in za uveljavitev takih samoupravnih odnosov, ki bodo zagotavljali delavcem odločanje o celotni družbeni reprodukciji.

Nadaljnja izgradnja socialističnih samoupravnih odnosov je skupna naloga vseh zavestnih sil in terja ustvarjalen napor vsakega udeleženca v združenem delu. Humanistična vrednota samoupravljanja je osebnost, ki je aktivna na vseh področjih zadovoljevanja osebnega in družbenega interesa. Osebnost torej, ki zagotavlja največji možni kulturni napredek, razvoj in uporabo znanja; osebnost, ki izključuje vsako možnost manipuliranja z ljudmi, duhovnega zasluževanja in izkoriščanja.

Vzgoja in izobraževanje imata v novih družbenoekonomskih odnosih, v premagovanju nasprotij in odtujenosti med posameznimi področji združenega dela in v konceptiji svobodne menjave dela izredno pomembno in odgovorno mesto. Ne le da se morata ustrezno samoupravno organizirati in vključiti v celotno združeno delo kot njegov stvami del, marveč morata s svojim prispevkom — svojevrstnim produktom znanja in usposobitve delovnega človeka — prispevati k razvoju samoupravnih odnosov, k rasti družbene produktivnosti dela in k splošnemu družbenemu napredku. Teh „dobrin“ ni mogoče neposredno ovrednotiti, saj dajo družbene učinke šele, ko jih delavci v materialni proizvodnji in družbenih službah spremenijo v povečane delovne dosežke. Zato izobraževalnega dela ni mogoče vrednotiti enostransko, ampak le glede na svobodno menjavo dela, pri kateri

enakopravno soodločajo vsi delavci v temeljnih organizacijah združenega dela. Šele s tem bo mogoče resnično uveljaviti nove odnose in družbeno stališče, da je poraba za izobraževanje predvsem svojevrstna naloga.

O tem menda ni več veliko nespornost. Resnične težave pa se pričnejo z uresničevanjem oziroma uveljavljanjem teh načel in odnosov. Tako kot so nova ustavna in kongresna grada nastajala v živem stiku teorije s prakso, tudi na našem področju ne kaže čakati na izdelane recepte. Te ni in jih ne bo, ker bi bili sami po sebi — dobri ali slabi — v nasprotju s samoupravljanjem, ki pomeni v tej zvezi tudi bogastvo pobud, oblik in metod uresničevanja osvoboditve dela.

Skupščina SR Slovenije je že sprejela osnutek zakona o izobraževalnih skupnostih. Ta vsebuje najpotrebnejše določbe samoupravne organiziranosti in ustvarjanja tistih splošnih razmer, v katerih se bodo vsi nosilci družbene reprodukcije povezovali in samoupravno sporazumevali ter družbeno dogovarjali o skupnem reševanju vprašanj vzgoje in izobraževanja. V zakonu so tudi tiste določbe, ki zagotavljajo temeljno enotnost vzgojno-izobraževalnega sistema ter zaščito ustavnosti in zakonitosti. Javna razprava o osnutku naj bi predvsem razvila zamisel izobraževalnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje, ki bi zagotavljalo najustrežnejše uresničevanje interesov združenega dela (posebej proizvodnega) in bi bile stvarni temelj za ustrezno organizacijsko povezovanje vzgojno-izobraževalnih organizacij vseh stopenj izobraževanja za določene proizvodne panoge oziroma širše poklicne skupine — stroke.

Snovanje zakonskega osnutka o izobraževalnih skupnostih v SR Sloveniji je pokazalo, da smo zelo obremenjeni z danostjo in da se zelo težko trgamo iz sedanjih družbenoekonomskih odnosov — toliko bolj, kolikor manj jasna je izpeljava delegatskih razmerij v interesnih skupnostih in razmerje teh skupnosti do organizacij združenega dela in drugih samoupravnih skupnosti. V iskanju najustrežnejših rešitev bo edino veljavno merilo to, ali predstavlja rešitev približevanje ali oddaljevanje od pravice delavca, da odloča o celotni družbeni reprodukciji, torej o ustvarjanju, delitvi in porabi dohodka. Sedanje izobraževalne skupnosti so imele še močne atribute posredništva in odtujene finančne moči z elementi etatizma, nove skupnosti pa bodo opirale svojo politiko in odločitve na samoupravne sporazume in družbene dogovore.

Kljub temu da še nimamo novega zakona o izobraževalnih skupnostih in nekaterih drugih predpisov, smo v naši republiki že začeli uresničevati ustavno

načelo o svobodni menjavi dela in zagotavljanju enakega družbenoekonomskega položaja vseh delavcev v združenem delu. Z enotnim družbenim dogovorom o programiranju in financiranju skupne in splošne porabe v SR Sloveniji za leto 1974 smo začrtali politiko, naloge in smotre teh področij združenega dela ter ustvarili tiste splošne razmere, v katerih se samoupravne interesne skupnosti in delavci v organizacijah združenega dela samoupravno sporazumevajo o zadovoljevanju svojih medsebojnih interesov in potreb. Opravljeno delo je terjalo izredne napore vseh odgovornih in zainteresiranih družbenih dejavnikov. Jasen je bil samo smoter, marsikateri korak je bil narejen v prazno, celotna pot pa tipanje v neznanje. Čeprav še nimamo ocenjene celotne akcije, je nesporno, da smo opravili prvo dejanje na poti revolucionarnih sprememb družbenoekonomskih odnosov, od katerega se ni več mogoče vrniti k staremu.

Razčlemba opravljenega dela bo nedvomno tudi potrdila splošno zahtevo po temeljitejši pripravi in organizaciji dela, ki naj v prihodnje zagotovi najboljše družbenopolitično in ekonomsko učinkovitost. Že zdaj je jasno, da bodo potrebna nekatera enotna izhodišča za samoupravno sporazumevanje na posameznih področjih, zlasti:

- nujna je dosledna samoupravna organiziranost vseh samoupravnih organizacij in skupnosti;
- samoupravne interesne skupnosti posameznih področij družbene dejavnosti bodo morale dosledno odpraviti medsebojne pregrade, delovati javno, povezano in usklajeno;
- vsaka samoupravna interesna skupnost bo morala zavzeti sodelovati pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju programov družbenega razvoja;
- družbeno načrtovanje bo moralo jasno opredeliti vsaj sprednjeročne naloge in stroke za posamezna področja združenega dela;
- preseči bo treba razdrobljenost strokovnih služb posameznih samoupravnih interesnih skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti, zagotoviti njihovo kakovostno rast in javnost podatkov.

Vzajemnost delovnih ljudi v republiki je v našem samoupravnem socialističnem sistemu sestavina samoupravnih družbenoekonomskih odnosov — torej drugačna od klasičnega zavarovalstva, pa tudi od funkcije države. Podrobno opredelitev teh načel in merila za vzajemno financiranje potreb bomo morali opraviti kot prvenstveno nalogo, če nečemo tvegati nevarnosti, da bodo sicer samoupravno sprejete odločitve delovale v nasprotju s temeljnimi samoupravnimi smotri.

Tudi na Hrvaškem so očitna prizadevanja, da se reformira vzgoja in izobraževanje delavcev, da se vsi zaposleni usposobijo za samoupravljanje. Zato usmerjajo Zveza sindikatov in drugi družbenopolitični dejavniki delavske univerze, organizirajo politične šole, klube samoupravljalcev, založniške dejavnosti itn. Prosvetni svet SR Hrvatske uvaja z novim načrtom in predmetnikom za srednje šole področje družbene vzgoje in izobraževanja, in sicer

predmeta: osnove marksizma in teorijo in prakso samoupravljanja.

Glede na izkušnje v preteklosti pridobljene pri delu skupnosti za financiranje osnovnega in usmerjenega izobraževanja, obremenjene so bile s slabostmi prve faze, ko sta bila politika in financiranje vzgoje in izobraževanja ločeni od države in proračuna — nastaja ustavni koncept samoupravnih interesnih

skupnosti za vzgojo in izobraževanje. Težišče je na tako imenovanih temeljnih interesnih skupnostih, ki naj bi omogočile najbolj neposredne oblike združevanja dela in sredstev ter uresničitev načela svobodne menjave dela.

Republiška skupnost za financiranje usmerjenega izobraževanja s 24 posebnimi interesnimi skupnostmi in skupnostmi posameznih družbenih dejavnosti bodo s sodelovanjem sindikata in sveta za politični sistem SR Hrvatske združevale tudi temeljne interesne skupnosti za usmerjeno izobraževanje. Povezane bodo s skupnostmi, ki usklajujejo načrtne naloge razvoja in reformne prireme kot predpostavko za sistem financiranja usmerjenega izobraževanja in sprejemanje odločitev v temeljnih organizacijah združenega dela. Sedanja republiška skupnost za financiranje usmerjenega izobraževanja se bo preoblikovala v združenje interesnih skup-

nosti. Imela bo usklajevalno vlogo in samo tiste pristojnosti, ki jih bodo nanjo prenesle posamezne interesne skupnosti.

Pred X. kongresom Zveze komunistov Jugoslavije so težnje v SR Hrvatski usmerjene na reformo vzgojno-izobraževalnega sistema. Republiške skupnosti za financiranje osnovnega in usmerjenega izobraževanja, prosvetni svet SR Hrvatske in zavodi za strokovno-pedagoško službo si prizadevajo strokovno izdelati temelje splošne vzgojno-izobraževalne politike, upoštevajoč idejne temelje X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Prosvetni delavci, dijaki in študentje v svojih asociacijah pa tudi v praksi že odpravljajo slabosti in nasprotja, na katere je bilo opozorjeno v temeljih X. kongresa ZKJ in v besedilih VII. kongresa ZK Hrvatske.

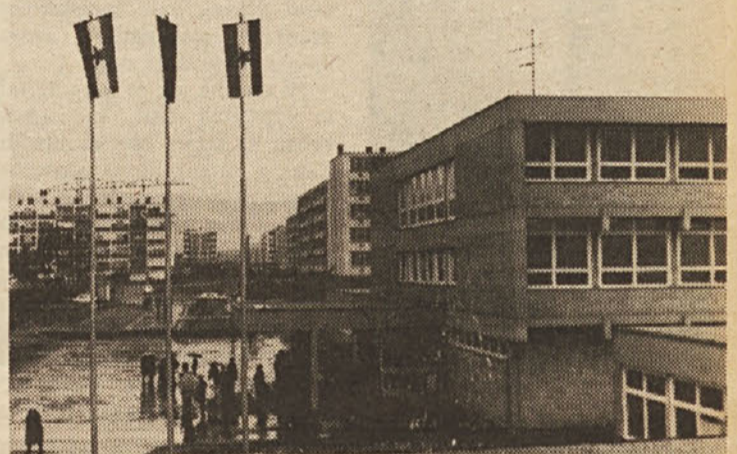
Spreminjati se je začel dosednji negativen odnos do pedagoške vzgoje. V tem šolskem letu se je razvila predšolska vzgoja na Hrvaškem bolj kot v vseh dosedanjih letih po osvoboditvi (v 13 občinah se je vpisalo v vzgojno-varstvene zavode za 30 % otrok več, v 7 največjih mestih pa od 20 % do 30 %).

Zelo pomembni procesi potekajo v obvezni osemletni šoli: gre za izboljšanje materialnih,

prostorskih in kadrovskih razmer, organizacijo prevoza in prehrano učencev, prizadevanja za uspešno in vsestransko reformo vzgojne funkcije ter za posodabljanje učnih načrtov in predmetnikov.

Reforma srednjega šolstva že poteka. V skladu s tem se je v šolskem letu 1969/70 povečalo število srednjih šol od 30 na 117. Šolski centri postajajo prevladujoča oblika organiziranja in središča reforme srednjega šolskega izobraževanja. (V štirih letih se je povečalo število šolskih centrov na Hrvaškem od 91 na 145. Vanje je vključenih celo 634 srednjih splošnih in strokovnih šol.) Od 167.897 učencev, kolikor jih je bilo v srednjih šolah v šolskem letu 1972/73, jih je bilo letos v šolskih centrih kar 123.168.

V vseučiliških središčih SR Hrvatske so dane pobude, ki vodijo k napredku, visoko šolstvo se lahko razvija ob upoštevanju potreb združenega dela. Reforma visokošolskega izobraževanja vse bolj jasno ugotavlja vzroke neučinkovitosti študija in poudarja pomembno vlogo vseučilišč, visokošolskih centrov in posameznih ustanov v boju za nadaljnji razvoj proizvodnih sil in samoupravnega socializma.

X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije so pozdravili v Zagrebu še z enim delovnim uspehom: naselje Klaka je dobilo novo šolo „Matko Lovrak“, eno od najsodobnejše opremljenih osnovnih šol v naši državi.

Jubileji osnovnih šol

Pred 200 leti je izšla Splošna šolska naredba, s katero je bila v Avstriji uvedena formalna šestletna šolska obveznost. Slovenski šolski muzej pripravlja v zvezi s to obletnico posebno razstavo. Na slovenskem ozemlju pa so delovale šole že pred letom 1774; zato je prav, da opozorimo šolska ravateljstva na obletnice, ob katerih bi prikazali razvoj šole in kraja v tem obdobju. V našem sestavku navajamo le skope podatke o pričetku pouka in kasnejšem razvoju šole. Obširnejše gradivo je šolam na voljo v naši dokumentacijski zbirki.

Šolsko poslopje na BLANCI (občina Sevnica) je bilo zgrajeno leta 1874, isto leto so pričeli tudi s poukom. Do leta 1886 je bila šola enorazrednica. Ker pa je bilo otrok vsako leto več, je postala učna soba pretesna. Zato so šolo razširili v dvorazrednico, prostor za drugi razred pa so dobili v privatni hiši. Leta 1902 so ob stari šoli zgradili prizidek. Z rednim poukom v novih prostorih so pričeli leta 1903. Leta 1926 so šolo razširili v trirazrednico, 1928 v štirirazrednico in 1937 v petrazrednico. Sedaj deluje na Blanci popolna osemrazredna šola s približno 200 učenci.

Po Imenuku šol in oblastnj iz leta 1874 je razvidno, da je na KALU nad Kanalom (občina Nova Gorica) poučeval učitelj Andrej Vuga. Leta 1887 so šolo razširili v dvorazrednico. Vsak-

danjo šolo je obiskovalo 123 učencev, ponavljajlo pa 19. Šolsko stavbo so zgradili leta 1883. Po prvi svetovni vojni je Kal prišel pod Italijo, kjer so po Gentilejevi šolski reformi zaposlili italijanske učitelje. Šolska zgradba je bila med vojno uničena. Po osvoboditvi so šolo obnovili, vendar je bilo učencev iz leta v leto manj. Leta 1947/48 je bilo na šoli 67 učencev, leta 1972/73 pa le še 22.

V KANALSKEM LOMU (občina Tolmin) je bila leta 1874 ustanovljena šola IV. vrste. Poučeval je Jožef Golija, vikar in pomožni učitelj. Leta 1889 je šolo obiskovalo 87 učencev. Tudi ta šola je prišla pod italijansko zasedbo, kjer se je po kapitulaciji Italije leta 1943 odprla slovenska šola že novembra 1943. Pouk je bil do januarja 1944 nato večkrat prekinjen zaradi bojev. Redni pouk se je ponovno začel decembra leta 1944. Šola je redno obiskovalo okoli 50 otrok. Sedaj obiskuje enooddelčno šolo 15 učencev.

Zasilna šola v LEVPI (občina Nova Gorica) je delovala že leta 1874, poučevali so duhovniki. Leta 1888 je bila ustanovljena samostojna enorazrednica, ki je imela od leta 1890 ekskurzno šolo na Zavrhu. Na šoli Levpa in na šoli Zavrh je bil pouk po trikrat na teden. Po drugi svetovni vojni je postala šola samostojna. Leta 1954/55

so jo razširili v dvorazrednico, ker so vanjo prešolali učence šole v Markičih, ki so jo tisto leto ukinili. Od leta 1963/64 je to podružnična šola osnovne šole Anton Velušček-Matevž v Kanalu; v štirih razredih ima 16 učencev.

Šola v OLŠEVKU (občina Kranj) je bila ustanovljena leta 1874 in nameščena v pritlični stavbi z eno učilnico in učiteljskim stanovanjem. Pred ustanovitvijo šole so učenci obiskovali šolo v Senčurju. Prvi učitelj je bil Franc Bernik. Leta 1914 so zgradili novo enonadstropno poslopje z dvema učilnicama in šolo razširili v dvorazrednico. Leta 1951 so k šoli zgradili prizidek. Sedaj deluje petrazredna šola s približno 100 učenci in je podružnična šola osnovne šole Matija Valjavec v Predvdvoru.

Zasilna šola v OTLICI (občina Ajdovščina) je obstajala leta 1874. Poučevali so duhovniki vse do leta 1907, ko je nastopil službo prvi pravi učitelj Miha Vrčon, ki je bil na šoli do leta 1915. Leta 1909 so zgradili šolsko stavbo; šola je postala javna enorazrednica. Med italijansko okupacijo je bila leta 1922 dvorazredna in leta 1934 trirazredna. Med narodnoosvobodilno vojno je bila šolska stavba leta 1943 delno uničena, naslednje leto pa povsem. Partizanska šola je pričela s poukom 15. oktobra leta 1943. Sedaj je šola na Otlici popolna osemletka s približno 100 učenci.

SLAVICA PAVLIČ

Veseljko Velčić, republiški sekretar za prosveto, kulturo in telesno vzgojo SR Hrvatske

Pomembni procesi

Pred X. kongresom Zveze komunistov Jugoslavije so temeljne težnje v SR Hrvatski usmerjene predvsem na nadaljnjo reformo družbenoekonomskih odnosov vzgoje in izobraževanja po ustavnih načelih ter na temeljito reformo vzgojno-izobraževalnega sistema. Obe težnji sta med seboj organsko in neposredno povezani.

Družbeni dogovor je določil nosilce posameznih nalog, ki bodo uresničili prvo težnjo. Na 38. seju CK ZK Hrvatske in na

VII. kongresu ZK Hrvatske je bil podan idejni temelj za družbeno akcijo, za nadaljnjo deatizacijo vzgoje in izobraževanja. Očitno je, da gre za dva procesa delovanja: za konstituiranje združenega dela po ustavnih načelih ter kadrovske in organizacijsko usposabljanje temeljnih organizacij združenega dela, da povežejo tudi vzgojno-izobraževalno funkcijo z drugimi dejavnostmi. Kot posledica tega procesa nastaja sistem samoupravnih interesnih skupnosti.

Govore delegati: Na prosvetnem področju vodimo eno od odločilnih bitk za napredek

DUŠANKA GRUBIŠIĆ, profesorica v šolskem centru oblačilne industrije in obrti Đuro Salaj v Zagrebu

PRIČAKUJEM POMEMBNE ODLOČITVE

Iz Idejnih temeljev vidimo, da bo X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije pomembna zgodovinska prelomnica na vseh področjih dela v naši družbi.

Kot prosvetno delavko me najbolj zanimajo Idejni temelji samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja. V tem dokumentu so ponovljene nekatere naloge, začrtane na IX. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije. Dokument tudi opozarja, da sta vzgoja in izobraževanje premalo povezana z delom in da ne ustrezata potrebam človekovega in družbenega razvoja.

Glede na te ugotovitve pričakujem, da bo X. kongres sprejel pomembne odločitve. Naj navedem samo nekatere:

— da bo materialna in kulturna zaostalost čimprej odpravljena

— da se bo spremenila izobrazevalna in kvalifikacijska sestava našega prebivalstva

— da se bo povečala njegova sposobnost za permanentno izobraževanje, sposobnost, da sprejema in uporablja moderno tehnologijo

— da ves vzgojno-izobrazevalni proces upošteva potrebe združenega dela

— da bo poskrbljeno za dolgoročno kadrovsko politiko, ki bo nekakšna temeljna usmeritev za šolstvo. S tem ne mislim reči, da za vse to že doslej nismo skrbeli, žalostno pa je, da imamo v naši državi danes še vedno toliko nepismenih, toliko takih, ki niso končali obvezne osnovne šole, hkrati pa veliko diplomantov z visoko izobrazbo, ki iščejo zaposlitev v tujini.

Potrebujemo šole, ki bodo usposobile prihodnjega proizvajalca — upravljalca v našem socialističnem samoupravnem sistemu. Šole, v katerih bomo poučevali po takih učnih načrtih, ki bodo s svojo vsebino razvijali marksistični način mišljenja, v katerih bodo osnove marksizma ter teorija in praksa samoupravnega socializma posebni predmeti, prilagojeni psihičnim sposobnostim mladih.

Menim, da je treba hitro uresničiti sklepe prosvetnega sveta SR Hrvatske in zavoda za strokovno izobraževanje SR Hrvatske, tj. da mora imeti vsak učitelj poleg strokovno-pedagoške izobrazbe tudi marksistični svetovni nazor. Le tako bo mogoče izpeljati marksistično izobraževanje.

Mislim, da bo X. kongres pomagal ustvariti razmere, v katerih bo šolanje manj odvisno od socialnih razmer družine.

ZARKO GRGIĆ, profesor telesne vzgoje v šoli za kvalificirane delavce „Momčilo Šarović“ v Bečeju — SAP Vojvodina

JASNE OPREDELITVE

Vsako si želi, da bi slišali njegov glas na tako pomembnem zboru, kot je X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, kjer bodo zbrani najboljši komunisti Jugoslavije. Sem zelo mlad profesor, toda ne mislim, da nimam dovolj izkušenj. Razumljivo je, da bi rad govoril o problemih vzgojno-izobrazevalnih ustanov in samoupravni socialistični preobrazbi vzgoje in izobraževanja pri nas. Kot je znano, je eden od smotrov X. kongresa tudi utemeljiti trdne idejne temelje razvoja vzgoje in izobraževanja — področja, ki je posebnega družbenega pomena.

Preobrazbo vzgoje in izobraževanja si zamišljam tako, da bi morali učne načrte izpopolniti z novostmi, ki bodo pripomogle, da bo mlad človek predvsem dobro usposobljen za proizvodnjo, posebno za samoupravljanje. Mislim, da je delo pogoj za vsestranski razvoj mladih, za njihovo socialistično in samoupravno usmerjenost. Pomembno vlogo v tem procesu bodo imeli tudi delavci komunisti. Naši mladi ljudje si morajo pridobiti delovno vzgojo z zgledi tistih, ki jih uvajajo v delo in življenje. Vse to je nujno, če hočemo, da bo imel mlad človek naše socialistične skupnosti marksistični, samoupravni pogled na svet.

Ni dvoma, da je prav učitelj in vzgojitelj tisti, ki najbolj vpliva na razvoj zavesti mladih. Zato je nujno, da se prosvetni delavci jasno opredelijo za novo smer Zveze komunistov Jugoslavije, ki jo bo določil X. kongres. Tudi nevtralizem nasprotuje idejnosti vzgojno-izobrazevalnega procesa. V prosveto pridejo lahko samo najboljši. Taka mora biti politika Zveze komunistov Jugoslavije, politika vse družbe.

In katero vprašanje zasluži največ pozornosti? Smo družbena skupnost, katere proizvodni proces zahteva — tako kot tudi vse družbene dejavnosti — psihično in fizično zdravega človeka. Če hočemo imeti take ljudi, moramo posvetiti mnogo več pozornosti telesni vzgoji. Tudi ure pouka telesne vzgoje je treba temeljito spremeniti. Zdi se mi, da za tako pomembno nalogo nismo pripravljene. Posledice tega so vidne v našem vsakdanjem življenju.

BRANISLAVA KOVAČEVIĆ, ravnateljica osnovne šole „Maksim Gorki“ v Beogradu — SR Srbija

DOGOVOR ZA VELIKO AKCIJO

Na kongres odhajam kot delegat Zveze komunistov beograjske občine Voždovac z nalogo, da prenesem mnenja in stališča tistih komunistov, ki so mi izkazali zaupanje, da jih zastopam na X. kongresu. Dobro poznam življenje in delo komunistov v Voždovcu in Beogradu. Brez kakršnihkoli pomisli smo pripravljene hoditi po Titovi poti, ki je za vse nas edino sprejemljiva. To je pot boja, ki nas je privedla do narodnostne in socialne osvoboditve, pot, ki

nas je pripeljala na svetovno prizorišče, in nas vodi k osvoboditvi dela ter uveljavljanju najbolj humanih smotrov socialistične revolucije. Zavedamo se, da pot razvoja, ki je pred nami, ne bo niti lahka niti preprosta. Vemo pa tudi, da samo enotnost marksistične teorije in prakse ter doslednost revolucionarjev potrjuje pravilnost politične usmeritve in komunistične posameznika. Enotnost pogledov in stališč je najboljša zagotovilo, da bo Zveza komunistov delovala kot edinstvena revolucionarna moč, ki bo uresničila to, kar je zapisano v kongresnih dokumentih. Kongres pojmem kot dogovor za veliko akcijo Zveze komunistov Jugoslavije, ki ne bo niti lahka niti kratkotrajna, v njej bo lahko vsak od nas na svojem delovnem mestu in v okolju, kjer živi, pokazal, ali se strinja s sprejetimi načeli in jih uresničuje tudi pri svojem delu.

Kot prosvetna delavka, ki delam v šoli s podaljšanim bivanjem in kot predsednica Zveze za družbeno vzgojo otrok Voždovca se zavzema za to, da bi čimprej odpravili nekatere slabosti, ki so jih v liberalističnem obdobju imeli za naravno posledico tržnega gospodarstva. Te slabosti so povzročile socialno razlikovanje v procesu vzgoje in izobraževanja mladih generacij. S tem mislim predvsem na neenake možnosti šolanja, celo v osnovnem izobraževanju, rekreacijske centre, v katere pridejo samo tisti mladi ljudje, ki lahko plačajo precej drago vstopnino, rekreacijo, ki so je deležni le otroci premožnih staršev — drugi pa ostanejo v šoli, ker ne morejo plačati za deset dni 500 din. Mislim tudi na domove mladine in pionirjev, ki jih nimamo dovolj; pričakovali so celo, da se bodo ti domovi financirali sami. To pomeni, naj delajo po programu, „privlačnem za porabnike“, ne pa po družbeno usmerjenem načrtu, katerega smoter naj bi bila vzgoja mladih. Reforma vzgojno-izobrazevalnega sistema vidim prav v reševanju teh in podobnih vprašanj. Ne gre torej samo za število ur ali za oblike dela, temveč za vprašanja, ki so zanimiva tudi za Zvezo komunistov kot najbolj življenjska vprašanja našega družbenega razvoja.

Šola, v kateri delam, je sprejela novo organizacijo dela prav zato, ker je njen kolektiv dojel svoj del obveznosti o uresničevanju tistih idej, za katere se zavzema Zveza komunistov Jugoslavije. Še naprej si bom prizadevala, da bo ta šola odpravljala socialne razlike; da bo s pomočjo družbe pomagala uveljaviti to, kar je v mladih ljudeh dobrega. Želim, da bi iz nje prihajali učenci, ki bodo vedno, kadarkoli bo treba, pokazali vzajemnost, ljudje, ki bodo znali spoštovati delo in bodo pripravljene za skupnost, za socialistično družbo narediti tudi kaj takega, kar ne bo vedno plačano. So stvari, ki jih večini niti ni mogoče plačati. Zavzemam se za odpravljanje vsakršne komercializacije na področju vzgoje, za šolo spodbud in poguma, sem pa proti šoli slabih ocen in administrativnih vzgojnih ukrepov.

Pričakujem, da bo kongres pomagal odpraviti nedejavnost nekaterih, ki jo je še vedno čutili v izobraževanju in precej neuskladenemu sodelovanju dejavnikov na tem področju.

DR. GVOZDENIJA BOGETIĆ, prof. ekonomske fakultete — Titograd

O EKONOMSKI UČINKOVITOSTI IN STABILIZACIJI

Ko sem razmišljala o načrtu resolucije za X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, sem ugotovila, da govori dokument premalo o področju ekonomskega razvoja. Ekonomski razvoj pa je temelj družbenega razvoja, mnogo aktualnih ekonomskih vprašanj še ni rešenih — zato je treba o tem področju povedati nekoliko več. To me je spodbudilo k razmišljanju na temo: Nekatera vprašanja ekonomske učinkovitosti in ekonomske stabilizacije glede na problem delitve dohodka.

Če upoštevamo izreden pomen, ki ga imata ekonomska učinkovitost in stabilizacija za ves družbeni razvoj, in slabosti, ki ob tem nastajajo, menim, da so ekonomska vprašanja tisti „poseben člen v verigi, ki ga je treba močno okrepiti zato, da bi lahko veriga obstala, čvrsta in pripravljena sprejeti naslednji člen“ družbenega razvoja. Te probleme pa je treba glede na njihovo celostnost obravnavati z različnih vidikov.

Če hočemo doseči hitrejši ekonomski razvoj in stabilizacijo, moramo več vlagati v reprodukcijo, to je, povečati proizvodnjo, ekonomičnost in donosnost poslovanja. V gospodarstvu so prav na tem področju velike, neizrabljene rezerve. Ni dovolj samo poudarjati, kako pomembno je, da jih izrabimo, temveč je treba pokazati tudi pot, kako to narediti. Zdi se, da je delitev dohodka in osebnih dohodkov tisti pomembni dejavnik za razvoj interesov delovnih kolektivov, ki naj pripomore k učinkovitejšemu gospodarjenju. Kolikor delavcev osebnih dohodkov zrcalil njegov prispevek pri oblikovanju dohodka, ki se deli, toliko bo osebnih dohodkov vplival na delavčev ravnanje v prihodnjih procesih reprodukcije. Delavčev prispevek se izraža v tem, koliko je delavec prispeval k sedanjemu in minulemu delu. Pomen sedanjega dela in njegovega prispevka pri oblikovanju dohodka se kaže v prizadevanjih za najboljšo izrabo obstoječih objektivnih možnosti proizvodnje. Vztrajanje pri tem, da se upošteva tudi minulo delo, spodbuja delavce, da bolj skrbno za akumulacijo in njeno učinkovito porabo. To vpliva na spreminjanje objektivnih možnosti proizvodnje — na razvoj proizvodnih sil. Oba dejavnika sta nerazdružljiva v razmerah, ko so delovni kolektivi nosilci reprodukcije.

Da bi se uveljavila delo in prispevek pri oblikovanju dohodkov kot osnove osebnih dohodkov, je treba izpopolniti sistem delitve. S tega vidika je treba raziskati sistem družbenih dogovorov in sporazumov o delitvi. Najpomembnejše je videti

smoter dogovora, šele potem lahko prilagodimo tudi metodo za njegovo uresničitev. Dogovori in smotri, zapisani v njih, so v raznih republikah različni. Za to ni opravičila, saj je vse to posledica nezadostne proučenosti problemov.

Družbeni dogovori in sporazumi lahko veliko prispevajo k učinkovitejšemu gospodarjenju, če so vanje vgrajena ustrezna načela in merila za delitve. S tem ko vplivajo na učinkovitost proizvodnje, vplivajo tudi na ekonomsko stabilizacijo.

Delitve pa deluje na stabilizacijo tudi neposredno. Uresničitev stabilizacije je odvisna od usklajenosti gibanj osebnih dohodkov (pa tudi drugih oblik porabe) z gibanjem produktivnosti dela. Dokler bodo spremembe dohodka pod vplivom povečanja osebnih dohodkov, se ne bomo mogli uspešno boriti proti inflaciji. O tem problemu premalo razmišljamo ob snovanju družbenih dogovorov o delitvi. Zato je treba proučiti sistem dogovarjanja in sporazumevanja s tega stališča. Zdi se, kot da bi bil v nekatere dogovore in sporazume vpleten mehanizem inflacije.

To so nekatera vprašanja, o katerih bi rada govorila na X. kongresu. Moja dokončna stališča bodo odvisna od besedila, ki ga šele pripravljajo — dveh dopolnilnih resolucij, ki se nanašata na dolgoročni ekonomski razvoj in stabilizacijo.

Prof. SAHIT R. ČEKAJ, Priština — SAP Kosovo

VSAK ČETRTI OBČAN V KLOPI

Čeprav so Dečani ena najmanj razvitih občin na Kosovu, hodi v šolo vsak četrti občan. V obvezni osnovni šoli je 98 % otrok, osipa skoraj ni. Kvalifikacijska sestava učiteljev je zavidljiva. Ustrezno izobrazbo ima 50 % srednješolskih učiteljev, v nižjih razredih osnovne šole imajo tako izobrazbo vsi, v višjih razredih osnovne šole pa 70 % učiteljev. Mladini, ki se šola v srednjih, višjih in visokih šolah, dajo letno 100 štipendij in 480 posojil. Vsaka mladinka z vasi, ki se šola zunaj občine, dobi štipendijo.

Razveseljivo je, da bo Zveza komunistov tokrat na X. kongresu sistematično obravnavala celoten sistem vzgoje in izobraževanja. In kakšna bo nadaljnja pot? Učne načrte bo treba zasnovati tako, da bodo ustrezali naši samoupravni socialistični družbi in razvoju znanstveno tehnične revolucije. To pomeni, da jih je treba rešiti enciklopedičnosti, prenatrpanosti podatkov in jih prilagoditi tako, da bodo posodobljeni z najnovejšimi znanstveno-tehničnimi in kulturnimi dosežki.

Učiteljevo delo naj bo ovrednoteno glede na pomen, ki ga imata vzgoja in izobraževanje v naši družbi. Sedanji trenutek daje za to priložnost: s povezovanjem izobraževanja in interesi združenega dela so se začeli novi procesi.

Zato da bo nova tehnologija v izobraževanje res uvedena, je treba sprejeti ustrezne predpise. Vsa družba mora pomagati doseči učinkovitejši pouk, da bodo znali učenci znanje, pridobljeno v šoli, uporabiti tudi v vsakdanjem življenju in delu.

Pri vsem tem ima pomembno vlogo učitelj, brez katerega ne bo mogoče reformirati vzgoje in izobraževanja. Zato se mora njegova vloga spremeniti — v skladu z novo programske sestavo, organizacijo šole in samoupravnimi odnosi v njej, družba pa mora drugače vrednotiti njeno idejno-politično in izobrazevalno vlogo. Strokovno pedagoško in idejno-politično usposabljanje sedanjih in prihodnjih

učiteljev mora biti bolj organizirano in načrtno. To ne more biti učiteljeva osebna zadeva. Izpopolnjevanju učiteljev je treba posvetiti večjo pozornost, prav tako pa tudi materialnemu ovrednotenju njihovega dela.

Od X. kongresa pričakujem temeljite spremembe v vzgoji in izobraževanju, kajti šola, ki vzgaja in izobražuje mlade generacije, najbolj organizirano in učinkovito vpliva na njihovo oblikovanje: na oblikovanje marksističnega svetovnega nazora mladih ljudi, ki bodo nadaljevali našo revolucionarno pot in razvoj naše samoupravne družbe. Od tod tudi zavzetost Zveze komunistov Jugoslavije, da bi bolj vplivala na našo šolo.

RADOVAN ACIMOSKI, profesor na gozdarski fakulteti in prektor skopske univerze

REFORMA OB PRAVEM ČASU

Najprej moram poudariti, da so v času med obema kongresoma Zveze komunistov Jugoslavije dosegle naše univerze velik razvoj. Ta trditev velja tudi za skopsko, ki bo prihodnje leto slavila četrto stoletja svojega obstoja.

V razpravi na kongresu bom govoril o vprašanju reforme visokega šolstva. V Makedoniji se je reforma že začela — o čemer pričajo dislocirani oddelki zunaj Skopja. Toda to ni vse: ustaviti se moramo ob dejstvih, kot so neomejen vpis študentov, posojila in štipendije ter podiplomski študij. Reforma univerze je prišla ob pravem času — saj reformiramo prav zdaj tudi osnovno in srednje šolstvo.

V naši republici ima univerza zelo širok pomen: daje nam kadre, znanstvenike in strokovnjake, poleg tega pa vpliva na razvoj kulturnega in družbeno-političnega življenja ter na napredek gospodarstva. Lahko smo zadovoljni z uspehi, vendar moramo takoj napraviti načrte za prihodnost. Vedno več pozornosti pa tudi moči posvečamo marksistični vzgoji študentov. Lahko je to izvesti formalno, z uvajanjem novih predmetov! Toda mi želimo, da mladi ljudje znanstveno-marksistično mislijo in delajo. To je tudi temelj resnične samouprave. Priznati moramo, da se je na univerzah nabralo precej negativnih pojavov, tujih našemu samoupravnemu socializmu, tujih našemu delavskemu razredu. Pri tem mislim predvsem na tehnokratske in birokratske odnose posameznih skupin pa tudi posameznikov. Njihovo prepričanje odseva v poklicnem pedagoškem delu.

Kadar rečem „reforma“, potem mislim na takšno organizacijo univerze in na takšno vsebino ter način študija, ki bi premagal vse dosedanje negativne pojave. Naš čas je ugoden, da načrte izvedemo. Ob organizacijah združenega dela, v vedno tesnejšem povezovanju z gospodarstvom, za katerega usposabljam kadre, postaja reforma univerze nujna. Sicer pa reforma ni enkratno dejanje. To je jasno ob vsem prizadevanju komunistov — po 21. seji predsedstva ZKJ, pismu tovariša Tita in izvršnega sveta ter po VI. kongresu Zveze komunistov Makedonije. Ponovni dokaz izredne skrbi za naše šolstvo je tudi X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Poudarjam, da je na vseh področjih našega dela in življenja — to velja še posebno za univerzo — izredno pomembno, da bo Zveza komunistov vztrajala pri izvajanju in uresnitvi vseh sklepov in dokumentov, ki jih bo sprejel X. kongres. Posebno pomembna je krepitev vloge Zveze komunistov na fakultetah — v tem je izhod iz sedanjega stanja ter možnost za izvedbo reforme. Dokument „Idejni temelji

Govore delegati: Na prosvetnem področju vodimo eno od odločilnih bitk za napredek

samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja, ki je sestavni del gradiva, pripravljene za X. kongres, odpira doslej neslutene možnosti za naše nadaljnje uveljavljanje na področju vzgoje in izobraževanja. Z izredno močno akcijo (ki naj bi prešla v stalen proces), okrepljeni s podporo Zveze komunistov in dokumenti kot „Idejni temelji samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja“, bi dosegli tisto, kar želimo ter tako upravičili zaupanje delavskega razreda, da vzgajamo in izobražujemo kadre za delovni proces oziroma za našo samoupravno socialistično stvarnost.

Od X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije pričakujemo nove dokumente in podporo za uresničitev vseh sprejetih. Z odgovornim uresničevanjem sprejetih sklepov in dokumentov vodimo odločen in pogumen boj za idejno jasen položaj, kakršnega vzgoja in izobraževanje morata imeti. Torej: da pridemo od besed k dejanjem! Z drugimi besedami: Zveza komunistov mora biti nosilec vseh naših prizadevanj, da vztrajamo v delu za boljše, ki prihaja. Pot nam je jasna. Samo truditi se je treba. To smo dolžni naši preteklosti, dosedanji dosežkom pa tudi delu tovariša Tita.

NEVZETA DURAKOVIĆ, učiteljica razrednega pouka v osnovni šoli „Atif Topić“ Bosanska Gradiska — SR Bosna in Hercegovina

ZAGOTOVILO

To, da so me izbrali za delegata za X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, je zame predvsem veliko doživetje, veliko priznanje meni in mojemu kolektivu. Hkrati je to tudi nova obveznost, da v Zvezi komunistov, na delovnem mestu in v okolju, kjer živim, še bolj potrjujem in predano opravljam svoje naloge. Tako kot doslej bom v vzgojno-izobraževalnem procesu v svojih gojenicah vzgajala ljubezen do domovine, negovala tradicije NOB in razvijala vero v prihodnost — vse tiste lepe vrednote, ki so značilne za dobrega človeka in komunista. To je namreč največje zagotovilo, da bodo šli mladi po isti poti kot njihovi očeti in dedje, zagotovilo za izgradnjo naše samoupravne socialistične družbe in našega skupnega življenja.

Slovenskim prosvetnim delavcem — delegatom za X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije smo v imenu „Prosvetnega delavca“ ter vseh republiških in pokrajinskih prosvetnih listov postavili vprašanje:

Za kaj se boste zavzemali v svoji kongresni razpravi in na katere probleme (v prosveti) nameravate še posebej opozoriti?

Posredujemo odlomke iz odgovorov:

DR. VLADIMIR BRAČIČ, pedagoška akademija Maribor
POTREBUJEMO JASNE SMOTRE, DOLOČNE PROGRAME, DOBRO ORGANIZACIJO IN SPOSOBNE IZVAJALCE

Na kongresu se bom zavzemal predvsem za to, da bodo resolucijam sledili določni in obvezujoči akcijski programi. Narediti jih morajo vsi, ki so odgovorni za naš splošni družbeni razvoj in s tem tudi in še posebej za vzgojno-izobraževalno dejavnost. Ob tej zahtevi izhajam iz preteklih izkušenj. Tudi v preteklosti smo sprejemali vsebinsko dobre resolucije in sklepe o potrebi preobrazbe vzgojno-izobraževalne dejavnosti, toda napredne družbene sile niso znale ali niso zmogle svojih zamisli in programov ustrezno uresničiti, kot da se ne bi dovolj zavedale, da prav na tem področju vodimo eno od odločilnih bitk za hitrost in kakovost prihodnjega družbenega razvoja. Le jasno opredeljeni smotri, določni programi, dobra organiziranost ter volja in sposobnost izvajalcev, da zastavljamo izpeljejo, so zagotovilo, da se bodo kongresne misli uresničile.

Odločujoči element vsake preobrazbe na vzgojno-izobraževalnem področju so učitelji. Znana, stara resnica trdi, da je šola takšna, kakršni so učitelji, ki v njej delajo. V omenjenem dokumentu za X. kongres je vprašanje učnih kadrov zelo poudarjeno. Tako je v drugih podobnih dokumentih, ki smo jih dobili v zadnjem času. Vsi so si enotni v tem, da nalagajo učiteljem nove, zapletene naloge, da zahtevajo skoraj popolne ljudi. Večina učiteljev je gotovo pripravljena aktivno pomagati pri nakazani preobrazbi in uresničiti zastavljene smotre, niso pa za takšno delo dovolj pripravljeni, ker jih doslej nismo ustrezno šolali. Tudi sedaj delamo staro, že večkrat ponovljeno napako: kopičimo naloge in zahteve, ki naj bodo po možnosti že jutri narejene, učiteljev pa na to nismo vnaprej pripravljali, pa tudi sedaj jim ne zagotavljamo ustreznega izobraževanja in družbene veljave.

Prepričan sem, da tako zapletenih nalog, kot jih postavljamo pri nas, ne postavljajo pred pedagoške delavce nikjer drugje v Evropi, čeprav so skoraj v vseh državah že začeli postopno odpravljati očitno nasprotje med naraščajočimi zahtevami do učitelja in njegovo resnično usposobljenostjo ter njegovim družbenim položajem. Ne potrebujemo samo več učiteljev, temveč potrebujemo več resnično dobrih, vsestransko usposobljenih učiteljev, ki jim bomo zagotovili tudi primerno družbeno veljavo. V družbeno razvrednoteni učiteljski poklic ne bomo dobili sposobne, perspektivne mladine. Pri nas pa se v zadnjih dneh pojavljajo neke teze, ki izražajo po poročilih dopisnika v Prosvetnem delavcu, po moji sodbi v marsičem tehnobirokratski pristop k reševanju problema šolanja prihodnjih učiteljev. Kaže, da so avtorjem trenutne finančne težave in pomanjkanje učiteljev očitno zameglile trezen pogled naprej. Če bodo takšni ozki praktičistični pogledi zmagali, potem se bo uresničilo tisto, kar pravi tov. BULC v svojem pogovoru v Delu: „Za našo družbo bi bilo usodno, če bi slabši del sedanje generacije vzgajal prihodnjo.“

Učiteljeve izobrazbe ni nikoli preveč (tudi UNESCO se je nedvoumno odločil za popolno visokošolsko izobrazbo osnovnošolskih učiteljev), zato mu dajmo že v temeljnem šolanju za poklic največ, kar moremo, nato pa mu zagotovimo še nekehno dopolnilno izobraževanje. Mnenje nekaterih, da sta višja izobrazba za vzgojiteljice v vzgojno-varstvenih ustanovah in visoka izobrazba za učitelje osnovnih šol za nas razkošje, kažejo, kako nekateri slabo razumejo globino in daljnosežnost kongresnih gradiv. Novo, razredno opredeljeno, samoupravno socialistično usmer-

jeno in organizirano ter marsikoliko utemeljeno šolo terjamo čimprej, že jutri. Začnimo z bolj kakovostnim idejnopoličnim, pedagoško-didaktičnim in strokovnim usposabljanjem učiteljev na visokošolski ravni tudi že jutri, kajti proces bo dolgotrajen, zamenjava generacij bo končana okrog leta 2.000.

DAVORINA VREČEK, učiteljica, osnovna šola Dob

IDEJNOST VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA JE KAZI-POT

Na lik učitelja kot temeljnega nosilca socialistične in marksistične miselnosti in opredeljenosti pri naših mladih generacijah je vezana idejnost vzgoje in izobraževanja. Pri tem pa seveda ni nič manjša odgovornost učitelja v smislu aktivne idejnosti šole do okolja. S tem pa je ozko povezana tudi izbira kandidatov za učiteljski poklic.

Za učiteljski poklic se usposablja premalo študentov prav iz vrst delavskih in kmečkih družin, iz vrst tistih, ki imajo v naši samoupravni družbi odločujoč položaj. To je tudi dokaz, da je prav na področju vzgoje, izobraževanja in kulture še vedno preveliko socialno razlikovanje. Nujna bo vse večja vloga Zveze komunistov pri opredeljevanju mladih za pedagoški poklic. Ne bi se smelo dogajati, da se za študij na pedagoški smeri postavljajo kot pogoj za štipendiranje samo socialne razmere in učni uspeh. Temeljni pogoj naj bi bil ugotavljanje osebnega prepričanja prihodnjega učitelja, njegova predanost naši socialistični stvarnosti, njegova pripravljenost, da svoje znanje in izkušnje prenaša mlademu rodu v dobro skupnosti naših narodov.

Poleg tega menim, da je važen pogoj za ustreznost vzgojno-izobraževalne dejavnosti tudi pravilno vrednotenje pedagoškega dela v družbi, to pa bi v pedagoško dejavnost pritegnilo tudi bolj kakovostne učitelje.

In ne nazadnje mislim, da je nujno temeljito proučiti učne načrte in učbenike, odpraviti njihovo prenatrpanost z nepotrebnimi in manj važno snovjo in tako eno kot drugo prilagoditi stvarnim življenjskim potrebam in zahtevam naših mladih generacij, potrebam in razvoju naše socialistične samoupravne družbe.

Prof. FRANC GARB, osnovna šola Dravograd

VSI SMO ODGOVORNI ZA VZGOJO OTROK

Na X. kongresu ZKJ bom podpiral razprave, resolucije in sklepe, ki bodo prispevali k nadaljnjemu napredku in sožitju jugoslovanskih narodov. Zavzemal se bom, da bodo sprejeta stališča plod dosedanjih naporov vseh narodov Jugoslavije in enoten dogovor za nadaljnji razvoj Jugoslavije. Za našo skupnost je nadvse pomembno, da nam besede: bratstvo, enotnost, svoboda, solidarnost, samoupravljanje ne zvane kot lepe fraze, ampak da pomenijo življenjski interes slehernega Jugoslavana. Za dosego tega smotra si moramo vsi odločno, nekompromisno prizadevati, saj nam to pomeni temelj za uspešen, hiter, nadaljnji razvoj.

Na X. kongresu bi rad še posebej opozoril na probleme vzgoje in na socialno razlikovanje v našem šolstvu. Glede vzgoje je treba doseči, da se bodo starši, krajevne skupnosti, družbenopolitične organizacije, tisk in druga sredstva obveščanja čutili soodgovorne pri vzgoji naših otrok, da bodo vsi aktivno sodelovali pri uresničevanju sprejetih programov, ki so lepo napisani, le ne uresničujejo se tako, kot bi želeli.

Pri odpravljanju socialnih razlik na področju vzgoje in

izobraževanja smo dosegli napredek. Pri tem je pomagala dokaj dobra štipendijska politika, zaostajamo pa v odpravljanju socialnih razlik, ki nastajajo zaradi neenakih materialnih in kadrovskih možnosti v našem šolstvu. Vzajemnost na tem področju ni dovolj učinkovita. Nerazviti v šolstvu ostajajo nerazviti še naprej. Razlike se tako le povečujejo, to pa ni sprejemljivo za humano družbo. Nekateri si bodo lahko še naprej privoščili marsikaj: šolo v naravi po več tednov, podaljšano bivanje, enozemski pouk, drugi pa bodo morali zmanjševati obseg dopolnilnega pouka, okrniti svobodne dejavnosti. Te razlike v možnostih šolanja povzročajo globlje socialno razlikovanje, ker se sposobni ne morejo uspešno vključevati v srednje, višje in visokošolsko izobraževanje. X. kongres ZKJ mora na te pomanjkljivosti odločno opozoriti.

ANDREJ BREMEC, dipl. inž. arh., gradbena tehniška šola v Ljubljani
MED SPREJETIMI DRUŽBENIMI AKTI IN PRAKSO NE SME BITI PREPADA

Gotovo ni naključje, da prav v današnjem času vzgojo in izobraževanje postavljamo v ospredje. Skupen interes vzgoje in izobraževanja moramo uskladiti z realnimi gospodarskimi možnostmi.

Ko govorim o vzgoji in izobraževanju, mislim na sestavljen proces od vzgoje predšolskega otroka, prek vseh ravni izobraževanja do izobraževanja na delovnem mestu; komunisti na vseh področjih oblikovanja in odločanja o izobraževalnem procesu se moramo zavzemati za neokrnjen in družbeno napredno usmerjen razvoj.

Komunisti se moramo zavzemati na vseh ravneh za tak izobraževalni proces, ki bo povsem odpravil posledice socialnih razlik. Vrata izobraževanja morajo biti odprta vsem sposobnim, socialne razlike moramo odpravljati v naši praksi s temeljito spremenjeno štipendijsko politiko. Vsakomur moramo omogočiti izobrazbo po njegovih sposobnostih, z oblikovanjem stališč in z dejanji v praksi pa moramo narediti vse, da bomo ta smoter tudi dosegli.

Vprašanje kadrov v vzgojno-izobraževalnem procesu je v vseh kongresnih dokumentih jasno poudarjeno. Kadrovanje ni samo zadeva zaprtih skupin, temveč zadeva vso družbeno skupnost; zato v družbeno-izobraževalnem procesu ne sme biti mesta za tiste, ki delujejo proti sistemu samoupravnega socializma, proti politiki bratstva in enotnosti naših narodov, niti za tiste omahljivce, ki za kuliso strokovnosti razvijajo teorijo o neangažirani šoli, ki se izogibajo posredovati našo socialistično stvarnost in dosežke, v izobraževalni proces pa vpletajo religiozna pojmovanja, tuja socialistično samoupravnim družbenim interesom. Delo prosvetnega delavca ne sme biti utesnjeno le v mezdni odnos, ampak se mora zrcaliti v vsakdanji socialistični praksi, v delu samoupravnih organov, v krajevni skupnosti, v družbenopolitičnih skupnostih in organizacijah, v zunajšolskem delu z mladino. Le tako zavzet delavec — na vseh ravneh družbenega odločanja bo sposoben prenašati in bogatiti resnično znanje prihodnjih ustvarjalcev družbenega proizvoda.

Med mladino moramo razvijati in krepiti politiko bratstva, enotnosti in enakopravnosti naših narodov, gojiti tradicije NOB, razvijati in krepiti obrambno sposobnost domovine v smislu nenehnega usposabljanja in preverjanja dosežnih znanj. Spoznavanje domovine, njenih narodov, skupnih prizadevanj, vlaganj in dosežkov na vseh področjih mora biti

vključeno v izobraževalni proces z izmenjavo izkušenj, ekskurzij, športnih tekmovanj, skupnih solidarnostnih akcij itd.

Ko govorimo o socialistični preobrazbi vzgoje in izobraževanja, ko v vseh dokumentih obravnavamo nadvse pomembno vlogo učitelja-vzgojitelja, pa se moramo komunisti in vsi delovni ljudje zavzemati za ustrezno družbeno vrednotenje tega dela. Tu so mišljene materialne možnosti, osebni dohodki, stanovanja, saj je prav to glavni razlog za to, da se prosvetni delavci zaposlujejo pod ugodnejšimi pogoji v drugih dejavnostih. Učiteljev primanjkuje, vedno znova zapuščajo svoj poklic.

Med sprejetimi stališči in dokumenti ter sprejetimi družbenimi akti v praksi ne sme biti prepada. Usklajevalni proces med zaposlenimi v gospodarstvu in družbenih službah mora biti odsev učinka dela, ne pa formula trenutne konjunktura na trzišču.

KAREL ŠTRAUS, ravnatelj osnovne šole Ščavnica

VZGOJA DOBRIH UČITELJEV

V svoji razpravi na X. kongresu ZKJ se nameravam zavzeti za dosledno uveljavitev idejne, socialistično angažirane šole, ki edino lahko zagotovi socialistični, samoupravni razvoj naše družbe. Posebno pozornost bom v razpravi posvetil predvsem problemom vzgoje in

oblikovanja takšnih učiteljev, ki bodo sposobni ta temeljni smoter povsem uresničiti. Pri tem bom izhajal z naslednjih vidikov:

— organiziranega usmerjanja nadarjenih, izobrazbeno uspešnih in moralno ustrezno usmerjenih učencev v kadrovske šole;

— sodobne organiziranosti kadrovskih šol, ki morajo dobiti status posebne družbene skrbi. V te šole je treba dobiti najboljše učitelje in jim dati ustrezne materialne možnosti za delo;

— organiziranje takih oblik študija in oblikovanje takih študijskih programov kadrovskih šol, ki bodo zagotovili oblikovanje družbeno angažirane, marksistično izobrazbene in strokovno podkovanega osebnosti.

Dr. OTO NORČIČ, ekonomska fakulteta Ljubljana

Z EKONOMSKEGA VIDIKA

Če bom sodeloval v komisiji, ki bo obravnavala prosvetno-kulturna vprašanja oziroma vprašanja sistema izobraževanja, bom gotovo spregovoril o nekaterih ekonomskih vidikih našega izobrazbenega sistema, posebno visokošolskega študija. Pri tem bi posebej opozoril na nekatera odprta vprašanja financiranja visokega šolstva, na visoko družbeno režijo in okoliščine, ki vodijo do neracionalnega osipa, na slab materialni položaj prosvetnih delavcev, na socialno razlikovanje na tem področju, itn.

Na rešetih

Porajanje je bilo dolgotrajno: po treh letih razprav o statusu visokošolskih zavodov in nenehnih zatiravanjih, kako potrebna je reforma visokega šolstva, smo dobili osnutek zakona o visokošolski dejavnosti. Pripravila ga je posebna komisija slovenske skupščine. Proti koncu aprila je prosvetno-kulturni zbor menil, da je osnutek zrel za široko, javno razpravo. Rok zanjo je presenetljivo kratek. Komaj mesec dni je na voljo razpravljalcem, da povedo svoje mnenje o verigi členov (vseh je natanko 101), ki opredeljujejo to družbeno pomembno in zapleteno dejavnost.

Letošnjega 15. maja so povedali svoje mnenje o osnutku člani izvršnega odbora republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti za znanost in visoko šolstvo ter povabljeni gostje — predstavniki univerzitetne konference sindikata, Zveze sindikatov in gospodarstva.

Na najpomembnejše novosti prihodnjega zakona je opozoril predsednik odbora inž. Mitja Zupančič. Predvideno je, naj bi zakon zagotovil mladini širše možnosti za vpis na visokošolske zavode in za prehod z višjih šol na visoke šole in fakultete.

Znani so nespodbudni podatki, ki govore o tem, kako malo študentov uspešno konča visokošolski študij. Razčlemba so pokazale, da so bili tolikšni neuspehi tudi zato, ker v resnici ni bilo pravega usmerjanja absolventov srednjih šol v visokošolski študij. Po novem naj bi bilo drugače: visokošolski zavodi naj bi s posebnimi strokovnimi službami usmerjali kandidate v visokošolski študij. Najmanj leto dni pred vpisom naj bi poskrbeli za usmerjeno dopolnilno izobraževanje novincev. Pri tem naj bi sodelovale: srednje šole, delavske univerze in drugi. Pred vpisom bi se morali visokošolski učitelji obvezno pogovoriti z vsakim kandidatom in povedati svoje mnenje o tem, ali si je izbral ustrezno smer študija.

Poleg znanih klasičnih so predvidene tudi nove oblike dela s študenti: mentorsko delo učiteljev, uvajanje študenta v praktično raziskovalno delo, pogovori, preizkusi znanja (predavanja smejo obsegati največ 15 ur tedensko, precej več časa pa naj bi bilo na voljo za druge

oblike). To pomeni, da postaja visokošolski študij raziskovalno-izobraževalni proces, študent pa sodelavec svojega učitelja. Tak način dela bo omogočil najsposobnejšim, da bodo lahko v manj kot štirih letih končali visokošolski študij.

Študentje bodo postali po tem zakonu enakovredni soupravljalci: v svetu visokošolskih zavodov naj bi bili zastopani s tretjino članov — prav tako kot delavci zavoda in delegati širše družbene skupnosti.

V živahni razpravi je bilo povedanih tudi precej kritičnih pripomb na račun sedanjega osnutka. Najpomembnejše je opozorilo, da osnutek ni dovolj usklajen z ustavo in z drugimi sprejetimi dokumenti, da ne zagotavlja delavcem visokošolskih zavodov samoupravnih pravic. Vprašanje je tudi, ali je predvidel najustreznejši način za vključevanje tega področja v združeno delo in v celotni vzgojno-izobraževalni sistem. Razumljivo je, da tudi reforme visokega šolstva ni mogoče zasnovati s takim zakonom. Marsikaj je nedorečenega, ponekod pa je osnutek preveč tog in se ne omejuje le na sistemske rešitve, kot bi se praviloma moral. Opredeljuje tudi takšne naloge, ki bi jih lahko bolje uredili s samoupravnimi akti zavodov in samoupravnimi sporazumi med zainteresiranimi organizacijami. Odbor je razpravljal na tej seji zgolj načelno. Menil je, naj o osnutku nadrobno razpravljajo najprej vse osnovne sindikalne organizacije visokošolskih zavodov pa tudi gospodarstva in sporočijo svoje pripombe; šele potem bo odbor znova razpravljal o osnutku.

MARJANA KUNEJ

Osnutek ZAKONA O IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTIH

I. Temeljne in splošne določbe

1. člen

Delovni ljudje, združeni v krajevnih skupnostih in delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, v drugih organizacijah in skupnostih ter delavci v vzgojnoizobraževalnih organizacijah združenega dela (v nadaljnjem besedilu: izobraževalne organizacije) v skladu s tem zakonom ustanovijo vzgojnoizobraževalne samoupravne interesne skupnosti (v nadaljnjem besedilu: izobraževalne skupnosti) z namenom, da po načelih vzajemnosti in solidarnosti uresničijo svoje osebne in skupne potrebe in interese na področju vzgoje in izobraževanja.

2. člen

V izobraževalnih skupnostih ustanovitelji združujejo delo in sredstva, uresničujejo svobodno menjavo dela na področju vzgoje in izobraževanja, določajo vzgojnoizobraževalno politiko ter enakopravno in skupno odločajo o opravljanju te dejavnosti, s čimer zagotavljajo delavcem izobraževalnih organizacij enakopraven družbenoekonomski položaj z drugimi delavci v združenem delu.

Delovni ljudje v izobraževalnih skupnostih združujejo sredstva za opravljanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti, za razvoj in investicije v materialno osnovo te dejavnosti ter izvajajo ukrepe za napredek vzgoje in izobraževanja, za višjo izobrazbeno raven delovnih ljudi, za šolanje in izpopolnjevanje pedagoških delavcev in uresničujejo druge skupne interese.

3. člen

Izobraževalna skupnost se ustanovi s samoupravnim sporazumom v skladu s tem zakonom.

S samoupravnim sporazumom in statutom skupnosti ustanovitelji zlasti določijo delovno področje izobraževalne skupnosti, temeljne naloge, način združevanja sredstev, delegiranje v organe skupnosti, organizacijo in sestav skupščine, način odločanja v organih skupnosti, nadzor nad poslovanjem in druge, za delovanje skupnosti pomembne zadeve.

4. člen

Izobraževalna skupnost je pravna oseba.

5. člen

Dejavnost izobraževalnih skupnosti je posebnega družbenega pomena.

6. člen

Delo izobraževalnih skupnosti je javno. S statutom se določijo obvezne oblike informiranja javnosti in podpisnikov. Splošni akti skupnosti za osnovno izobraževanje se objavljajo v uradnem glasilu občinske skupščine, splošni akti skupnosti za poklicno izobraževanje in izobraževalne skupnosti SR Slovenije pa v Uradnem listu SRS.

7. člen

Izobraževalne skupnosti uresničujejo družbeno vzgojno, socialno in kadrovsko politiko na vzgojnoizobraževalnem področju, zlasti s tem da:

- sprejemajo programe vzgojnoizobraževalnih dejavnosti in razvojne načrte v skladu s programi,
- sodelujejo z organizacijami združenega dela, interesnimi skupnostmi in družbenopolitičnimi skupnostmi ter organizirajo samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje,
- določajo merila za oblikovanje cen in stroškov ter določajo gnotne pogoje za opravljanje posameznih vzgojnoizobraževalnih oblik,
- na podlagi programov vzgojnoizobraževalnega dela v skladu z zakonom, družbenim dogovorom in samoupravnim sporazumom zagotavljajo sredstva za financiranje organiziranega izobraževanja in usposabljanja mladine in odraslih,
- zagotavljajo sredstva za razvoj in investicije na vzgojnoizobraževalnem področju v skladu z družbenimi razvojnimi načrti,
- se dogovarjajo in sporazumevajo o cenah, o politiki in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov ter sredstev za vzgojnoizobraževalne dejavnosti,
- sodelujejo pri oblikovanju vzgojnoizobraževalnega sistema,
- pospešujejo raziskovalno in razvojno delo za potrebe vzgoje in izobraževanja ter modernizacijo vzgojnoizobraževalnega procesa,
- opravljajo druge naloge s področja vzgoje in izobraževanja.

Za smotno opravljanje posameznih nalog s svojega področja se vzgojnoizobraževalne skupnosti med seboj dogovarjajo in povezujejo.

II. Upravljanje v izobraževalnih skupnostih

8. člen

Organ upravljanja izobraževalne skupnosti je skupščina, ki jo sestavljajo delegati podpisnikov sporazuma o ustanovitvi skupnosti.

9. člen

Izobraževalna skupnost je za svoje delo odgovorna družbeni skupnosti. To odgovornost uresničuje z javnostjo dela, sodelovanjem organiziranih nosilcev družbenega interesa v upravljanju skupnosti, s sklepanjem samoupravnega sporazuma o ustanovitvi, sprejemanjem statuta v soglasju s skupščino družbenopolitične skupnosti ter z usklajevanjem delovnih programov in materialnih obveznosti zavezanec v družbenopolitični skupnosti.

10. člen

S samoupravnim sporazumom o ustanovitvi in statutom skupnosti se določijo organizacija skupščine in način sprejemanja odločitev tako, da je zagotovljena enakopravnost ustanoviteljev pri odločanju o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih ter postopek za usklajevanje stališč v primerih, ko ni bilo doseženo potrebno soglasje.

Če ni bila dosežena odločitev v zadevi, ki je bistvenega pomena za delovanje skupnosti, se zadeva predloži v obravnavo delavskim svetom oziroma drugim organom ustanoviteljev. Odločitev večine ustanoviteljev je dokončna.

III. Načela za organizacijo izobraževalnih skupnosti

11. člen

Za osnovno šolanje, predšolsko vzgojo in druge oblike vzgoje in izobraževanja otrok v času obveznega šolanja, za osnovno izobraže-

vanje odraslih in druge naloge, ustanovijo delovni ljudje, združeni v krajevnih skupnostih in delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, ki opravljajo vzgojnoizobraževalno delo, skupnosti za osnovno izobraževanje.

Za poklicno izobraževanje ustanovijo delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, njihovih združenjih, delovnih skupnostih in interesnih skupnostih ter delavci, učenci in študenti v temeljnih organizacijah združenega dela, ki opravljajo vzgojnoizobraževalno delo, skupnosti za poklicno izobraževanje.

Poklicno izobraževanje v smislu tega zakona so vse organizirane oblike izobraževanja po osnovnem šolanju.

Za uresničevanje skupnih nalog, za usklajevanje politike vzgoje in izobraževanja na posameznih področjih dela in regionalnih območjih, za sodelovanje s samoupravnimi organiziranimi gospodarstvom, z interesnimi skupnostmi, družbenopolitičnimi organizacijami in s skupščino SRS ter za druge naloge ustanovijo skupnosti za osnovno izobraževanje in skupnosti za poklicno izobraževanje izobraževalno skupnost Slovenije.

12. člen

Skupnosti za osnovno izobraževanje ustanovijo delovni ljudje, združeni v krajevnih skupnostih in delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, ki opravljajo vzgojnoizobraževalno dejavnost za območje ene ali več občin. S samoupravnim sporazumom in statutom določijo način in oblike delovanja tako, da omogočijo sodelovanje v upravljanju tudi zainteresiranim interesnim skupnostim, sindikatom in SZDL kot nosilec organiziranega interesa delavcev v združenem delu in celotne družbene skupnosti na svojem območju.

13. člen

Skupnosti za poklicno izobraževanje ustanovijo delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, njihovih združenjih, zbornicah in skupnostih, ki ugotovijo skupne izobraževalne interese ter delavci, učenci in študenti v temeljnih organizacijah združenega dela, ki izobražujejo za ustrezne poklice. S samoupravnim sporazumom o ustanovitvi se določijo delovno področje in obveznosti skupnosti za poklicno izobraževanje.

Skupnosti za poklicno izobraževanje prispevajo sredstva tudi za poklicno izobraževanje, ki ni zajeto v njihovi skupnosti. Obseg in način izpolnjevanja teh obveznosti ter sodelovanje v upravljanju se uredi s pogodbo, ki jo sklenejo s skupnostjo za poklicno izobraževanje Slovenije.

Skupnost za poklicno izobraževanje Slovenije ustanovijo delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, njihovih združenjih, zbornicah in skupnostih ter delavci, učenci in študenti v temeljnih organizacijah združenega dela, ki izobražujejo za poklice, pa niso ustanovili druge skupnosti za poklicno izobraževanje.

Delovanje skupnosti za poklicno izobraževanje Slovenije se organizira tako, da omogoča izražanje interesov posameznih gospodarskih vej in regionalnih območij. S statutom se razen delovnega področja določijo tudi ustrezen način in oblike delovanja tako, da se omogoči sodelovanje v upravljanju gospodarski zbornici, zvezi sindikatov, SZDL, občinskimi skupščinam in temeljnimi izobraževalnimi skupnostim.

Varianta A k 13. členu:

Skupnosti za poklicno izobraževanje ustanovijo delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, združenjih, zbornicah in skupnostih, ki ugotovijo skupen interes za izobraževanje ter delavci, učenci in študenti v temeljnih organizacijah združenega dela, ki izobražujejo za ustrezne stroke. S samoupravnim sporazumom o ustanovitvi določijo svoje delovno področje in obveznosti.

Skupnosti za poklicno izobraževanje so soodgovorne tudi za poklicno izobraževanje, ki ni zajeto v njihovi skupnosti. Obseg in način izpolnjevanja teh obveznosti ter sodelovanje v upravljanju se uredi s pogodbo, ki jo sklenejo z izobraževalno skupnostjo Slovenije.

Temeljne organizacije združenega dela, ki niso ustanovile skupnosti za poklicno izobraževanje, skupaj s skupnostmi za poklicno izobraževanje in skupnostmi za osnovno izobraževanje ustanovijo izobraževalno skupnost Slovenije, ki neposredno organizira tisti del vzgoje in izobraževanja, ki ni zajet v drugih skupnostih.

Izobraževalna skupnost Slovenije se organizira tako, da omogoča izražanje interesov posameznih gospodarskih vej, zlasti tistih, za katere neposredno organizira izobraževanje, in regionalnih območij.

Varianta B k 13. členu:

Skupnosti za poklicno izobraževanje ustanovijo delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, njihovih združenjih, zbornicah in skupnostih, ki ugotovijo skupen interes za izobraževanje ter delavci, učenci in študenti, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, ki izobražujejo za ustrezne stroke.

Skupnosti za poklicno izobraževanje so soodgovorne tudi za poklicno izobraževanje, ki ni zajeto v njihovih skupnostih. Obseg in način izpolnjevanja teh obveznosti se ureja s pogodbami, ki jih sklepajo med seboj.

14. člen

Izobraževalno skupnost Slovenije ustanovijo skupnosti za osnovno izobraževanje in skupnosti za poklicno izobraževanje s samoupravnim sporazumom v skladu s tem zakonom. S statutom določijo način in oblike upravljanja, tako da omogočijo sodelovanje pri upravljanju gospodarski zbornici, zvezi sindikatov, SZDL in skupnosti občin.

15. člen

Izobraževalna skupnost Slovenije opravlja zlasti naslednje naloge:

- skladno z družbenimi razvojnimi načrti načrtuje in sprejema vzgojnoizobraževalne razvojne načrte v SR Sloveniji;
- določa enotne osnove meril za vrednotenje dela in stroškov v vzgojnoizobraževalni dejavnosti;
- združuje sredstva ustanoviteljev za izenačevanje vzgojnoizobraževalnih možnosti v okviru sprejete politike in dogovorjenih meril;
- Ustanavlja organizacije združenega dela, ki so skupnega pomena za vzgojnoizobraževalne dejavnosti v SR Sloveniji;
- izpolnjuje obveznosti SR Slovenije do šolstva narodnosti, v skladu z mednarodnimi sporazumi, skrbi za šolstvo slovenske manjšine v zamejstvu in za dopolnilno šolanje otrok delavcev na začasnem delu v tujini;
- opravlja druge naloge, za katere se dogovorijo ustanovitelji.

IV. Načela za financiranje

16. člen

Sredstva za dejavnost skupnosti za osnovno izobraževanje prispevajo delovni ljudje, ki stanujejo na območju skupnosti, sorazmerno z doseženim ali ocenjenim bruto osebnim dohodkom po merilih, ki jih sprejme skupščina skupnosti za osnovno izobraževanje po predhodni obravnavi na zborih delovnih ljudi v krajevnih skupnostih in doseženi uskladitvi v skupščini občine oziroma v vseh občinah na svojem območju.

Sredstva za dejavnost skupnosti za poklicno izobraževanje prispevajo temeljne organizacije združenega dela, delovne skupnosti in delavci, ki delajo s sredstvi v lastni občani iz dohodka po merilih, ki jih sprejme skupščina skupnosti po predhodni obravnavi v delavskih svetih in uskladitvi v skupščini SR Slovenije.

17. člen

Izobraževalne skupnosti lahko pridobivajo sredstva tudi iz drugih virov s pogodbami, samoupravnimi sporazumi, družbenimi dogovori, z zakonom ali odlokom skupščine družbenopolitične skupnosti.

18. člen

Z zakonom ali z odlokom občinske skupščine se predpiše plačevanje prispevkov izobraževalnim skupnostim za temeljne organizacije združenega dela, delovne skupnosti ali delavce, ki delajo s sredstvi v lastni občani, pa niso pristopili v izobraževalno skupnost, oziroma njihova skupnost za poklicno izobraževanje ni sklenila pogodbe o razdelitvi obveznosti do poklicnega izobraževanja.

19. člen

Izobraževalna skupnost na svojem področju omogoča uresničevanje pravic občanov do izobraževanja, ki so zagotovljene z ustavo SR Slovenije in zakonom, ter organizira vzgojnoizobraževalne dejavnosti v obsegu in na način, ki je določen z zakonom in predpisi, izdanimi na podlagi zakona.

20. člen

Izobraževalne skupnosti oblikujejo in združujejo sredstva za izvajanje svojega programa, za izpolnjevanje solidarnostnih nalog iz 15. člena tega zakona, za izpolnjevanje obveznosti do drugih izobraževalnih skupnosti in za sodelovanje z drugimi interesnimi skupnostmi in družbenopolitičnimi skupnostmi.

Izobraževalne skupnosti, ki po skupno dogovorjenih merilih ne morejo zbrati potrebnih sredstev za izpolnjevanje svojih obveznosti, dobivajo dopolnilna sredstva po programu in merilih, ki jih sprejme skupščina izobraževalne skupnosti SR Slovenije.

S statutom izobraževalne skupnosti SR Slovenije se podrobneje uredi organizacija in način upravljanja s sredstvi, ki so jih izobraževalne skupnosti pridobile za izpolnjevanje solidarnostnega programa.

V. Medsebojna razmerja

21. člen

Vzgojnoizobraževalna organizacija ustvarja dohodek s povračili za opravljeno delo po pogodbi, ki jo sklene z izobraževalno skupnostjo na podlagi programa dela in po merilih, ki jih je sprejela skupščina te skupnosti.

Vsebina in način sklepanja pogodb se podrobneje uredi s statutom izobraževalne skupnosti.

22. člen

S samoupravnim sporazumom o ustanovitvi in statutom skupnosti se določijo postopek za reševanje sporov med izobraževalnimi skupnostmi in vzgojnoizobraževalnimi organizacijami.

Varianta:

V sporih med izobraževalno skupnostjo in vzgojnoizobraževalno organizacijo odloča arbitraž, ki jo sestavljajo:

- član, ki ga izbere vzgojnoizobraževalna organizacija
- član, ki ga izbere vzgojnoizobraževalna skupnost
- član, ki ga določi izobraževalna skupnost Slovenije.

V sporih med izobraževalnimi skupnostmi odloča arbitraž, ki jo sestavljajo:

- po en član, ki jih izbereta prizadeti skupnosti;
- član, ki ga določi izobraževalna skupnost Slovenije, če gre za spor med temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi; gospodarska zbornica SRS, če gre za spor med skupnostmi za poklicno izobraževanje oziroma izvršni svet Skupščine SRS, če gre za spor med temeljno izobraževalno skupnostjo ali skupnostjo za poklicno izobraževanje in izobraževalno skupnostjo Slovenije.

Arbitraž mora odločiti najkasneje v 30 dneh od dneva, ko je bila sporna zadeva predložena. Če spor zadeva izvajanje tekoče dejavnosti, se do odločitve uporabljajo pogodbena določila in drugi akti, ki so bili v veljavi pred sporom.

23. člen

Zakonitost dela skupnosti za osnovno izobraževanje nadzoruje pristojni organ občinske skupščine, zakonitost dela skupnosti za poklicno izobraževanje in izobraževanje skupnosti Slovenije pa republiški sekretariat za prosveto in kulturo.

VI. Prehodne in končne določbe

24. člen

Izobraževalne skupnosti uskladijo svoje delovanje z določbami tega zakona najpozneje do ...

25. člen

Za ustanovitev skupnosti za poklicno izobraževanje se formirajo iniciativni odbori, ki jih sestavljajo delegati zainteresiranih organizacij združenega dela in gospodarske zbornice SRS skupaj z delegati organizacij združenega dela, ki izobražujejo za ustrezne stroke.

26. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, preneha veljati zakon o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji — prečiščeno besedilo (Uradni list SRS, št. 8-52/69).

27. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

SKUPŠČINA SR SLOVENIJE
IZVRŠNI SVET
Številka: 022-64/73
Ljubljana, 17. 1. 1974

Osnutek ZAKONA O IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTIH

Obrazložitev

Izobraževalne skupnosti ureja zakon o izobraževalnih skupnostih in o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji — prečiščeno besedilo (Uradni list SRS, št. 8-52/69). S tem zakonom so določena temeljna načela, ustanavljanje skupnosti, sredstva za izobraževanje in medsebojna razmerja med izobraževalnimi skupnostmi, med izobraževalnimi skupnostmi in vzgojnoizobraževalnimi zavodi ter med izobraževalnimi skupnostmi in družbenopolitičnimi skupnostmi. Zakon temelji sicer na samoupravnem načelu, uresničenem do tiste stopnje, ki jo je ob njegovem nastanku omogočal takratni družbeni razvoj. Z ustavnimi amandmaji pa so vnesene nove vsebinske spremembe v smeri nadaljnega uresničevanja načela samoupravnosti. Zlasti sta pomembna za vzgojnoizobraževalno dejavnost XXVII in XXVIII amandma k ustavi SR Slovenije. Ta dva amandmaja določata poleg drugega položaj samoupravnih interesnih skupnosti in zadeve oziroma dejavnosti organizacij združenega dela, ki so posebnega družbenega pomena. Enake določbe o samoupravnih interesnih skupnostih in o zadevah oziroma dejavnostih organizacij združenega dela so predvidene tudi v osnutku ustave SR Slovenije, ki je sedaj v javni razpravi.

Zaradi navedenih sprememb ustave glede nadaljnega razvoja samoupravljanja je potrebno z zakonom na novo urediti vzgojnoizobraževalne samoupravne interesne skupnosti (v nadaljnjem besedilu: izobraževalne skupnosti) in jih uskladiti z ustavnimi določbami. V zvezi s tem je republiški sekretariat za prosveto in kulturo pripravil osnutek zakona o izobraževalnih skupnostih. Temeljno izhodišče za pripravo osnutka zakona je ustavno načelo, da si delovni ljudje s svobodno menjavo dela z delom delavcev v vzgojnoizobraževalnih organizacijah kot delu enotnega procesa družbenega dela zagotavljajo svoje osebne in skupne potrebe na vzgojnoizobraževalnem področju.

V zakonu o izobraževalnih skupnostih je treba nujno upoštevati doseženo stopnjo samoupravne organiziranosti na vzgojnoizobraževalnem področju, zagotoviti temeljne odnose in načela za organizacijo ter odpreti možnosti za postopen razvoj in napredek samoupravne organiziranosti družbe v celoti, zlasti pa še organizacije izobraževalne dejavnosti in njene povezanosti z uporabniki.

Organizacija izobraževalnih skupnosti po osnutku zakona se odpira na temeljne oblike združevanja delavcev in občanov, to je na temeljne organizacije združenega dela in njihova združenja in krajevne skupnosti. Pri tem posebej poudarja udeležbo učencev in študentov kot nosilcev samoupravnih pravic v izobraževalnih organizacijah. Delegati teh temeljnih skupnosti konstituirajo organe upravljanja izobraževalnih skupnosti vseh vrst kot temeljni nosilci izobraževalnega interesa.

Zaradi specifičnega značaja izobraževanja in njegove vloge v procesu družbene reprodukcije je zelo pomembno usklajevanje interesov na različnih nivojih — od lokalnega in od posameznega gospodarske veje — vse do nacionalnega. V osnutku zakona je predvideno vključevanje drugih nosilcev organiziranega interesa v občini, regiji in republiki bodisi kot soudeležencev v upravljanju, bodisi kot pogodbenih partnerjev. To ni toliko potrebno zaradi same udeležbe pri odločanju, pač pa zato, da se omogoči neposredna pobuda in prenašanje te pobude že v samem procesu pripravljanja in nastajanja odločitev.

Značilnosti osnutka zakona so naslednje:

1. Samoupravnim sporazumom in statutom izobraževalnih skupnosti je prepuščeno, da podrobneje določijo zastopnost in način odločanja izvajalcev in uporabnikov sredstev izobraževalnih organizacij v skupščinah izobraževalnih skupnosti po načelu enakopravnosti. V primeru nesoglasja v bistvenih zadevah pa se po izčrpanih možnostih usklajena sporna zadeva vrača v samoupravno bazo ustanoviteljev, ki dokončno odloči.

2. Glede na to, da je dejavnost izobraževalne skupnosti posebnega družbenega pomena (5. člen) je v osnutku predvideno, da se statut izobraževalne skupnosti lahko sprejme le v soglasju s skupščino pristojne družbenopolitične skupnosti (9. člen). S tem zago-

tovljena širša družbena verifikacija dejavnosti izobraževalnih skupnosti, ureditev medsebojnih odnosov in načina delovanja, zlasti še z vidika, kako je zagotovljeno povezovanje interesov na ravni družbenopolitične skupnosti, kakšne so dejanske možnosti za uresničevanje pravic delovnih ljudi in za uresničevanje družbenih razvojnih načrtov. V osnutku so predvidene tudi določbe o javnosti dela izobraževalnih skupnosti in o obvezni objavi njihovih splošnih aktov v uradnih glasilih (6. člen).

3. Solidarnost delovnih ljudi na vzgojnoizobraževalnem področju je v osnutku predvidena kot obveznost vseh izobraževalnih skupnosti, tako v njih samih kot v medsebojnih odnosih (15. člen). Izobraževalnim skupnostim pa je prepuščeno, da v okviru svoje posamezne in skupne politike opredelijo in konkretizirajo politiko solidarnosti, merila za njeno izvajanje ter obveznosti posameznih skupnosti. Glede na sedanjo prakso menimo, da ni razloga, da bi z zakonom operativno posegali na to področje in predpisovali podrobnejše kriterije za uresničevanje te solidarnosti razen teh, ki so v zakonu samem opredeljene.

V osnutku sta predvidena dva različna načina za uresničevanje solidarnosti, in sicer solidarno zagotavljanje uresničevanja skupno sprejete splošne politike v mejah dogovorjenih meril in pa pogodbeno urejanje medsebojnih obveznosti med skupnostmi, ki temelji na sporazumno ugotovljenih konkretnih skupnih interesih.

4. Osnutek prepušča skupnostim odgovornost, da realizirajo v svoji politiki načelo svobodne menjave dela v okviru, ki ga določijo izobraževalne skupnosti na podlagi neposrednega dogovora in v skladu s sporazumno določenimi merili. Zato je v osnutku predvideno pripravljane enotnih metod oblikovanja cen storitev na podlagi normativov, minimalnih standardov in na tej podlagi nastalih delovnih programov (7. člen).

5. Poglavje o organizaciji izobraževalnih skupnosti temelji na naslednjih izhodiščih:

— Vzgojnoizobraževalna dejavnost do končane osnovne šole se organizacijsko naslanja na delovne ljudi in občane, združene v krajevnih skupnostih in občinah, ter na njihov osebni in skupni interes, da zagotavljajo pogoje za razvoj in življenje svojih otrok. Materialno se vzdržuje s prispevki delovnih ljudi iz bruto osebnega dohodka, v posebnih primerih pa lahko še iz dodatnih virov (dopolnilna sredstva na podlagi solidarnih obveznosti izobraževalnih skupnosti, sredstva proračunov, samopriskrbi itd.). Če tako narekujejo interese temeljnih nosilcev, se lahko organizirajo tudi kot izobraževalna skupnost za območje več občin. Za uresničevanje posameznih skupnih interesov organizirajo razne oblike sodelovanja z drugimi skupnostmi. Za uresničevanje skupnih nalog ustanovijo izobraževalno skupnost SR Slovenije in prispevajo sredstva za izpolnjevanje skupno sprejetih obveznosti (14. člen).

— Vzgojnoizobraževalna dejavnost poklicnega izobraževanja vseh vrst in stopenj se opira na delavce, združene v temeljnih organizacijah združenega dela in njihov elementarni interes, da v sklopu skrbi za enostavno in razširjeno reprodukcijo, poskrbijo za potrebno število ustrezno usposobljenih kadrov, ki so nujen sestavni del obnavljanja in razširjanja produkcije blaga in storitev vseh vrst. Ta dejavnost se vzdržuje s prispevki temeljnih organizacij združenega dela iz dohodka po merilih, ki jih sprejmejo delegacije v temeljnih organizacijah združenega dela. Po predvidenih določbah osnutka morajo upravljalci omogočiti soudeležbo tudi drugim nosilcem organiziranega interesa s predpostavko, da ni vreden samo kadroviski aspekt, ki ga izražajo predvsem delegacije TOZD, pač pa tudi pomebni humani, socialni in nacionalni interesi, katerih nosilci so organizirani tudi v drugih družbenih subjektih na različnih ravneh. Vsekakor pa osnutek izhaja iz stališča, da je treba zagotoviti prevladujoč odločilni vpliv združenega dela ob prisotnosti organizirane iniciative drugih družbenih dejavnikov (13. člen). Organizacijsko je seveda mogoče zagotoviti samoupravno povezovanje v skladu s tem stališčem na različne načine.

Mogoče bi bilo to tudi v celoti prepustiti samoupravnemu sporazumevanju, vendar pa smo mnenja, da je ob dani stopnji samoupravne organiziranosti potrebno z zakonom dati poleg temeljnih

načel še nekoliko podrobnejšo organizacijsko strukturo, seveda, pod pogojem, da je dovolj odprta, da ne bi zavirala samoupravne iniciative. Taka organizacija pa seveda ni dana samo z obstoječo strukturo objektivnih interesov, ampak je tudi stvar politične ocene, kolikšna je v danem trenutku politična pripravljenost in organizacijska sposobnost samoupravnih subjektov. Ne smemo namreč zanemariti dejstva, da je izobraževanje neobhodna dejavnost, ki mora potekati kontinuirano. Sistemske spremembe, ki so sicer nujne za napredek, ne smejo povzročiti negotovosti in zastojev v funkcioniranju.

V osnutku so predvidene tri variante glede organizacije izobraževalnih skupnosti za poklicno izobraževanje. Vse tri predvidene variante so usklajene z ustavnimi določili in funkcionalno močje. Razlikujejo se predvsem v tem, s kakšno dinamiko se forsirajo konkretne organizacijske spremembe, kako hitro bomo oziroma smo sposobni tudi organizacijsko in vsebinsko presnavljati obstoječe sisteme in jih prilagajati strukturi gospodarstva in družbenih služb, ki pa je tudi samo v dinamičnem procesu samoupravnega organiziranja na novih osnovah.

Vse variante pa so si enake v tem, da gradijo na proizvodni strukturi, ki pa se seveda zmeraj ne pokriva s strukturo izobraževanja. Menimo, da ne gre za mehanično uporabo načela o prevladujoči vlogi združenega dela, ker predložene rešitve omogočajo samoupravno povezovanje v skladu z interesi uporabnikov in izvajalcev, če se seveda za to ustrezno dogovorijo. S tem ko zakon uvaja načelo celovite odgovornosti za izobraževanje in uvaja dolžnost dogovaranja in sporazumne razdelitve obveznosti na pogodbeni podlagi, je mogoče oblikovanje skupnosti v skladu z interesi uporabnikov in izvajalcev, ne da bi s tem ogrozili delovanje celotnega izobraževalnega sistema in njegovo navezanost na uporabnike.

6. Za vlogo izobraževalne skupnosti Slovenije je značilna delitev njenih nalog na minimalni obvezni del in druge naloge, ki jih ta prevzame na podlagi skupnega ali delnega dogovora in programa. Delegati izobraževalnih skupnosti, ki jo ustanovljajo, v njej oblikujejo in uresničujejo tisti neobhodni del skupne politike in odgovornosti, ki je potreben, da bi izobraževanje lahko opravljalo ustrezne družbene naloge v SR Sloveniji (14. člen). Skladno s tem tudi niso predvideni originalni viri financiranja, ampak se njena dejavnost omogoča s prispevki temeljnih in drugih skupnosti po dogovorjenih merilih na podlagi določb o solidarnosti in pa na podlagi sporazuma o obsegu in stroških druge dejavnosti (20. člen).

7. V osnutku je predvidena možnost, da se posamezne organizacije združenega dela ne bi vključile v izobraževalne skupnosti, oziroma bi bile zaradi neizpolnjevanja sprejetih obveznosti iz njih izključene. Ker gre za družbeno neobhodno dejavnost, ne bi bilo družbeno sprejemljivo, če bi se taka organizacija s tem znebila bremena, ki zaradi svojega obsega ni nepomembno. V takih primerih se z zakonom ali odlokom občinske skupščine predpiše obvezno plačevanje prispevka izobraževalnim skupnostim za omogočanje dejavnosti, ki ga te opravljajo v interesu celotne družbe (18. člen).

8. Glede na zelo različne možne spore (nesoglasje v primerih iz 10. člena osnutka zakona, neustrezen obseg ali usmeritev programa, nesoglasje z enotnim zborom občinske skupščine, iz 16. člena osnutka zakona pa tudi kršenje samoupravnih pravic delegacij, uresničevanje programov družbenega razvoja v občini in republiki itd.) se v osnutku predvideva arbitražna za reševanje teh sporov (varianthe 22. člena).

9. Po v osnutku predvidenih določbah naj bi zakonitost dela temeljnih izobraževalnih skupnosti nadzoroval pristojni organ občinske skupščine, zakonitost dela skupnosti za poklicno izobraževanje in skupnosti SR Slovenije pa republiški sekretariat za prosveto in kulturo (23. člen).

10. V prehodnih in končnih določbah osnutka je predvideno, da se formirajo iniciativni odbori za ustanovitev skupnosti za poklicno izobraževanje, ki jih sestavljajo delegati zainteresiranih organizacij združenega dela in gospodarske zbornice SRS skupaj z delegati izobraževalnih organizacij ustrezne stroke (25. člen).

Skupen odgovor na mnoga vprašanja

Na pobudo sekretarja za prosveto in kulturo SR Slovenije je bil pred dnevi pri republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti sestanek strokovne skupine. Dogovorili so se za enotno tolmachenje sprememb, ki jih prinaša „Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli“, zlasti kar zadeva samoupravno organiziranost v šolah.

Prosili smo predsednika RO Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije Vinka Kastelica za kratek pogovor o usklajevanju statuta s spremembami. V statutih, ki so bili izdelani med sprejetjem ustave, je predvideno, da sodijo v samoupravna telesa šol delegacije staršev, krajevnih skupnosti in zainteresiranih temeljnih organizacij združenega dela. V spremembah zakona o osnovni šoli pa so predvideni še delegati ustanoviteljev in družbeno-političnih organizacij.

VPRAŠANJE: Ali je treba statute šol spremeniti ali samo dopolniti delegatski sistem?

ODGOVOR: Predlagamo šolam, da spremenijo statut v toliko, da bodo v svete vključeni tudi delegati ustanovitelja oziroma družbeno-političnih organizacij. Smotno je, da se v tistih primerih, kjer so že sedanje delegacije dovolj številne, šole dogovore z ustanovitelji in družbeno-političnimi organizacijami, da po možnosti sedanje delegate v svetih šol imenuje tudi kot svoje delegate. Kjer pa takšna rešitev ni mogoča, naj se šole dogovorijo z ustanovitelji in družbeno-političnimi organizacijami, da pošljejo vsak svojega ali pa skupnega delegata.

Sole morajo stremeti za tem, da zagotovijo funkcionalni sestav samoupravnih organov — glede na lokalne razmere in velikost območja. Število članov sveta oziroma delegatov posameznih ustanov ni toliko pomembno — saj gre za medsebojno dogovarjanje in usklajevanje smotrov, ne pa za glasovni sistem. Pri spremembi statuta naj bodo šole pozorne na člen 34: določeno in natančno je treba opredeliti pristojnosti sveta.

VPRAŠANJE: Kakšna je vloga učencev v samoupravljanju na osnovnih šolah?

ODGOVOR: „Vzgoja za samoupravljanje sta sestavini celotnega vzgojnoizobraževalnega dela v osnovni šoli,“ tako

je zastavljen člen 25 v spremembah zakona. (Glej še člen 26!) V statutu šole je treba zapisati, katere pristojnosti sodijo tudi v pravico učencev. Samoupravo je za učence treba konkretizirati, predvsem kot družbenovzgojni element: treba je jasno določiti zadeve, ki jih obravnava svet šole v celotni sestavi, in zadeve, ki sodijo v obravnavo brez učencev.

Naj sklenem: Gre torej samo za dopolnitev že uveljavljenega sistema samoupravljanja v osnovnih šolah, in to na temelju sprejetih dopolnil.

V novo smer

Temeljna točka XI. plenarne seje republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije (letošnjega 9. maja) je bila programska usmeritev za delo republiškega odbora in njegovih organov do kongresa Zveze sindikatov Slovenije in Zveze sindikatov Jugoslavije. Razprava o tem se je razvila ob poročilu o delu republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in njegovih organov za preteklo leto, ki so ga prejeli udeleženci med gradivom za sejo.

O značilnostih sedanjega in prihodnjega obdobja je spregovoril v uvodni besedi predsednik republiškega odbora VINKO KASTELIC.

Smu na pragu novega obdobja, v katerem bo treba uresničiti vrsto nalog, zapisanih v novi ustavi in v političnih dokumentih partijskih kongresov. Z novo ustavo in politično konsolidacijo smo dobili temelj in usmeritev za učinkovit razvoj samoupravnega socializma v prihodnosti. Nova ustava pomeni

takšno prelomnico v razvoju naše družbe, da včasih se ne moremo doumeti sprememb, ki jih je prinesla. Klasične oblike organiziranosti se rušijo — prehajamo na neposredno oblast delavcev. Izbranih je na deset tisoče delegatov, ki bodo neposredno izražali njihove interese in jih demokratično usklajevali.

Razumljivo je, da tudi naloge sindikatov pri tem niso majhne. Ena prvenstvenih nalog je odpraviti večletno odtujenost med proizvodnim in neproizvodnim

delom in doseči resnično enakopraven položaj delavcev v združenem delu.

Če priznamo ali ne, vendar je res: v nekaterih odločitvah se vedno prevladuje star odnos do družbenih dejavnosti, še vedno nismo poosem rešili vprašanj nove organiziranosti samoupravnih interesnih skupnosti.

Področje družbenega dogovarjanja pestijo težave. Porajajo jih desetletja stara mišljenja, ki zanikajo samoupravni položaj delavcev in onemogočajo nagrajevanje po delu.

In kakšne bodo prihodnje naloge sindikata? Razčlenil bo izkušnje iz preteklega obdobja in si prizadeval rešiti probleme v zvezi s samoupravnimi sporazumi. Sindikalni delavci bodo sodelovali tudi pri oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje in spodbujali delavce iz gospodarstva k njihovega ustanavljanju. Pripravi je treba ustrezne akte, saj morajo biti interesne skupnosti zakonsko opredeljene do konca junija. Priprave aktov potekajo vzporedno z ustanavljanjem interesnih skupnosti. Doseči je treba enotnost, ki je edina lahko temelj za njihovo snovanje.

Nesporno je, da je bila letošnja akcija dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja široka demokratična akcija, v kateri je sodelovala večina delovnih ljudi, ne moremo pa pritrčiti tistim, ki pravijo, da je že

vse rešeno, da smo opravili svobodno menjavo dela po ustavnih načelih ter spremenili način in metode financiranja. Novega pravnega sistema, ki ga določa ustava, še nimamo, financiranje poteka še vedno po proračunski poti. Samoupravni sporazumi se marsikje spreminjajo v tarifno postavko.

ALI ALI ...

Član predsedstva republiškega odbora GEZA ČAHUK je v svoji razpravi govoril o uspešnem delu našega sindikata, opozoril pa je tudi na to, da so zahteve in mnenja članov te organizacije večkrat naleteli na gluha ušesa. Bolj ostro kot doslej bi se morali zavzeti za to, da bi dosegli, kar želimo: za programiranje dela in pravilno vrednotenje programov, za to, da bi bili po programu dela tudi v resnici plačani.

Kaj se dogaja? Družba — tisti, ki o teh zadevah odločajo, preprosto „nimajo razumevanja“. Prosvetnim delavcem preostane izbira med dvema možnostma: da naredijo le toliko, kolikor jih družba lahko plača (in pri tem pozabijo na svoje lastnosti — odnos do otrok, ljubezen do poklica itn. — zaradi katerih so si svoj poklic pravzaprav izbrali) ali pa še nadalje prevzemajo na svoja ramena kopic vedno novih in zahtevnejših nalog. Žal pa je vse preveč

(Nadaljevanje na 15. strani)

čim bolje se bomo poznali

Dvanajst nagrad

Na območju temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin v Kopru je že nekaj let v navadi, da podelijo nagrade prosvetnim delavcem za izredno in prizadevano delo v vzgojno-izobraževalnem procesu in na drugih delovnih mestih v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Tako bo tudi letos. Na nedavni skupščini temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin so že sprejeli sklep o podelitvi dvanajstih nagrad po 2.500 din, s katerim so seznanili vse vzgojno-varstvene in izobraževalne zavode na svojem območju.

Predloge za nagrade bo zbrala in obravnavala posebna komisija, ki bo tudi pripravila predlog za izvršni odbor. Zaradi uveljavljanja delegatskih razmerij in sprememb, ki so nastale v sestavi komisije, imenovane v minulih letih, so sklenili, da bo letos opravila to nalogo kadrovska komisija pri temeljni izobraževalni skupnosti obalnih občin v Kopru.

Predlagatelji morajo svoj predlog tudi letos obširno pisno obrazložiti in pri tem upoštevati tale merila:

— Poleg splošno moralno-političnih lastnosti morajo imeti predlagani kandidati tudi veliko odgovornosti do delovnih zahtev. Prizadevati si morajo za ustvarjanje delovnega ozračja, tovariških in samoupravnih odnosov v zavodu, za uveljavljanje ustreznih strokovnih in družbeno-političnih stališč ter za človeške, demokratične in delovne odnose z učenci in delavci zavoda itn.

Da bi nagrada prosvetnih delavcev obdržala svoj prvotni namen in učinek, je temeljna izobraževalna skupnost obalnih občin v Kopru svetovala vzgojno-izobraževalnim zavodom, naj predlagajo za nagrade res najbolj zaslužne delavce, in sicer iz manjše delovne skupine po enega, iz večje pa po dva kandidata.

-tu-

ALI MANJKA ŠE KAJ? — Ure likovnega in tehničnega pouka v osnovnih šolah so za učence zelo privlačne, saj se s svojo domišljijo, spretnostjo ter znanjem prav pri teh urah najlaže uveljavijo. (Foto: M. Garbajs)

Znanje je potrebno vsem

„Kolikor znaš, toliko veljaš,“ pravijo! Znanje je torej potrebno vsem. Starim in mladim! Kako priti do znanja? Koliko dajejo posamezne temeljne izobraževalne skupnosti za to, da bi bilo čim več mladih in starejših občanov deležnih vzgoje in izobrazbe? Poglejmo najprej, kako je s tem na območju ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti.

Temeljna izobraževalna skupnost Ljubljana posveča posebno pozornost izenačevanju možnosti za šolanje mladine. Prav zato so bili že v minulih letih po načelih solidarnosti sprejeti ukrepi, ki naj bi te razlike kar najbolj omilili. Učni uspehi v osnovnih šolah so vsako leto boljše; k temu pripomorejo čedalje bolj urejene materialne in druge razmere za učenje. Na območju ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti imajo v tem šolskem letu kar 44 osnovnih ter 28 podružničnih šol, eno posebno osnovno šolo, dom Malči Beličeve za osnovnošolske otroke in eno osnovno šolo za izobraževanje odraslih. Več kot 1.100 oddelkov v osnovnih šolah obiskuje letos 29.775 učencev, v 287 oddelkih podaljšane bivanja pa je 6.131 otrok. V tem šolskem letu je bilo na novo odprtih 34 rednih oddelkov pri osnovnih šolah in dva oddelka podaljšane bivanja. V domu Malči Beličeve je okoli 120 gojencev, v osnovni šoli za izobraževanje odraslih pa se šola 398 učencev. V osnovnih šolah poučuje 1.656 učiteljev.

V Ljubljani deluje poleg 162

osnovnih telesnokulturnih organizacij in 95 športnih sekcij pri temeljnih organizacijah združenega dela še 52 šolskih športnih društev na osnovnih in srednjih šolah.

V skoraj 40 vzgojno-varstvenih zavodih je 8.657 otrok; med temi je 1.077 dojenčkov, 7.151 otrok, starih od 2 do 7 let, in 429 šolarjev. Ljubljanska temeljna izobraževalna skupnost financira programe štirih glasbenih šol, ki jih obiskuje 3.169 učencev in učenk, tj. skoraj 11-odstotkov vseh osnovnošolcev, štipendira pa tudi 328 študentov.

Po programu referendumu iz leta 1971 bodo na območju temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana začeli letos graditi šest šol in tri vzgojno-varstvene zavode; za to bodo potrebovali 126.290.103 dinarjev. Vse te objekte bodo gradili v dveh etapah; najprej bodo zgradili objekte brez serijske opreme, ki bo zagotovljena šele po finančnem načrtu za prihodnje leto.

Že kratek pregled opravljanih del nam pove, da so zgradili doslej s tem denarjem že novo osnovno šolo v Brezovici in Dolu, pravkar pa gradijo novo osnovno šolo v Zalogu, Dobrovi in telovadnico pri osnovni šoli Valentin Vodnik v Šiški. Vse je tudi pripravljeno za začetek gradnje vzgojne posvetovalnice in telovadnice pri osnovni šoli Preska, za osnovne šole v Črto-mirovi ulici, v Novem Polju in v Vižmarjih-Brod pa že pripravljajo gradbeno tehniško dokumentacijo in potrebne investicijske programe.

Temeljna izobraževalna skupnost Škofja Loka Načrti

Pred tremi leti so zgradili na območju škofjeloške temeljne izobraževalne skupnosti najprej prvo, lani pa še drugo novo osnovno šolo. Zdaj nameravajo povečati in preurediti kar tri šolske zgradbe, kajti v osnovnih šolah na Trati, v Železnikih in Žireh postaja vsako leto bolj tesno. Res je, da vse te šole še ne sodijo med „stare“, toda pouk je treba posodobiti, to pa je mogoče doseči le v modernih učilnicah.

Tedaj ko je bila osnovna šola v Železnikih slovesno odprta, je bilo v njej le osem učilnic, približno pred sedmimi leti pa so jih dogradili še šest. Ko so bili višji razredi na podružničnih šolah ukinjeni, so se učenci preselili v Železnike. Učencev je bilo vsako leto več. Še pred štirimi leti je osnovna šola v Železnikih obiskovalo nekaj več kot 560 učencev, letos pa jih je v 23 oddelkih že 674. Učenci prvih razredov imajo pouk v treh izmenah; to je še posebno slabo zato, ker se dobra polovica otrok vozi v šolo. Devet oddelkov ima tudi popoldanski pouk. Zdaj nameravajo šolo v Železnikih povečati še za osem učilnic, kajti le tako se bodo lahko izognili dvoizmenskemu pouku.

Približno take težave kot v Železnikih imajo tudi v Žireh.

Bohinjska Bistrica:

Za 25. maj nova šola

Na območju radovljiške temeljne izobraževalne skupnosti so že zgradili nove šole v Lipnici, Radovljici in na Bledu — predvidene v načrtu za gradnjo šol, v Lescah pa so poslopje stare šole preuredili in povečali.

Trbovlje:

Prometna vzgoja za vsakogar

Republiški svet za vzgojo in preventivo v cestnem prometu je skupaj z revirsko delavsko univerzo v Trbovljah pričel z novo obliko sodelovanja z zavarstvenimi občinskimi komisijami za varstvo in vzgojo v prometu. Ure prometne vzgoje so vpeljali

Le 14 učilnic je na voljo učencem v 23 oddelkih. Ko so prvotno načrtovali povečanje šole, so menili, da bodo štirje novi prostori zadoščali. Kmalu pa se je pokazalo, da je prostora premalo. Odločili so se, da bodo k sedanji šoli prizidali poleg telovadnice in vzgojno-varstvenih prostorov še 12 novih učilnic.

V osnovni šoli na Trati v Škofji Loki imajo za 21 oddelkov na voljo 15 učilnic. Prvotni načrti so predvidevali, da bi k šoli dogradili še štiri učilnice z nekaj manj kot 500 kvadratnimi metri, vendar so se kasneje odločili, da bodo šolo nekoliko bolj razširili. Večji prostor v prizidku bodo lahko uporabljali kot malo telovadnico ali predavalnico, s predelilno steno pa bi ga lahko razdelili na polovico; tako bi pridobili dve „učilnici“.

Za osnovni šoli na Trati in v Železnikih so že naročili glavni načrt in potrebno investicijsko ter tehnično dokumentacijo. Kaže, da se bodo preureditvenih del pri osnovnih šolah na Trati in v Železnikih lotili že letos, v Žireh pa so razpisali natečaj za idejni načrt; šola bo dobila prizidek z dvanajstimi učilnicami, telovadnico in prostori za vzgojno-varstveno dejavnost.

ČISTOČA JE VIR ZDRAVJA. Tega se dobro zavedajo tudi naši najmlajši. Vendar, žal, po vseh šolah še nimajo otroci na voljo tekoče vode in umivalnikov. Vrč in voda, zajeta v bližnji kapnici in milo so edina sredstva v boju proti umazaniji. Foto: M. Garbajs

Litija:

Čimprej poskrbeti za varstvo

V Litiji in bližnji okolici že več let primanjkuje prostora za vzgojno-varstveno dejavnost. Čeprav so v Šmartnem pri Litiji že pred štirimi leti uredili prostore za varstvo približno 40 otrok, v Litiji pa zgradili pred tremi leti nov vzgojno-varstveni zavod za 85 otrok, starši še vedno iščejo prostor za svoje otroke. Prostora je premalo. Prav zato se bodo že letos lotili urejanja prostorov za varstvo predšolskih otrok v Kresnicah. Nekaj denarja za to bo prispevala tudi tamkajšnja industrija apna.

Tudi v Jevnici že več kot 30 predšolskih otrok čaka na sprejem v varstvo. Skupščina občine Litija je predlagala osnovni šoli v Jevnici, naj bi odstopila en razred za vzgojno-varstveno dejavnost, temeljna skupnost otroškega varstva pa bo zagotovila potrebno opremo. Le tako bo namreč mogoče v Jevnici začasnno — dokler ne bodo zgradili novega vzgojno-varstvenega zavoda, rešiti problem otroškega varstva.

Na rob

Ukinitve šole — zakaj?

Svet krajevne skupnosti Celje-Center je svojih zadnjih nekaj sej posvetil problematiki osnovnošolske mreže v Celju, posebno še sklepu o ukinitvi II. osnovne šole v Celju. Svetu krajevne skupnosti se namreč vse do nedavnega še ni posrečilo zvedeti zakaj, kako, kdaj in kdo je sprejel sklep o ukinitvi te šole. Ker tudi občinska odbor-nika nista mogla članom sveta

krajevne skupnosti pojasniti in utemeljiti sklepa odloka o ukinitvi šole, je le ta poslal v imenu občanov krajevne skupnosti Celje-Center nekaterim družbeno-političnim dejavnikom v občini in sredstvom obveščanja odprto pismo, v katerem zahtevajo tale pojasnila:

— Kako bodo rešili že sedaj nemogoč položaj osnovnega šolstva na njihovem območju, posebno še sedaj, ko bo ukinjena II. osnovna šola?

— Koliko je republiška izobraževalna skupnost prispevala za gradnjo osnovne šole, ki jo sedaj ukinitijo?

— Kje in kdaj se bo zgradila nadomestna šola?

— Katera komisija je razpravljala o takšni odločitvi in sprejela sklep o ukinitvi II. osnovne šole?

— Kdaj je bil sprejet občinski odlok o ukinitvi II. osnovne šole, ker jim ga odborniki niso mogli pojasniti?

„Območje krajevne skupnosti Celje-Center,“ utemeljujejo v odprtem pismu člani sveta krajevne skupnosti, „je tisto, na katerem se nič ali pa zelo malo gradi, čeravno solidarnostno prav vsi pomagajo izboljševati osnovnošolske in vzgojno-varstvene razmere v občini. Z ukinitvijo te in s prešolanjem učencev v druge, se razmere v šolstvu ne bodo prav nič spremenile. Ostali bodo na istem kot so bili. Namreč, osnovno šolo I. celjske čete obiskuje v tem šolskem letu 1.034 učencev. Po dograditvi osnovne šole na Otoku se bo v novo šolo preselilo okoli 236 učencev, iz II. osnovne šole pa jih bo prišlo v osnovno šolo I. celjske čete 218.“

Ob koncu pisma pa člani sveta krajevne skupnosti Celje-Center še posebej opozarjajo, da s takšnim sodelovanjem in medsebojnimi odnosi, kot so v navadi sedaj, v prihodnje ne bo več mogoče nadaljevati.

Svetinje pri Ivanjkovcih:

Drugi dom za 50 otrok

V začetku marca so v Svetinju pri Ivanjkovcih v ormoški občini svečano odprli nov vzgojno-varstveni zavod, v katerem je našlo okoli 50 predšolskih otrok iz delavskih in kmečkih družin svoj drugi dom. Slovesnosti so se udeležili predstavniki gospodarskega in družbenopolitičnega življenja v občini in številni domačini. O pomembnosti vzgojno-varstvenega zavoda v Svetinju pa sta še po-

sebej govorila Ivanka Pučko, ki vodi podružnično šolo v Ivanjkovcih, in Edvard Pajek, predsednik izvršnega odbora ormoške temeljne izobraževalne skupnosti.

Kljub temu da je uvozna izvozna podjetje „Slovenija vino“, TOZD Jeruzalem odstopilo kmečko domačijo brezplačno, so preureditvena dela in oprema vzgojno-varstvenega zavoda stali okoli 600.000 din.

tem bolje bomo delali

RADIO IN ŠOLA

Moja pot v šolo

Otroci zaupajo marsikaj »Pionirskemu tedniku«

Vsako soboto zjutraj se po poročilih ob deveti uri oglasi veselo življenje, ki ga mladi poslušalci že poznajo in jih privabi k radijskim sprejemnikom. To je avizo »Pionirskega tednika«, redne reportažne oddaje, ki je na sporedu radia Ljubljana že dolgo vrsto let. V vseh teh letih je sodelovalo z uredništvom Pionirskega tednika zelo veliko mladih poslušalcev, pošiljali so svoje spise, reportaže, obveščali so nas, kam naj pridemo, kaj naj posnamemo.

Ze dober mesec poteka v naši oddaji akcija, v kateri smo skušali ugotoviti, od kje vse prihajajo otroci do šole in s kakšnimi težavami se srečujejo spotoma. Ideja je pravzaprav prišla čisto spontano: na ljubljanskem sejmu Moda 74 je dobila nagrado tovarna Prebold in to za svoje blago luxor. To je fluorescenčno blago, ki se v soju žarometov pa tudi v megli in mraku sveti. Tovarna je bila nagrajena predvsem za humano idejo: blago luxor je namreč primerno predvsem za otroška oblačila — pelerine. Tovarna otroške konfekcije »Jutranjka« iz Sevnice je takoj pripravila nekaj vzorcev za te pelerine, ki bi prav gotovo obvarovale marsikaterega šolarja ne samo pred slabim vremenom in deževjem, pač pa tudi pred prometno nesrečo. Šolarji bi bili namreč veliko bolj vidni in šoferji bi jih lahko zagledali že od daleč. Ne bi razpravljali o tem, kdo so krivci prometnih nesreč, v katerih so udeleženi tudi otroci; tokrat je bolj pomembno to, da bi šolarji dobili oblačila, ki bi jih obvarovala pred nesrečami. In ker v »Jutranjki« o vsem tem razmišljajo in so pripravljene pomagati, smo v »Pionirskem tedniku« zaprosili za pomoč tudi otroke. Zadali smo jim dve nalogi: naj nam opišejo svojo pot

v šolo in drugo, da narišejo svoje predloge za pelerine, našitke, oblačila iz luxorja, ki bi jih radi imeli. Še sami smo bili presenečeni, ko smo videli, kako so otroci prav pri vsaki akciji pripravljeni sodelovati in kako so bili tudi tokrat veseli vabila k sodelovanju. Več kot 200 pisem smo dobili že doslej, čeprav akcija še traja in smo prepričani, da jih bo prišlo še veliko več. Skic je nekaj manj, toda tudi zelo veliko.

Tokrat bi vam radi objavili nekaj odlomkov pisem, ki so prišla na naš naslov.

Peter PEVC — četrti razred osnovne šole »Pohorski odred«, Slovenska Bistrica

Pouk se začne ob pol osmih, torej moram od doma okrog sedme ure zjutraj. Ob tem času hitijo zamudniki v službo in delajo gnečo na pločnikih in na cestah. Vozniki motornih vozil vozijo zelo brezobzirno. Ker se jim mudi, sploh ne vidijo prehodov za pešce, še manj pa pešce. Bil sem priča dogodku na cesti, ko je šofer osebnega avtomobila, ki je prepozno vstal, divjal proti službi in na prehodu za pešce podrl žensko. Ni takoj ustavil, še premišljeval je. Zaradi množice ljudi je le izstopil, se pognal proti ponesrečenki kot tiger in ni dosti manjkalo, da bi jo fizično napadel. Takih primerov je še veliko. Tudi mi učenci smo v nevarnosti na cesti in bi želeli, da bi nas naši učenci-milčičniki branili pred zaspanimi vozniki.

Zase pa upam, da ne bom že jutri žrtev nevestnega voznika.

Peter PLANINC — peti razred osnovne šole Vipava

Domov iz šole grem po ozki enosmerni cesti. Zvečer je zelo slabo razsvetljena, ker je večina luči razbitih. Na eni strani me

ves čas spremlja odprt kanal, tako da se pred prometom sploh nimam kam umakniti. Po tej cesti namreč velikokrat vozijo težki tovornjaki, ovinki pa sploh niso pregledni.

Ko sem nekoč šel iz šole, je lilo kot iz škafa. Kapo pelerine sem imel potegneno čez oči. Kar naenkrat sem zagledal pred seboj velik tovornjak, ki je peljal drva iz Nanosa. Šofer me ni

Marija ŠKODA — sedmi razred osnovne šole »Milan Majcen«, Sentjanž

Zjutraj me mama zbudi okrog šestih. Zgodaj moram v šolo, kajti prehoditi moram sedem kilometrov dolgo pot — prav toliko pa seveda potem tudi nazaj. Spotoma pokličem še prijateljico in že jo mahava skupaj po stezi mimo hiš in travnikov. Kmalu prideva na

mudi. Dokler se cesta vije navzdol, lahko tečeva, ko pa pride v ravnino, lahko samo hodiva. Prometa je v dolini vedno več. Kar precej časa mine, dokler ne prideva v Sentjanž do šole, kjer si pridobivava znanje, ki je danes tako dragoceno. Če človek nekaj zna, tudi nekaj velja. Midve pa hodiva vsak dan zelo daleč po znanje, pa sva vseeno veseli in nič ne toživa, da naju bolijo noge.

Justa PLANKAR, peti razred, osnovna šola Litija

Doma sem iz Bogenšperka. Do šole imam uro in pol hoda. Nekaj časa hodim po gozdu, nekaj časa po cesti. Pozimi in po dežju ne hodim rada. Poleti, ko pa je zelo vroče, hodim tudi po dve uri in še več. Najraje imam tisti konec poti, kjer je gozd, saj lahko tako spotoma opazujem živali.

Ko sem nekoč šla po gozdu, je čez cesto skočil jelen. Tako sem se ga ustrašila, da sem tekla vso pot do doma. Doma me je mama vprašala, zakaj sem tako zadihana. Povedala sem ji, kaj se mi je zgodilo. Mama je rekla, da sem zelo boječa, ker se še jelena bojim.

Vsi so govorili, da sem reva. Sram me je bilo.

Erna COFUTA — četrti razred, osnovna šola Podvelka

Do šole imam štiri kilometre. Moja pot je zelo naporna. Do avtobusne postaje imam eno uro. Vozno karto imam samo v eno smer, zato se vozim samo v eno smer, nazaj pa peščinim. Najhuje je takrat, kadar dežuje.

Liza JAPELJ — šesti razred osnovne šole »Valentin Vodnik«, Ljubljana

Na svoji poti v šolo moram čez gradbišče, kjer gradijo nove bloke. Čezenj vodi slaba makadamska cesta, po kateri veliko tovornjakov dan in noč prevažajo gradbeni material.

Tisto jutro sem bila oblečena v rjave tvidaste hlače in svetlo rjav plašč. Gojka mi je pripovedovala nekaj zelo zanimivega, zato se nisva veliko zmenili za kamione, ki so divjali sem in tja.

Tedaj pa dva metra za menoj nekaj zatuli kot sirena. Zadnji trenutek se ozrem in na smrt

prestrašena odskočim, kajti tovornjak je z nezmanjšano hitrostjo drvel naprej.

Šofer me najbrž sploh ni videl, ker tukaj ni veliko pešcev. Opazil me je šele zadnji hip, ko je lahko še zahupal, da bi odskočila.

Upam, da se to Jani, moji mlajši sestrici, ne bo zgodilo. Mamica je namreč slišala za svetleče pelerine in naša mala Jana jo bo gotovo dobila, kajti mami bo tako padel težak kamen s srca.

Aleš ROTAR — četrti razred osnovne šole »Tone Čufar«, Jesenice

Stanujem blizu šole, zato moja pot v šolo ni težavna. Ko pa sem živel pri stari mami, je bilo vse drugače. Do šole je bilo četrte ure hoda. Prečkati sem moral več prehodov. Jaz pa sem hodil do šole navadno vsaj pol ure. Ni bilo izložbe, v kateri ne bi bilo kaj zabavnega zame. Res pa je; če ne bi bilo vsega tega, bi se meni zdela pot pusta in dolgočasna. Tako pa se je do šole dalo marsikaj videti.

Želim, da bi večkrat šel k stari mami, saj jo imam tudi zelo rad.

Milan ŽELEZNIK — četrti razred osnovne šole Litija

Moja pot do šole je dolga pet kilometrov in zato doživim med potjo marsikaj prijetnega, pa tudi kakšno nesrečo. Tako sem se nekega dne peljal s kolesom v šolo. Na nepreglednem ovinku sem zapeljal v fička. K sreči se mi ni nič zgodilo, samo prevrnil sem se. Skočil sem pokonci in pobral kolo. Medtem pa je šofer že ustavil, pogledal skozi okno in me pošteno ozmerjal.

Ob nesreči me je bilo zelo strah.

To je torej nekaj odlomkov, iz katerih lahko vidimo, kako naši šolarji hodijo v šolo in na kakšne težave naletijo spotoma. V »Pionirskem tedniku« bomo prebrali še več teh pisem. Morda bo uspeh naše akcije tudi v tem, da bodo otroci na cesti bolj previdni. Šolarji ugotavljajo, da bi jim oblačila iz svetlečega blaga zelo koristila. Radi bi jih imeli, prav toliko ali še bolj pa prispeva k varnosti previdnost šolarjev in voznikov. T. P.

KROI ZA PELERINO

SPREDAJ

ZADAJ

PELERINA NAJ SE NE ZAPENJA DO KONCA, KER ŠOFER NE BI BILA PRAKTIČNA ZA KOLESARJE!

ROMANA MARINŠEK
PSATA 35/A
61262 DOL PRI LJUBLJANI

opazil, dokler ni pripeljal prav do mene. Zapeljal je v vogal hiše, da me ni podrl.

Od takrat se zelo bojim vseh deževnih dni, kajti takšni primeri se lahko še ponovijo in kdove, kako bi se končali drugič.

cesto. Teče po ravnini, toda kmalu zavije navzdol. Prometa je še malo, toda vseeno morava paziti in hoditi po skrajni levi strani ceste. Paziti pa morava predvsem na motorna kolesa. Z njimi se namreč vozijo delavci na delo in vedno se jim zelo

ARMADA SMO VSI

Več Slovencev med strokovnjake Jugoslovanske ljudske armade!

Znano je, da je med vojaškimi starešinami polovica manj Slovencev, kot bi jih bilo lahko — po odstotkih glede na prebivalstvo Jugoslavije. Pristojni organi so velikokrat opozarjali na ta problem, dajali so tudi ustrezne smernice vsem, ki lahko karkoli store, da bi bilo v prihodnje drugače. O vsem tem smo večkrat pisali tudi v našem listu. Spomnimo se: pisali smo o vojaškem dijaškem domu Franc Rozman-Štane v Ljubljani (pred kratkim je dobil moderno novo poslopje za Bežigradom), o šolanju gojencev doma v rednih srednjih šolah, o informativnem dnevu za dijake srednjih šol, ki si bodo zagotovili možnost šolanja na visokih izobraževalnih ustanovah letos po opravljenih zrelostnih izpiti, pisali smo o prvem obisku predavateljev predmeta obramba in zaščita v vojni akademiji

kopenske vojske JLA v Beogradu — ti predavatelji poučujejo v slovenskih srednjih šolah. Prosvetnim delavcem smo sporočili, kaj mislijo o obravnavanem problemu družbenopolitični dejavniki po vsej Sloveniji (gradivo o tem smo zbrali na regionalnih posvetih o splošnem ljudskem odporu, ki so se jih vsakokrat udeleževali predstavniki več občin hkrati) in ne nazadnje — veliko smo pisali o sodelovanju vojakov s civilno mladino pri raznih oblikah utrjevanja koncepta splošnega ljudskega odpora. Poudarjali smo, da je poklicni vojak za izgledna osebnost, saj ima široko izobrazbo in etične lastnosti. Nismo zamolčali možnosti, ki jih ima poklicni vojak za izpopolnjevanje in življenje zunaj službenega časa, pri čemer smo upoštevali tudi družino vojaškega starešine. Kaj naj storimo po vsem tem danes, za to šte-

vilko Prosvetnega delavca, ki bo izšla mesec dni pred koncem šolskega leta? Najprej: vse stanovske tovariše prosimo, naj seznanijo učence (osnovnih in srednjih šol) z objektivnimi možnostmi šolanja in življenja vojaških starešin. O tem naj govore tudi staršem otrok, ki jih poučujejo. Prav tako naj vplivajo na vse družbene dejavnike, ki jim pri tem lahko pomagajo. Ni prav, da čakajo na

drugo pot — da bodo družbeni dejavniki prišli k njim in jih pozivali k akciji. Naslednje, za kar jih prosimo, pa je, da podrobno obrazložijo dijakom končnih letnikov srednjih šol natečaj Zveznega sekretariata za narodno obrambo za sprejem civilistov v vojaške akademije. Ker bodo pri tem in tudi pri uresničevanju prvega dela naše prošnje razpis potrebovali, ga deloma objavljamo:

Vaje — Foto: S. Krševan

Tudi potapljanje spada k splošnemu ljudskemu odporu

Letošnjega marca je Zvezni sekretariat za narodno obrambo v republiških in pokrajinskih častnikih razpisal natečaj za sprejem kandidatov na vojaške akademije za šolsko leto 1974/75. Natečaj se je nanašal na naslednje akademije:

— vojaška akademija kopenske vojske v Beogradu — smer: pehota, topništvo, protiletalska obramba, oklepne enote, inženjerija in geodetska smer

— tehniška akademija kopenske vojske (visoka tehniška šola kopenske vojske) — smer: strojništvo, elektrostrojništvo, elektrotehniško kemijsko-tehnološki in prometni oddelek,

— vojaška letalska akademija v Zadru (za pilote)

— letalsko tehniška vojaška akademija v Rajlovcu pri Sarajevu

— mornariška akademija v Splitu — pomorska in tehniška smer (specializacija iz strojništva)

— ekonomska vojaška akademija v Beogradu — intendantska smer.

Natečaj za sprejem na vse navedene akademije traja do 1. julija, šolsko leto pa se začne 1. oktobra 1974.

Ker vpliva na učenca s svojim delom vsak učitelj, ne bi bilo prav, da bi se lotili pogovorov o usmerjanju v vojaške poklice samo nekateri, na primer razredniki. O tem je moč govoriti pri vsakem predmetu, še več, to je celo zaželeno. Pri pogovorih upoštevajmo tudi dekleta, saj bodo, če bo treba, enakopravno branile neodvisnost naše domovine.

J. H.

Republiško srednješolsko tekmovanje iz fizike v Kranju

Letošnjega 11. maja je bilo XII. tekmovanje na gimnaziji v Kranju.

Prijavljenih je bilo 190 dijakov, na tekmovanje jih je prišlo 160. Zastopanih je bilo 17 slovenskih gimnazij: med njimi je bilo največ tekmovalcev iz obeh matematičnih gimnazij iz Ljubljane, gimnazije Miloša Zidaniške iz Maribora in še nekaterih. Kandidate so izbrali profesorji fizike po dogovoru z najboljšimi učenci njihovega predmeta. Tako je pomenila že udeležba priznanje najboljšim, ne glede na dosežena nagradna mesta. IZPITNE NALOGE JE SESTAVILA KOMISIJA PRI DRUŠTVU MATEMATIKOV, FIZIKOV IN ASTRONOV V Ljubljani, upoštevajoč učne programe, vendar z nekoliko nadpovprečno zahtevnostjo in ločeno za drugi, tretji in četrti razred. Tekmovalci so bili iz različnih šol, ki so se razlikovale glede opreme laboratorijev in drugih možnosti za pouk.

Po uspehu so se poleg učencev iz Ljubljane in Maribora posebno izkazali še učenci iz Nove

Gorice (v 4. razredu so dosegli kar dve prvi, najboljši mesti). Zanimivo je tudi, da se je tekmovanja udeležilo približno 40 deklet; od teh sta prejeli nagrado v 3. razredu dve, v četrtem pa ena, v obeh navednih razredih pa tudi po eno pohvalo. Nagrade in pohvale je prejela dobra desetina udeležencev.

Pokrovitelj tekmovanja je bil delovnih kolektiv Iskre; z izdatno materialno podporo je tudi tokrat pokazal zglede interes za prihodnje kadre. Udeležencem je priredil enoinpolurni ogled kranjske tovarne, skupno kosilo in prispeval več praktičnih nagrad. Tekmovalni komisiji je predsedoval univ. prof. dr. Anton Moljk, ki je ob koncu pohvalil organizatorje — profesorje matematike in fizike na kranjski gimnaziji ter vse tekmovalce.

Gimnaziji v Kranju je poverjena tudi organizacija zveznega tekmovanja mladih fizikov (v nedeljo, 26. maja).

JOŽE RUPNIK

Najboljša pot — sprotni študij

„Visokošolska dejavnost spada med dejavnosti posebnega družbenega pomena, ker zadovoljuje osnovne potrebe delovnih ljudi in družbene skupnosti“ — to pravi zakon o tej dejavnosti. Za njeno svežo, samoupravno podobo si ne prizadeva le družba, ampak tudi univerza.

To prizadevanje je prišlo do izraza tudi na seji univerzitetnega sveta ljubljanske univerze 16. maja letos, ko so med drugim razpravljali — sicer precej pozno — o osnutku republiške resolucije o vzgoji in izobraževanju. Poudarili so potrebo po sprotne študiju, njegovi intenzifikaciji in pravočasnem diplomiranju. Opozorili so na težavo, ki nastajajo ob sprejetju načela sprotne študija — povečati bi bilo treba število kadrov, posodobiti učne načrte: skrajšati nepotrebno snov in uvesti nove predmete ipd. Obstaja bojazen, da tudi fakultete, ki so se že odločile za sprotne študij, ne bodo mogle izpolniti te zahteve, razen morda za prve letnike.

Člani sveta so med drugim sprejeli sklep, da bo univerza pristopila k družbenemu dogovoru o nalogah pri oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v SR Sloveniji.

Razpravljali so še o štipendijski politiki in ob tem poudarili potrebo po revalorizaciji štipendij in po stimulacijskem na-

grajevanju študentov, ki redno opravljajo svoje obveznosti. Razmišljali so o predlogu, da bi študent, ki ne izpolnjuje pogojev za vpis v naslednji letnik, prejemal le 50 % zneska od višine štipendije. Skratka: poudarili so pomen korelacije med materialno-ekonomskimi pogoji študija in njegovo uspešnostjo.

Jasno je, da so to dolgoročni predlogi, da je družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike le kompromis in da se bo lahko vsako leto sproti popravljal in dopolnjeval.

Govorili so tudi o spomin-skem skladu Borisa Kidriča, ki zaostaja, po njihovem mnenju, za splošnimi normativi štipendiranja. Upravni odbor sklada predlaga v svojih stališčih, da naj bi ga za leto 1975 financirali iz namenskih sredstev, sofinancirali pa še iz proračunskih. Ugotovili so, da bi bilo treba skleniti poseben sporazum med republiško izobraževalno skupnostjo, skladom, univerzo in združenjem visokošolskih zavodov v Mariboru.

Sprejeli so še finančni načrt univerze za leto 1974. S seje univerzitetnega sveta so tovarišu Titu poslali pozdravno brzojavko s pristranskimi čestitkami in dobrimi željami ob njegovi izvolitvi za predsednika republike z neomejenim mandatom.

TEA DOMINKO

Razmišljanje ob nekem razpisu

Zaostrene kritike, dolgotrajne polemike in končno — številni SOS klici s preluknjane prosvetne ladje, s katere se nenehno rešujejo naši učitelji na gospodarske čolne, ki ne puščajo — nam, kot kaže, niso segle do zavesti, kot bi morale.

Ponovno razmišljamo o tem vprašanju ob razpisu 50 štipendij temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana za šolanje na srednjih in visokih šolah v šolskem letu 1974/75, ki je bil objavljen v Delu, dne 16. maja.

Treba bi bilo namreč razmisliti, ali so strogi pogoji za prosilce štipendij upravičeni glede na porednost tovrstnih kadrov? Odlični in prav dober uspeh za študij na vzgojiteljski šoli, za študente višjih in visokih šol pa najmanj poprečna ocena 7,5 in dohodek na člana družine prosilca, ki ne sme presegati 900 din — to so pogoji, navedeni za štipendije. Prav gotovo niso izrazito privlačni za prihodnje učitelje, ki se že tako neradi odločajo za ta zahtevni in vendar, žal, tako malo upoštevani poklic.

Morda bi bilo dobro malo več prožnosti pri pogojih za štipendije, morda malo več upoštevanja poklicne želje? Ne bi bilo odveč razmisliti o kakšnih posebnih ugodnostih, tako kot jih dajejo vojaške šole!

Verjetno nam to razmišljanje utegne koristiti, sicer ne bo dolgo ko ... bomo lahko z lučjo iskali učitelje ...

T. D.

»Ob 200-letnici Splošne šolske naredbe«

V slovenskem šolskem muzeju na Poljanski c. 28 bo v sredo 5. junija 1974 ob 11. uri odprta razstava „Ob 200-letnici Splošne šolske naredbe“ pod pokroviteljstvom dr. Avguština Laha, podpredsednika Izvršnega sveta Skupščine SRS.

Ob jubileju dveh stoletij od izida prvega avstrijskega šolskega zakona za osnovne šole, ki je prvič tudi na Slovenskem zakonodajno uveljavil formalno učno obveznost, smo pripravili občasno razstavo (do novembra 1974), ki z razstavljenim gradivom nazorno ilustrira stopnjo našega šolstva v času terezijansko-jožefinskih reform. Arhivsko gradivo, fotografije, geografske karte, statistika in bibliografski del zajemajo obdobje 1774-1805. Poudarjena je mreža osnovnih šol, po skoraj 200 letih kulturnega zatišja po burnem razcvetu v protestantizmu prvih šol, ki dajejo elementarno izobrazbo otrokom vseh družbenih razredov in niso samo šole za izobraževanje privilegiranih poklicev v smislu fevdalne družbene strukture. Ker se je vzporedno z gospodarskim napredkom avstrijskih dežel in uvajanjem naravoslovnih predmetov izražala težnja po izobraževanju v razumljivem jeziku prebivalstva, so prav šole indikator krizijskih takih interesov z absolutističnimi interesi države po enotnem nemškem jeziku v vsej monarhiji. Materinščina je imela skromno mesto

na osnovnih in strokovnih šolah, ki so sicer vsaj v prvih razredih morale upoštevati jezik učencev. V isti kompleks vprašanj sodi slaba strokovna usposobljenost učiteljev slovenskega jezika in ogromna prizadevanja naših preroditeljev pri kultiviranju jezika (prevodi zakonskih odredb in učbenikov v slovenščino). Po pogumnem Kumerdejevem načrtu za slovensko osnovno šolo iz leta 1772, najsmelejši šolski „petičiji“ Slovenca tega časa, pa do srede 80. let so evidentirane vse tri vrste osnovnih šol: trivialk (216), glavnih šol (7) in normalk v deželnih glavnih mestih, nadalje vrsta strokovnih in predikskih šol. Osvetlili smo delovanje nekaterih prizadevnih šolnikov, delež Kumerdeja, Linhart, Toiresa, Edlinga in drugih.

Zgoščeno smo podali tudi shematski pregled gimnazijskega šolanja na naših tleh, ko so postale gimnazije po ukinitvi jezuitskega reda leta 1773 državni monopol in z reformo piarista Gratiana Marxa le doživele nekaj strukturalnih sprememb. Studij filozofije in teologije v Celovcu, Gorici in Ljubljani ob koncu 18. stoletja kot oblika višjih študij obstoji, vendar le na licejski, ne na univerzitetni stopnji.

Razstavo spremlja izčrpen in informativno bogat katalog z ustreznimi razpravami, bibliografskim in statističnim pregledom. GVIDO STRES

„Spomin 74“, jedkanica slikarja Jožeta Horvata-Jakija, ki razstavlja sedaj sočasno na Reki in v Portorožu

Mednarodno priznanje slikarju

Akademski slikar Stojan Razmovsky iz Postojne je pred nedavnim prejel zlatega oskarja na mednarodni razstavi Milano 74; hkrati je bil sprejet za častnega člana Mednarodne italijanske akademije za znanost in kulturo v mestu Gela na Siciliji.

Sklepna produkcija gojencev zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje

Povabilo na ples

Ob srečanju z občinstvom doživlja vsak nastopajoči vedno znova trenutke, v kateri se prepletata samozadovoljstvo in strah, da si bo napravil naklonjenost občinstva. To je preizkusni kamen; čim večkrat sedeš nanj, tem bolj samostojno se giblješ.

Posebne vrste preizkusni kamen pa je nastop, ki prikazuje celoletno redno šolsko dejavnost. Tak nastop so prikazali dijaki zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje v Ljubljani v letošnjem programu ljubljanske opere. Zanje je nujno, da poleg pridobljenih šolskih prvin pokažejo, kako znajo obvladati prostor na odru, ki naj bi odsej predstavljal vsaj za absolvente vsakodnevno delovno okolje. Skoraj gotovo je, da si bodo ti dijaki po trdem osemletnem šolanju na omenjenem zavodu izbrali za svojo prihodnjo poklicno dejavnost balet. Letošnjo sklepno produkcijo je zavod pripravil že aprila. Čeprav je čakalo nastopajoče še več kot mesec dni rednega šolanja, je bil s tem zanje glavni — javni del nastopa že končan.

Takšne mladinske predstave, kakršno nam je v večernem opernem sporedu posredovala omenjena šola, ne kaže spregledati. Kot na filmskem platnu smo lahko sledili razvoju prvih, še tresočih korakov baletnih pripravnic, ki so se počasi z leti utrjevali v zanesljiv skok, v višjih razredih pa so strjeni upodobili baletni vložek, ki je

končno, s pas de deuxom ozaljšal celotno uprizoritev.

Naša znana balerina Lidija Sotlarjeva, ki že drugo leto poučuje mlade plesalce, je ob koncu uspešnega nastopa dejala:

„Občutka zaskrbljenosti, ki sem ga imela pred to predstavo, in nepopisnega strahu za vse nastopajoče nikakor ne gre vzporejati s podobnimi občutki treme, ki sem jih imela pred svojimi najbolj zahtevnimi vlogami.“ Ta odkritosrčna izjava le bežno ponazarja težko, več mesecev trajajočo, trdo delo pedagogov na tem zavodu. Med uspešnimi ter prepričljivimi nastopi naj bi poleg gojencev šestega in sedmega razreda, ki so uprizorili Hačaturjanovo romanco ter Straussove valčke in polke, omenili še letošnje absolvente, ki so v svetu baleta pokazali dokaj zahtevne prvine.

Naj ob koncu izrazimo še željo, da ljubljanska uprizoritev ne bi ostala edina in zadnja v letošnjem letu. Taka predstava bi poleg svojega umetniškega izročila lahko posredovala mnogo dijakom in učiteljem, ki na šolah zunaj Ljubljane gojijo izrazni ples ali klasični balet, tisto vedno zeleno spodbudo k delu in tekmovanju, ki je v svetu umetniškega izražanja nujna. Gotovo pa bi tovrstno dejavnost tudi spodbujala in prispevala k širšemu poznavanju lepote plesne umetnosti.

B. M.

Učenci 8. razreda so si s svojim plesom, grajenim na zahtevnih baletnih elementih, upravičeno pridobili občinstvo. Zanje predstavlja uspeli sklepni nastop hkrati tudi vstopnico za poklic — zaposlilo se lahko v operi, na televiziji ali pa postanejo svobodni umetniki

Dopolnilo

Na željo profesorja Silva Faturja iz Postojne dopolnjujemo članek „Srečanje tradicije in sodobnosti“ — pogovor s postojnskim slikarjem Stojanom Razmovskym, ki je po rodu Makedonec.

Akademski slikar Stojan Razmovsky, ki je znan po vsem svetu, je razstavljal tudi v Postojni, in sicer — v gimnazijski modri dvorani leta 1967.

Uredništvo

Ena od predlaganih

Na tematiko kmečkih uporov in naše revolucionarne preteklosti je odbor za proslavo kmečkih puntov že lani razpisal natečaj za izvirna zborovska dela. Strokovna žirija je za nagrade in odkupe predlagala: Radovan Gobec: „Dvignite se, bratje!“ in „Tlačani v boj!“ (besedilo: Manko Golar), Rado Simoniti: „Na Kozlovm robu“ (besedilo Alojz Gradnik) in „Večerja“ (besedilo: Srečko Kqsovel), Pavel Šivic: „Na

Kozlovm robu“ (besedilo: Alojz Gradnik) in „Zgodovina“ (besedilo: Tone Kuntner).

Od navedenih skladb ne moremo nobene objaviti, ker so preobširne, zato objavljamo hrvaško ljudsko v priredbi Radovana Gobca „Dvignil se je Gubec kmet“. Primerna je za mladinske zборе — tako za proslavo kmečkih puntov kot tudi druge slovesnosti z borbeno vsebino.

24

DVIGNIL SE JE GUBEC KMET
Hrv. ljudska

Priladil: Gobec Radovan

Odločno

KNJIŽNE NOVOSTI

Državna založba Slovenije

opozarja na svoje knjižne novosti:

Anton Ingolič: DOMOVINA V SRCU — izseljenska trilogija

Prva knjiga: **KJE STE, LAMUTOVI**, roman, 426 strani, 120 din
 Druga knjiga: **NEBO NAD DOMAČIJO**, roman, 269 strani, 80 din
 Tretja knjiga: **LASTOVKA ČEZ OCEAN**, roman, 380 strani, 100 din

Vitomil Zupan: POLNOČNO VINO

pesniška zbirka
 72 strani, broš. 30 din

Igor Torkar: JETNIŠKI SONETI

84 strani, broš. 40 din

Ivan Cankar: ZBRANO DELO XIX.

111. knjiga zbirke „Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev“ prinaša troje povesti (Zgodba o dveh mladih ljudeh, Krčmar Elija, Zgodba o Simnu Sirotniku) in šestnajst črtic. 353 strani

Claude Julien: AMERIŠKI IMPERIJ

Claude Julien, najboljši francoski strokovnjak za ameriško problematiko, oriše v prvem delu knjige zgodovino ameriškega „imperija“ od špansko-ameriške vojne leta 1898 do naših dni, v drugem delu prikaže različne oblike, v katerih se kaže ameriški imperializem, v sklepnih besedi pa se sprašuje o prihodnosti imperija, ki se mu po svetu upirajo vsi, ki si želijo svobode. 409 strani, cena: pl. 120 din

Srečko Kosovel: ZLATI ČOLN

Pesniška zbirka, izdana ob 70-letnici pesnikovega rojstva
 124 strani, cena: pl. 55 din

Srečko Kosovel: ZBRANO DELO II.

Druga knjiga Kosovelovega Zbranega dela prinaša Integrale, pesmi v prozi, črtice, dodatek, skratka vsa leposlovna besedila in verzih in prozi, ki doslej še niso bila zbrana, hkrati s prvo knjigo obsega njegovo celotno pesniško izročilo. (109. knjiga „Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev“) 718 strani, cena: pl. 145 din

Miško Kranjec: ANKETNI LISTI MALEGA ČLOVEKA

Zbirka novel. Kmečko romanje. Sorodniki, sosedje, rojaki in cigani... in domovina. Jesenska lovska idila ali povest o devizah. Pikzibnar ali legenda o malem človeku. Ena mati, štirje fantje, štirje Cadillaci, dvanajst pomaranč. In še deset drugih novel. 357 strani, cena: pl. 120 din

Richard Friedenthal: MOŽ NA GRMADI

Biografski roman o češkem magistru Janu Husu (1369–1415) in stoletju revolucionarnih bojev. Zbirka „Biografije“.
 515 strani, cena: pl. 145 din, pus. 165 din.

Michael Grant: KLEOPATRA

Knjiga o sloviti egipčanski kraljici Kleopatri (69–30 pr. n.š.), ki so jo v svojih delih upodabljali številni književniki in slikarji: zgodba o ženski, ki se je srečala z Julijem Cezarjem in Markom Antonijem. Zbirka „Biografije“.
 366 strani, cena: pl. 140, pus. 155 din.

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE VIII.

Delo zajema teoretične razprave in avtorjevo družbeno publicistiko iz obdobja 1965–1967.
 449 strani, cena pl. 150 din.

Založba ima na zalogi celotno zbirko:

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE I.

508 strani, pl. 20 din

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE II.

444 strani, pl. 3 din

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE III.

336 strani, pl. 3 din

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE IV.

448 strani, pl. 6 din

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE V.

432 strani, pl. 19,20 din

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE VI.

436 strani, pl. 20 din

Edvard Kardelj: PROBLEMI NAŠE SOCIALISTIČNE GRADITVE VII.

520 strani, pl. 30 din

Knjige dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe, naročite pa jih lahko neposredno na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
 Mestni trg 26
 61000 LJUBLJANA

Partizanski kurirji so letos na dan zmage na svojem devetnajstem pohodu obiskali Brkine. Ob poti so se ustavljali in polagali vence k partizanskim spomenikom in obeležjem: v Logatcu, Planini, Postojni, Pivki, Ilirski Bistrici. Povsod so jih pričakali učenci in skupno so proslavili slovesen dan.

Končni cilj je bil Vremski Britof, kjer so jim Brkinci pripravili veličasten sprejem. Kurirje so spremljali taborniki partizanskega odreda „Bičkova skala“ iz Ljubljane. Na sliki: predstavnica taborniškega odreda, Irena Klopčič, izroča darilo dvema partizanskima mamicama iz Pivke. (Albina Možina)

V novo smer

(Nadaljevanje z 11. strani)

očitno, kam tako ravnanje vodi... Gre za pojav, ki ga imenujemo razvrednotenje učiteljevega dela.

Poglejmo zgled iz prakse: v sporazumih je zapisano, naj bi se sredstva v ljubljanski interesni skupnosti letos povečala za 22% — to je denar za nove naloge. Slišati je tudi, da bodo dobile šole 22% več za materialne stroške. Tako je zapisano v že podpisanim programu, pomeni pa, da s tem ni zagotovljena niti raven iz leta 1973.

Prosvetni delavci so vedno bolj nezadovoljni. Nič čudnega, saj so letos kar za 20% pod povprečjem osebnih dohodkov, kakršne imajo delavci v gospodarstvu. Od 73 grupacij s področja gospodarstva in negospodarskega dejavnosti na zadnjih mestih, o usklajevanju samoupravnih sporazumov s sporazumi v gospodarstvu se nihče ne govori. Sprejemamo zakone zato, da bi se ravnali po njih. Tudi družbeni dogovor smo sprejeli, danes pa ga ne priznavamo. Vedno smo si predstavljali, da smo interesna skupnost vsi, danes pa žal tega ne čutimo. Škarje se vse bolj odpirajo — to velja tudi glede osebnih dohodkov znotraj družbenih dejavnosti...

Razpravo Geze Čahuka so podprli: Guido Čepin, France Vodopivec, Janko Koren in Niko Šebart.

NIKO ŠEBART je dejal, da so se nekatere panoge družbenih dejavnosti znašle v položaju, iz katerega bo težko najti izhod. V letošnjih finančnih načrtih ni predvideno zvišanje osebnih dohodkov — v šolstvu in zdravstvu bo treba ves dodaten denar porabiti za nove obremenitve. Posledice so jasne: ta področja se ne razvijajo tako, kot bi se morala. Sindikati morajo opozoriti komisijo za presojo samoupravnih sporazumov, da je treba samoupravne spora-

zume uskladiti in na to, da so nezdrave težnje za povečanjem osebnih dohodkov v gospodarstvu in tudi v nekaterih družbenih dejavnostih.

Po razpravi je plenum sprejel sklep, da bodo povedana mnenja temelj za programsko usmeritev za delo republiškega odbora in republiških sindikalnih konferenc, ki bodo ustanovljene za področje družbenih dejavnosti.

Organizacijska sekretarka republiškega odbora SONJA OMAHEN je seznanila plenum s pripravami za ustanovitev sindikalnih konferenc. Republiški odbor je poslal vsem osnovnim sindikalnim organizacijam izjave o ustanovitvi in predloge za izvolitev delegatov. Po dogovoru z občinskimi sindikalnimi vodstvi naj bi bile priprave za ustanovitev konferenc končane že do konca februarja, vendar je nastala kar precejšnja zamuda. Do sedaj je dobil republiški odbor le 65% izjav za ustanovitev republiških sindikalnih konferenc.

Plenum je sprejel sklep o ustanovitvi republiških sindikalnih konferenc za vzgojo in izobraževanje, visoko šolstvo in znanost, kulturo, socialno varstvo, upravo ter za področje bank in zavarovalstva.

Na ustanovitvenih konferencah, ki bodo v dneh od 22. maja do 8. junija, bodo izvolili člane predsedstva, predsednika in podpredsednika konference ter imenovali sekretarja. Mladi do 27 let starosti naj bi pri konferencah ustanovili svoje aktivne. Konference bodo začele delati septembra. Strokovna služba republiškega odbora bo do takrat pripravila predlog poslovnika konference, denar za delo šestih republiških konferenc pa je predviden v letošnjem finančnem načrtu republiškega odbora.

MARJANA KUNEJ

20-letnica mature

Za 20. obletnico mature se bomo srečale učiteljice 4. e 1953/54 v Klubu poslancev, Puharjeva ulica 7, v soboto 8. junija ob 19. uri. Udeležbo sporočite po telefonu 53-918 — Pavšek Boža. Takoj!

20-letnica mature

Abituriente učiteljica Novo mesto, ki so maturirali leta 1954, vabimo na 20-letnico, ki bo v soboto, 8. junija 1974 v hotelu na Polzevem pri Višnji gori. Srečali se bomo ob 14. uri. Prijave sporočite pismeno ali po telefonu na naslov: Slavko Kržan, skupščina občine Trebnje.

20-letnica mature

Matulantke 4. c letnika 1953/54 na učiteljsku v Ljubljani praznujemo letos 20-letnico mature. Vabimo vse, da se udeležijo srečanja, ki bo v petek, 14. junija ob 18. uri pri Slamiču (Slavija) v Ljubljani.

Zaradi rezervacije prostora in naročila večerje se javite na naslov: Krišelj Marija, Ljubljana, Triglavska 11.

15-letnica mature

Obveščamo maturante mariborskega učiteljskega — šol. leto 1958/59 (oba letnika), da bo srečanje v Radencih, 8. junija 1974. Zbirališče pred kavarno Vikend ob 19. uri. Prijave in 100 din pošljite na naslov: Tanja Saprikin-Škarica, Štefana Kovača 19 69000 Murska Sobota. Prijave pošljite do 25. 5. 1974.

VZGOJA IN VARSTVO

Pripravljene na njihov »zakaj«

Strnjena praksa petih letnikov vzgojiteljske šole traja 6 tednov v drugem semestru. Vsaka dijakinja je imela možnost, da opravi prakso v svojem domačem kraju, če so to dopuščale razmere.

Praksa je bila razdeljena na dva dela: 14 dni smo bile pri otrocih od 1.—3. leta, 1 mesec pa pri skupinah od 3.—7. leta.

Namen prakse pri skupinah od 3. do 7. leta je bil, da se seznanimo z delom in življenjem v vzgojno-varstvenih zavodih in da teoretično znanje, ki smo ga pridobile v šoli, s pomočjo mentorice prenesemo v prakso. Upoštevam pa tudi izkušnje, ki jih je mentorica pridobila pri praktičnem delu.

Pri otrocih od 1.—3. leta naj bi se seznanile z zdravstvenohigienskimi zahtevami na oddelkih za dojenčke (jasli) in spoznale, koliko lahko vplivamo na njihovo namerno sodelovanje na različnih področjih.

Zadnje čase v strokovnih krogih vedno bolj zatrjujejo, da je potrebna vzgojiteljica pri dveletnih otrocih. Na praksi smo prišle do spoznanja, da imajo ti otroci že kratkotrajne interese za skupne zaposlitve. Mentorice so po navodilih iz šole spremljale dijakinje in jih usmerjale v čim boljše izvajanje prakse. Po končanem delu sta dijakinja in mentorica skupno analizirali vsakodnevno delo. Pri tem je morala biti dijakinja samokritična.

V vzgojno-varstvenih zavodih so nam omogočili udeležbo pri roditeljskih sestankih, pedagoških sestankih in sestankih delovne skupnosti, kjer smo bile seznanjene s statutom vzgojno-varstvenih zavodov, ustavnimi spremembami in problemi v vzgojno-varstvenih zavodih.

Veliko smo se tudi pogovarjale z našimi vrstniki, z mladino in tudi s starejšimi. Ugotovile smo, da se vsi premočno zavedamo pomembnosti predšolske vzgoje, težavnosti našega dela in plastičnosti otrokove duševnosti in tega, da je otrokov razvoj najbolj intenziven prav v tem obdobju. Malokdo si predstavlja, kaj vse mora delati vzgojiteljica. Sedaj ko se nam bliža naš poklic, smo prizadete ob še vedno uveljavljenih mnenjih, češ da je delo v vzgojno-varstvenih zavodih le varstvene narave. Rade bi, da bi čimprej vsi spoznali, da je vzgoja tista, ki v vrtcu oblikuje temelje celotne otrokove osebnosti, in da je potrebna takrat kakovostna vzgoja. Spomnimo se ob tem spoznanj mladinske psihologije, ki v novejšem času poudarja izreden pomen tega obdobja za razvoj otrokovih sposobnosti, zlasti inteligentnosti (npr. po Bloomu se inteligentnost do osmega leta starosti razvije najbolj, to je 80% od celotne stopnje njegove razvitosti; od 0.—4. leta starosti pa kar 50%).

Seveda v družbeni predšolski vzgoji ne gre le za pridobivanje znanja, ampak je težišče vzgojnega dela oblikovanje sposobnosti. Malokdo si predstavlja, kako zelo razgledana mora biti vzgojiteljica, kajti otroci v današnjem času zelo veliko vedo. Danes, ko je splošni družbeni napredek na visoki ravni, ko imajo doma televizijske sprejemnike, avtomobile itd., se otroci zanimajo za veliko stvari. Vzgojiteljica mora biti tako razgledana, da bo otrokom znala odgovoriti na množico vprašanj. Vzgojiteljica se mora neprestano izobraževati, izpopolnjevati svoje znanje. Najprej mora na osnovi razmišljanja in izobrazbe oblikovati samo sebe, ker je najpomembnejše, da otroku govoriš čisto resnico, povedano tako, kot ustreza njegovi starosti. Otroku pomeni vzgojiteljica poleg matere oblikovalni subjekt. Otroku vzgojiteljica tudi rad posnema, zato je zelo pomembno, kakšna osebnost je. Ob koncu šolanja, tik pred vstopom v vzgojiteljski poklic čutimo skrb, resnično tesnobo, ker vemo, kako težka pot

nas čaka. Pot skozi malo cenjen položaj v družbi, naporno delo v vzgojno-varstveni zavodih in doma ob pripravah, nizke plače; občutek imamo, da dela, kakršnega opravlja vzgojiteljica, sploh ni mogoče poplačati z denarjem; če pa gledamo na to, da vsak človek dobi dohodek po opravljenem delu, po trudu, menimo, da trud ni zadovoljivo plačan. Veselje do poklica, zadoščenje ob veselih otroških očeh, ko si jim povedal nekaj novega, občutek, da koristiš najmlajšim, ki imajo stroga merila in znajo biti zelo zahtevni, zadovoljstvo ob srečnih otrocih, ki jim odpirajo nove svetove — vse to je svetla stran našega poklica. Te se zavedamo in veselimo. Kadar pa razmišljamo o nagrajevanju in vrednotenju našega poklica, se nam zdi, da bi bilo naštevanje teh lepot le entuziazem in idealizem.

Na praksi smo spoznale, kakšno odgovornost ima vzgojiteljica in kako se mora pripraviti na svoje delo.

Stariši pričakujejo od nas, da bomo njihovega otroka pripravili za vstop v šolo. Prav tako se družbeno postavljeni vzgojni smotri vsestransko razvite osebnosti začno realizirati že v predšolskem obdobju. Da pa bomo postavljeni smoter začeli uresničevati, moramo upoštevati posebnosti otrokovega razvoja na določenih razvojnih stopnjah. Za realizacijo postavljenih smotrov moramo izbirati primerne vsebine, metode in sredstva. Poznati moramo značilnosti otrokove osrednje dejavnosti v vzgojno-varstvenem zavodu. To je igra, kajti le skozi igro lahko otroka intelektualno, telesno, estetsko in moralno razvijamo. Za to delo pa je poleg teoretičnega znanja nujna tudi praksa, v kateri vzgojiteljica pridobi iznajdljivost, prilagodljivost, vztrajnost in ustvarjalnost, nauči se otroke motivirati na način, ki jih bo najbolj pritegnil in v njih samih zbudil zanimanje za nove vsebine.

V vzgojno-varstvenih zavodih smo se seznanile z vodenjem pedagoške dokumentacije (trimesečni načrti). Poleg tega smo same pripravljale tedenske načrte, dnevne priprave, dnevne analize, vodile smo psihološka opazovanja in preverjale določila v zvezi s posameznimi metodikami (gospodinjstvo — prehrana, higiena — oprema, orientacija VVZ, telesna vzgoja — pogoj).

Ugotovile smo tudi, da vrtci delajo v izredno težkih razmerah zaradi prevelikega števila otrok v skupinah, kar onemogoča individualno delo z otroki. Kako naj se vzgojiteljica pri tolikšnem številu otrok intenzivno posveti otrokom, ki bi najbolj potrebovali njeno pomoč? Ni lahko. Taki pojavi motijo vzgojiteljico normalno delo in neredko je posledica nedisciplin vse skupine. Iz tega sledi že naslednji problem: v ustanovah primanjkuje pedagoškega in psihološkega kadra za tiste otroke, ki so čustveno ali kako drugače zanemarjeni.

Večkrat nas prizadenejo posamezna mnenja ljudi, ki podcenjujejo poklic vzgojiteljice — to kaže na popolno neinformiranost. Zato smo tudi napisale naš članek. Obenem smo se tudi želele zahvaliti vsem vzgojno-varstvenim zavodom, ki so nas, praktikantke, tako nesebično sprejeli. Posebno se zahvaljujemo mentoricam, ki so nam poklic vzgojiteljice prikazale z vseh strani, zahvaljujemo se tovarišicam ravnateljicam, vsemu vzgojnemu osebju in svetovalkam. Zares smo jim hvaležne, saj smo se v njihovem okolju, v njihovih kolektivih izredno dobro počutile in spoznale mnogo lepega in novega.

Dijakinje 5. d razreda
 vzgojiteljske šole

10-letnica mature

Maturanti tolminskega učiteljskega — letnik 1963/64 se bomo zbrali ob 10-letnici mature v Tolminu 8. junija 1974, od 16. ure dalje v hotelu „KRN“. Prijavite udeležbo na naslov: Štrukelj-Peterlj Slava, Most na Soči 24 a.

TOZD RUDARSKI ŠOLSKI CENTER ZAGORJE pri zasavskih premovalnikih Trbovlje bo v šolskem letu 1974/75 sprejel v izučevanje:

- 80 učencev za rudarja — kopača,
- 41 učencev za kovinarsko stroko,
- 15 učencev za električarsko stroko,
- 1 učenca za vrtnarsko stroko.

Učenci morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

Učenci rudarske stroke:

- končanih najmanj 6 razredov osnovne šole
- starost do 18 let, veselje do poklica
- primerno zdravje;

Učenci drugih strok:

- uspešno končanih 8 razredov osnovne šole
- veselje do poklica
- primerne sposobnosti za poklic.

TOZD Rudarski šolski center Zagorje daje učencem vseh strok:

- visoko mesečno nagrado
- brezplačno oskrbo v domu učencev
- zunajšolsko uveljavljanje po želji
- najposobnejšim štipendijo za nadaljnje šolanje.

Po treh letih šolanja si učenci pridobijo ustrezno kvalifikacijo. Prošnje pošljite na TOZD Rudarski šolski center Zagorje, Cesta zmage 5, Zagorje 61410.

150-letnica šole

ŠOLA V KAPELAH PRI BREŽICAH bo 29. junija 1974 ob 16. uri proslavila 150-letnico svojega obstoja. Ker pa bi odbor za proslavo rad povabil vse še živeče prosvetne delavce, ki so poučevali na tej šoli, jih naproša, da sporočijo svoje naslove upravi šole.

Na proslavi bodo sodelovali cicibani, pionirji, mladinci, pionirji centralne šole iz Dobove, ki iz območja Kapel obiskujejo višje razrede na tamkajšnji šoli, pevski zbor Prosvetnega društva in kapeleška godba.

Za odbor:

Damjan Vahen
68258 KAPELE PRI BREŽICAH

Popravek

V razpisu „SREČANJE MLADINSKIH PEVSKIH ZBOROV SLOVENIJE S PARTIZANSKO PESMIJO“, objavljenem dne 26. aprila, se tretji odstavek pravilno glasi:

V prijavljenih zborih, ki jih sestavljajo pevci do 15. leta starosti (in ne kot je bilo pomotoma objavljeno od 15. leta).

Komisija za sistemizacijo delovnih mest in kadrovske zadeve pri OSNOVNI ŠOLI IVAN SKVARČA ZAGORJE OB SAVI

razpisuje prosta delovna mesta:

- učitelja za angleški jezik, PRU ali P — za nedoločen čas
- učitelja za tehnični pouk, PRU — za določen čas

OSNOVNA ŠOLA DUŠAN JEREB SLOVENSKE KONJICE

razpisuje delovno mesto

- učitelja I. razreda za šolsko leto 1974/75. Nastop službe 1. 9. 1974. Stanovanje ni zagotovljeno.

Pogoj za sprejem: učitelj razrednega pouka (seminar za poučevanje MOM).

Rok prijave: 14 dni po objavi razpisa.

Komisija za volitve in imenovanja pri SKUPŠČINI OBČINE MURSKA SOBOTA

razpisuje naslednja delovna mesta:

1. ravnatelja gimnazije „Juša Kramarja“ v Murški Soboti
2. ravnatelja šolskega centra za blagovni promet v M. Soboti
3. ravnatelja osnovne šole Domanjševci
4. ravnatelja otroškega vrta Beltinci

Kandidati pod št. 1 in 2 morajo izpolnjevati pogoje po določenih 25. členu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o srednjem šolstvu (Ur. list SRS, št. 18/74).

Kandidati pod št. 3 morajo imeti končano učiteljske in najmanj 10 let učno-vzgojne prakse ali višjo šolo pedagoške smeri in obvladati slovenski in madžarski jezik.

Na delovno mesto, navedeno pod št. 4, se lahko prijavi vzgojiteljice s strokovnim izpitom in ki imajo 5 let delovne prakse ali drugo srednjo izobrazbo ter 10 let delovne prakse oziroma izpolnjujejo pogoje, določene z zakonom o vzgojno-varstvenih zavodih.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi.

Kandidati naj vložijo prijave, kolkovane z 2 din, ter življenjepisom in dokazili o strokovni izobrazbi vzgojno izobraževalni praksi pri Skupščini občin Murska Sobota.

VZGOJNO-VARSTVENI ZAVOD JANKO HERMAN ŽALEC — odbor za medsebojna razmerja

razpisuje delovna mesta:

- 4 vzgojiteljic v delovni enoti Žalec
- vzgojiteljice v delovni enoti Braslovče
- vzgojiteljice v delovni enoti Polzela

pogoj: dokončana vzgojiteljska šola
Nastop službe: 1. septembra 1974.

Rok prijave v 15 dneh po razpisu pri Vzgojno-varstvenem zavodu Janko Herman Žalec — odbor za medsebojna razmerja.
Za vzgojiteljico v Polzeli je na voljo garsonjera.

ŠOLSKI CENTER ZA BLAGOVNI PROMET, LJUBLJANA, Poljanska cesta 28 a

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto:

- pomočnika direktorja (visoka izobrazba in najmanj 5 let pedagoške prakse in opravljen strokovni izpit)

Nastop službe 1. septembra 1974.

Rok za prijavo: 15 dni po objavi razpisa.

Prijave, ki naj vsebujejo osebne podatke in življenjepis, ter dokazila o strokovni in pedagoški izobrazbi, sprejema tajništvo centra.

ŠOLSKI CENTER KRŠKO

(tehniška šola strojne in elektro stroke, poklicna šola kovinarske stroke, delovodska šola elektro in kovinarske stroke)
Krško, Hočevarjev trg 1

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za slovenski jezik, delno delo v knjižnici, profesor
- 2 učiteljev za strojniške predmete, diplomirani strojni inženir
- 2 učiteljev za predmete elektro — šibki tok, diplomirani inženir elektro stroke — šibki tok
- učitelja za matematiko in fiziko, profesor
- učitelja za telesno vzgojo, profesor
- učitelja praktičnega pouka strojne stroke, strojni tehnik s poprej končano poklicno šolo
- učitelja praktičnega pouka elektro stroke, elektro tehnik s poprej končano poklicno šolo (posebej zaželeno: elektro tehnik — jaki tok s končano poklicno šolo — šibki tok ali nasprotno).

Kandidati naj pošljejo prijavo in dokazila o strokovnosti ter kratek življenjepis na upravo šolskega centra Krško, v 15. dneh po objavi razpisa.

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA ČRNOMELJ

razpisuje prosto delovno mesto

- učitelja tehničnega pouka.

Pogoji za to delovno mesto so: srednja ali višja izobrazba tehnične smeri. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Delovna skupnost

OSNOVNE ŠOLE MARKOVCI

razpisuje prosto delovno mesto

- učitelja za 5. razred, U ali PRU.

Na voljo je družinsko stanovanje v bloku. Zaželeno je znanje nemškega jezika. Dodatek za težje delovno mesto.
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA KAREL DESTOVNIK—KAJUH MURSKA SOBOTA

razpisuje prosto delovno mesto

- pomočnika ravnatelja
 - učitelja zgodovine in zemljepisa, PRU, 5 let delovnih izkušenj in organizacijske sposobnosti.
- Stanovanja ni.

VZGOJNO—VARSTVENI ZAVOD ŠENTJUR PRI CELJU

razpisuje prosta delovna mesta:

- petih vzgojiteljic, s končano srednjo vzgojiteljsko šolo za nedoločen čas. Nastop službe je 1. september.

Prijave z dokazili je treba predložiti ravnateljstvu vzgojno-varstvenega zavoda Šentjur pri Celju v 15 dneh po objavi razpisa.

Delovna skupnost

POSEBNE OSNOVNE ŠOLE LITIJA,

Rozmanov trg 2

razpisuje prosta delovna mesta

- 6 ortopedagogov — PRU

Rok za prijavo je 15 dni.

Stanovanja ni.

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJA PRI SKUPŠČINI OBČINE ŽALEC

razpisuje naslednja delovna mesta:

- ravnatelja osnovne šole „Slavko Šlander“ Prebold

Kandidat mora imeti poleg splošnih pogojev za sprejem na delo še višjo strokovno izobrazbo pedagoške smeri in 5 let učno-vzgojne prakse ali pa srednjo strokovno izobrazbo, če gre za delavca, ki izpolnjuje pogoje iz 23. člena družbenega dogovora o osnovah kadrovske politike v občini Žalec (Uradni list SRS, št. 14/73 in 18/73)

- ravnatelja osnovne šole „Peter Šprajc — Jur“ Žalec

Kandidat mora imeti poleg splošnih pogojev za sprejem na delo še višjo ali visoko strokovno izobrazbo pedagoške smeri in 5 let učno-vzgojne prakse ali srednjo strokovno izobrazbo in 10 let pedagoške prakse, če gre za delavca, ki izpolnjuje pogoje iz 23. člena družbenega dogovora o osnovah kadrovske politike v občini Žalec (Uradni list SRS, št. 14/73 in 18/73)

- ravnatelja osnovne šole „Vera Šlander“ Polzela

Kandidat mora imeti poleg splošnih pogojev za sprejem na delo še najmanj višjo pedagoško in strokovno izobrazbo in 5 let neposredne pedagoške prakse, družbenomoralne lastnosti za uredničenje vzgojno-izobraževalnih smotrov in vodstveno delo, ali pa srednjo strokovno izobrazbo, če gre za delavca, ki izpolnjuje pogoje iz 23. člena družbenega dogovora o osnovah kadrovske politike v občini Žalec (Uradni list SRS, št. 14/73 in 18/73)

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite komisiji za volitve in imenovanja pri skupščini občine Žalec v roku 15 dni po objavi razpisa.

Komisija za sistemizacijo delovnih mest, kadrovske in stanovanjske zadeve na

OSNOVNI ŠOLI TRNOVO

razpisuje prosto delovno mesto:

- učitelja za matematiko — PRU ali P za nedoločen čas

Kandidati morajo izpolnjevati poleg splošnih pogojev tudi pogoje, da imajo ustrezne moralno-politične lastnosti.

Prijave pošljite na upravo šole Ljubljana, Karunova 14/a

OSNOVNA ŠOLA BOROVNICA

razpisuje delovni mesti:

- učitelja za matematiko in fiziko za določen čas od 1. septembra 1974 do 28. februarja 1975, PRU
- učitelja za slovenski jezik za določen čas od 1. oktobra 1974 do 30. marca 1975, PRU

Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa.

NIŽJA GLASBENA ŠOLA RAVNE NA KOROŠKEM

razpisuje prosta delovna mesta:

- učitelja za harmoniko — PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom;
- učitelja za kitaro — PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom;
- učitelja za klavir — P ali PRU za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Stanovanja ni.

Nastop službe 1. septembra 1974.

Odbor za medsebojna razmerja delavcev

VZGOJNO—VARSTVENEGA ZAVODA ZARJA Celje, Drapšinova 5

razpisuje prosta delovna mesta

- 2 vzgojiteljic

Pogoj: dokončana srednja vzgojiteljska šola

Na voljo je garsonjera.

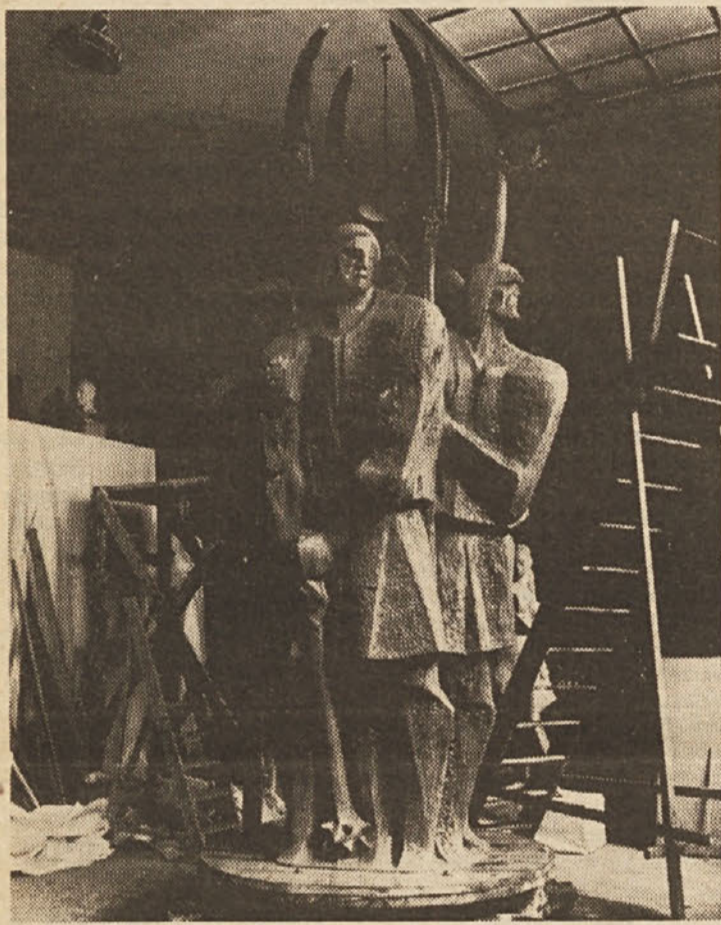
Upravni odbor

VZGOJNO-VARSTVENEGA ZAVODA RADOVLJICA

razpisuje za svoje vzgojno-varstvene enote prosta delovna mesta

- štirih vzgojiteljic za nedoločen čas.

Pogoj: dokončana vzgojiteljska šola, VZG. Stanovanja ni. Razpis velja 15 dni po objavi. Zasedba delovnih mest 1. septembra 1974.

„Slovenski kmečki punti so zajeli celotno slovensko etnično območje. Razen NOB je to edino gibanje, ki je tako enotno združilo vse Slovence v enotnem boju.“ (Iz razprave Edvarda Kardelja.)

Dveletno zbiranje gradiva, umetniška in znanstvena obdelava, razprave in proslave o kmečkih uporih se bližajo koncu. Ta čas je bilo napisanih in objavljenih več kot 700 sestavkov s tematiko uporov, bile so presenetljivo lepe razstave likovnih del šolarjev; Zavod za šolstvo in Zveza prijateljev mladine hranita literarne izdelke učencev; že začetno leto 1972 so vse šole posvetile po eno obvezno šolsko uro za razlago poteka in pomena kmečkih uporov.

Sklepna prireditev bo 15. junija na ljubljanskem gradu. Slavnostni spored bodo izvajali združeni pevski zbori, godbe in člani slovenskih gledališč, slavnostni govor bo imel Edvard Kardelj. Odkrili bodo spomenik — katerega fotografijo iz ateljeja objavljamo. (To je delo Stojana Batiča.) Svoj prihod na slovesnost so prijavili tudi že zamejski Slovenci; s tržaškega ozemlja bo pripeljal poseben vlak šolsko mladino.

To bo slavje prvega skupnega upora, zavesti, da je delo tisto, ki daje človeškemu rodu temelj za napredek.

Popravek

Absolventke učiteljskega letnika 1953/54, RAZRED D (ne razred B, kot je bilo pomotoma objavljeno), vabimo po 20 letih na srečanje, ki bo 15. junija 1974 v Ljubljani.

Udeležbo sporočite do 30. maja 1974 na naslov: Nosan-Maležič Francka, Gorenjska cesta 37, 61310 Ribnica, ali na telefon št. 061-87-057. Osebo boste obveščene o času in zbirnem mestu srečanja.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri-najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Glavna in odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 30 din za posameznike, za šole in druge ustanove 55 din — št. tek. računa: 50101-678-47093

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643.